Welstandsnota Werkendam

Gemeente Werkendam

CROONEN ADVISEURS
ruimtelijke vormgeving & ordening

Welstandsnota Werkendam

Gemeente Werkendam

Datum:
14 februari 2011

Projectgegevens:
WSN01-WER00020-01B

CROONEN ADVISEURS
ruimtelijke vormgeving & ordening
Postbus 435 – 5240 AK Rosmalen
T (073) 523 39 00 – F (073) 523 39 99
E info@croonen.nl – I www.croonenadviseurs.nl

Inhoud

1 Inleiding 1
1.1 Aanleiding 1
1.2 Relatie met andere beleidsterreinen 2
1.3 Vaststelling en evaluatie van het welstandsbeleid 3
1.4 Handhaving 5

2 De welstandsadvisering 7
2.1 Het welstandsoordeel 7
2.2 Het welstandsadvies 9
2.3 De welstandscommissie 10
2.4 Integrale welstands-monumentenadvisering 12
2.5 Indieningsvereisten 12

3 Beoordelingskader 15
3.1 Algemene welstandscriteria 15
3.2 Gebiedsgerichte welstandscriteria voortkomend uit de kenmerken van de te onderscheiden bebouwingstypen 19
3.3 Welstandscriteria voortkomend uit een beeldkwaliteitplan 20
3.3 Welstandscriteria voortkomend uit een beeldkwaliteitplan 21
3.4 Welstandstoets voor kleine (veel voorkomende) voor de activiteit bouwen omgevingsvergunningplichtige bouwwerken 21
3.5 Specifieke objecten en welstand 23
3.6 Excessenregeling 23
3.7 Ontwikkelingslocaties 24
3.8 Toetsingsschema 24

4 Gebiedstyperingen 27
4.1 Algemene beschrijving gemeente Werkendam 27
4.2 Beschrijving kern Dussen 28
4.3 Beschrijving kern Hank 29
4.4 Beschrijving kern Nieuwendijk 30
4.5 Beschrijving kern Sleeuwijk 32
4.6 Beschrijving kern Werkendam 34
4.7 Buitengebied 36

5 Bebouwingstypen 39
5.1 Bebouwingstypen met een welstandstoets 39
5.2 Bebouwingstypen zonder een welstandstoets 80

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

In de Woningwet is onderkend dat welstandszorg als middel tot sturing van de ruimtelijke kwaliteit onontbeerlijk is. In 2003 heeft de gemeente Werkendam haar welstandbeleid vastgelegd in een welstandsnota. De gemeenteraad heeft in 2010 besloten om het welstandsbeleid zodanig aan te passen, dat dit alleen moet gaan gelden voor die delen van de gemeente die er toe doen. Uitgangspunt hierbij is: 'welstandstoets is afgeschaft, tenzij .....'. Voorliggende welstandsnota beschrijft het 'nieuwe' welstandsbeleid van de gemeente Werkendam.

In de voorliggende welstandsnota zijn criteria geformuleerd waaraan ruimtelijke plannen moeten worden getoetst, voor zover deze niet in een welstandsvrij gebied liggen. Burgers en bouwpraktijk mogen aan het eind van ruimtelijke planvormingsprocessen niet worden verrast door de welstandscriteria die door de gemeente worden gehanteerd. Dit betekent dat de gemeenteraad:

- burgers vooraf *zo concreet mogelijk* duidelijk moet maken wat het wettelijk criterium 'redelijke eisen van welstand' inhoudt ('wat kan en wat kan niet');
- vooraf een *zo concreet mogelijk* inhoudelijk toetsingskader moet bieden; de wet voorziet in de verplichting voor de gemeenteraad om zulke criteria vast te leggen in een gemeentelijke welstandsnota.

Het welstandsbeleid van de gemeente Werkendam is opgesteld vanuit de overtuiging dat het belang van een aantrekkelijke gebouwde omgeving behartigd dient te blijven in de meest waardevolle delen van de gemeente. De gevels van gebouwen en andere bouwwerken vormen samen de dagelijkse leefomgeving van de inwoners en bezoekers. Dat betekent dat de verschijningsvorm van een bouwwerk geen zaak is van de eigenaar van het bouwwerk alleen; elke voorbijganger wordt ermee geconfronteerd, of hij nu wil of niet.

Door het ontwikkelen van een zowel intern als extern samenhangend stelsel van beleidsregels voor de welstandsadvisering zet de gemeente haar visie op het ruimtelijk kwaliteitsbeleid en de rol van de welstandszorg daarin uiteen.

Het functioneren van het welstandsbeleid zal periodiek door de gemeenteraad worden geëvalueerd. Waar nodig zal het worden aangevuld en bijgesteld.

1.2 Relatie met andere beleidsterreinen

Voor een effectief en praktisch hanteerbaar kwaliteitsbeleid is het zaak zorg te dragen voor een goede aansluiting tussen de verschillende instrumenten. In het kader van deze welstandsnota is vooral de relatie tussen bestemmingsplan, beeldkwaliteitplan, monumentenbeleid en welstandscriteria van belang.

1.2.1 Bestemmingsplan

Het bestemmingsplan regelt onder meer de functie en het ruimtebeslag van bouwwerken 'voor zover dat nodig is voor een goede ruimtelijke ordening'. Datgene dat door het bestemmingsplan wordt mogelijk gemaakt kan niet door welstandscriteria worden tegengehouden.
De architectonische vormgeving van bouwwerken valt buiten de reikwijdte van het bestemmingsplan en wordt exclusief door de welstandsnota geregeld.
Welstandscriteria kunnen waar nodig de ruimte die het bestemmingsplan biedt invullen ten behoeve van de ruimtelijke kwaliteit. Het welstandsadvies kan zich dan richten op de gekozen invulling binnen het bestemmingsplan. In een situatie waarin een bouwplan in overeenstemming is met het bestemmingsplan, maar het bestemmingsplan eveneens ruimte biedt voor alternatieven, kan een negatief welstandsadvies worden gegeven als de gekozen stedenbouwkundige of architectonische oplossing te sterk afbreuk doet aan de ruimtelijke beleving van het betreffende gebied. Uiteraard moet in zo'n geval de welstandsnota daartoe de argumentatie leveren.

1.2.2 Beeldkwaliteitplannen

In de welstandsnota kan worden verwezen naar welstandscriteria die zijn opgenomen in andere beleidsdocumenten, zoals de beeldkwaliteitplannen. Dergelijke documenten worden daardoor geacht deel uit te maken van de welstandsnota. Uiteraard gelden voor deze documenten dezelfde eisen als voor de welstandsnota. De aanwezige beeldkwaliteitplannen zullen daarmee onderdeel gaan vormen van het welstandsbeleid in de gemeente en worden gebruikt in het kader van de welstandstoets.

Voor grootschalige (woningbouw)ontwikkelingen wordt een beeldkwaliteitplan opgesteld. In sommige gevallen betreft dit een separaat beeldkwaliteitplan, in andere gevallen worden de uitgangspunten ten aanzien van de beeldkwaliteit beschreven in de bij het bestemmingsplan behorende toelichting. In deze welstandsnota is de mogelijkheid opgenomen voor de raad om het opstellen van een beeldkwaliteitplan te verplichten bij nieuwe ontwikkelingen. Tevens is bepaald dat de raad bij vaststelling van het beeldkwaliteitplan reeds aan kan geven hoe lang dat plan van kracht blijft en dus formeel toetsingskader is. Zie hiervoor ook paragraaf 3.7.

1.2.3 Monumentenbeleid

Het monumentenbeleid van de gemeente Werkendam heeft de navolgende drie doelstellingen voor ogen:

1 Verhinderen/ontmoedigen dat waardevolle panden verloren gaan of verstoord worden.
2 Creëren van draagvlak voor monumentenzorg en cultuurhistorie bij (potentiële) eigenaren en inwoners.
3 Stimuleren dat de eigenaren van waardevolle panden hun bezit goed onderhouden.

De gemeente Werkendam is bezig met het opstellen van een lijst van bijzondere objecten. Op deze lijst komen de volgende objecten:

- rijksmonumenten;
- gemeentelijke monumenten;
- beeldbepalende panden;
- beeldondersteunende panden;
- gemeentelijk beschermd dorpsgezicht.

Op de kaarten behorende bij deze welstandsnota zijn de bijzondere objecten als p.m. opgenomen. Zodra de definitieve lijst bekend is worden de bijzondere objecten op de kaarten opgenomen.

De raad heeft een monumentencommissie ingesteld. Deze commissie is een onafhankelijk adviesorgaan, dat gevraagd en ongevraagd het gemeentebestuur kan adviseren. Onderdeel van de adviserende taken van deze commissie is het beoordelen van bouwplannen voor het wijzigen van bijzondere objecten. Ook is voor de commissie een belangrijke taak weggelegd in het selecteren en beoordelen van potentiële panden voor de gemeentelijke monumentenlijst.

1.3 Vaststelling en evaluatie van het welstandsbeleid

1.3.1 Vaststelling

De gemeenteraad stelt het welstandsbeleid vast. Een gemeentelijke welstandsnota is een voorwaarde voor het uitvoeren van welstandstoezicht. Na vaststelling van de welstandsnota door de gemeenteraad kan de welstandsbeoordeling alleen nog maar worden gebaseerd op de criteria die in de welstandsnota zijn genoemd. De criteria in de welstandsnota moeten zo concreet mogelijk zijn en zo veel mogelijk zijn toegespitst op het individuele bouwwerk en specifieke aspecten van het bouwwerk

De welstandscriteria zijn niet langer algemeen verbindend. Ze vormen een stelsel van beleidsregels waarbinnen burgemeester en wethouders het welstandstoezicht moeten uitvoeren.

Dit geeft onder meer de mogelijkheid om de welstandscriteria per gebied op maat te snijden. Het blijft bij het welstandstoezicht gaan om redelijke eisen van welstand, maar de vraag wat precies 'redelijk' is wordt per gebied ingevuld.

1.3.2 Evaluatie en aanpassingen van de welstandsnota

Na vaststelling van de welstandsnota zal de werking ervan periodiek in de gemeenteraad worden geëvalueerd, aan de hand van het jaarverslag van de welstandscommissie en een rapportage van burgemeester en wethouders over de wijze waarop zij uitvoering hebben gegeven aan het welstandstoezicht. Deze evaluatie is wettelijk verplicht. Naar aanleiding van de evaluatie kan de gemeenteraad besluiten dat aanpassing van de welstandsnota noodzakelijk is.
Voor dergelijke aanpassingen is de gemeentelijke inspraakverordening van kracht. Bij dit evaluatiegesprek kunnen burgers of vertegenwoordigers van maatschappelijke groeperingen worden betrokken. Het verslag van deze evaluatie wordt ter kennisname aan de welstandscommissie gebracht. Minimaal één maal per jaar vindt er naar aanleiding van dit verslag overleg plaats tussen de verantwoordelijke portefeuillehouder en de welstandscommissie.

1.3.3 Aanvulling op de welstandsnota

Na vaststelling van de welstandsnota kan de gemeenteraad soms ook tussentijds aanvullingen op de welstandsnota vaststellen. Dit is vooral het geval bij de grotere nieuwe projecten waarvoor de welstandscriteria voortaan in het kader van de stedenbouwkundige planvoorbereiding worden opgesteld. Voor dergelijke aanvullingen geldt dat de inspraak wordt gekoppeld aan de reguliere inspraakregeling bij de stedenbouwkundige planvoorbereiding.

1.3.4 Verslag burgemeester en wethouders

Burgemeester en wethouders stellen jaarlijks een verslag op voor de gemeenteraad over de wijze waarop zij met hun verantwoordelijkheid voor het uitoefenen van het welstandstoezicht zijn omgegaan. De rapportage over het voorgaande jaar is uiterlijk gereed in juli van het volgende jaar. In de rapportage komen in ieder geval de volgende punten aan de orde:

- de wijze waarop burgemeester en wethouders zijn omgegaan met de welstandsadviezen;
- in welke categorieën van gevallen zij tot aanschrijving op grond van 'ernstige strijdigheid met redelijke eisen van welstand' zijn overgegaan en of zij na die aanschrijving zijn overgegaan tot bestuursdwang.

Ook wordt in dit verslag melding gemaakt van het aantal malen dat burgemeester en wethouders gebruik hebben gemaakt van de mogelijkheid om de beslistermijn te verdagen.

1.4 Handhaving

De gemeente geeft met deze welstandsnota regels voor het welstandstoezicht en zal zich ook inspannen voor de naleving daarvan. De gemeente zal prioriteit geven aan het handhavingsbeleid en illegale bouwwerken of gebruik dat strijdig is met het bestemmingsplan actief opsporen en daar tegen optreden. Als voor een omgevingsvergunningplichtig bouwwerk geen omgevingsvergunning is aangevraagd, dan wel het bouwwerk na realisering afwijkt van de tekeningen waarop de omgevingsvergunning is afgegeven, krijgt de eigenaar de gelegenheid om (alsnog of opnieuw) een omgevingsvergunning aan te vragen voor het gerealiseerde bouwwerk. Als deze omgevingsvergunning moet worden geweigerd, bijvoorbeeld vanwege een negatief welstandsadvies, dan zal de eigenaar de situatie moeten veranderen. Burgemeester en wethouders kunnen dan degene die tot het opheffen van de situatie bevoegd is, aanschrijven om binnen een door hen te bepalen termijn de strijdigheid op te heffen. Ook t.a.v. bouwwerken waarvoor geen omgevingsvergunning hoeft te worden aangevraagd, kan indien sprake is van ernstige mate van strijdigheid met redelijk eisen van welstand tot aanschrijving worden besloten. Dat laatste geldt overigens allen als sprake is van een gebied waarvoor een welstandstoets geldt.

2 De welstandsadvisering

Evenals het welstandsbeleid moet de uitvoering van dat beleid, de welstandsadvisering, klantgerichter worden. Transparante procedures en vooraf geformuleerde beoordelingscriteria zijn belangrijke middelen hierbij. De bij de advisering toe te passen criteria moeten uit te leggen zijn en de uitvoering van het welstandsbeleid moet openbaar en controleerbaar zijn. De aanvrager en zijn architect hebben, voor de behandeling van het plan waaraan zij intensief hebben gewerkt, recht op een inzichtelijke, vlotte procedure. Een procedure die evenwel rekening houdt met zowel het privé- als het gemeenschapsbelang.

2.1 Het welstandsoordeel

2.1.1 Burgemeester en wethouders voeren het welstandstoezicht uit

De bestuurlijke verantwoordelijkheid voor de afgifte van de omgevingsvergunning ligt in de meeste gevallen bij burgemeester en wethouders. Incidenteel kan er echter een ander bevoegd gezag zijn. Omdat het welstandsbeleid een gemeentelijke verantwoordelijkheid is wordt in deze welstandsnota voor de duidelijkheid gesproken over burgemeester en wethouders en niet over het ruimer begrip ‘bevoegd gezag’. Tevens zal in de praktijk in het merendeel van de gevallen burgemeester en wethouders het bevoegd gezag zijn. Zij hebben een eigen verantwoordelijkheid voor het welstandsoordeel dat tot stand komt aan de hand van de in de welstandsnota opgenomen criteria. Het advies van de onafhankelijke en deskundige welstandscommissie speelt daarbij een belangrijke rol.

2.1.2 Waarover adviseert de commissie

De welstandscommissie brengt over alle vergunningplichtige bouwwerken advies uit. In geval sprake is van een beeldbepalend of beeldondersteunend pand is tevens een advies van de monumentencommissie vereist. De monumentencommissie kan deze bevoegdheid mandateren aan de welstandscommissie.

2.1.3 Informatie aan de aanvrager en architect

Bij de indiening van een plan zal, indien de aanvrager daartoe verzoekt, en indien het bouwplan voldoet aan de indieningsvereisten, informatie verschaft worden over de tijd en plaats waarop het plan voorgelegd zal worden aan de welstandscommissie. Als de aanvrager niet bekend is met de criteria en het beoordelingskader voor zijn bouwplan dan zal hij, indien hij daartoe verzoekt, daarvan in kennis worden gesteld. De indiener van het plan of zijn architect kan, indien gewenst, in de commissie een toelichting geven op zijn plan. Hiertoe wordt een afspraak gemaakt met de ambtenaar van Bouw- en Woningtoezicht.

2.1.4 Afwijking van het advies, afwijken van de criteria

Burgemeester en wethouders volgen in hun oordeel in principe het advies van de welstandscommissie. Daarop zijn de volgende uitzonderingsmogelijkheden.

Afwijken van het advies op inhoudelijke grond/second-opinion

Burgemeester en wethouders kunnen op inhoudelijke grond afwijken van het advies van de welstandscommissie indien zij tot het oordeel komen dat de welstandscommissie de van toepassing zijnde criteria niet juist heeft geïnterpreteerd, of de commissie naar hun oordeel niet de juiste criteria heeft toegepast.
Indien het advies van de reguliere commissie en de second-opinion tegengesteld zijn en burgemeester en wethouders op inhoudelijke grond afwijken van het advies van de reguliere welstandscommissie wordt dit in de beslissing op de aanvraag van de vergunning gemotiveerd. De reguliere welstandscommissie wordt hiervan op de hoogte gesteld.

Afwijken van het advies om andere redenen

Burgemeester en wethouders krijgen de mogelijkheid om bij het in strijd zijn van een bouwplan met redelijke eisen van welstand, toch de vergunning te verlenen indien zij van oordeel zijn dat daarvoor andere redenen zijn, bijvoorbeeld van economische of maatschappelijke aard. Deze afwijking wordt in de beslissing op de aanvraag van de vergunning gemotiveerd. De welstandscommissie wordt hiervan op de hoogte gesteld. Burgemeester en wethouders van de gemeente zullen uiterst terughoudend zijn met het gebruik van deze mogelijkheid omdat de ruimtelijke kwaliteit niet snel ondergeschikt wordt geacht aan economische of maatschappelijke belangen.

Afwijken van de criteria

De welstandscommissie kan bij haar advisering afwijken van het welstandsbeleid. Dit kan gebeuren op basis van een gemotiveerd positief welstandsadvies bij plannen die weliswaar niet voldoen aan de welstandscriteria maar wel aan redelijke eisen van welstand. Deze afwijking wordt in de beslissing op de aanvraag van de vergunning eveneens gemotiveerd. Afwijkingen van het beleid vragen om een bestuurlijk draagvlak. Wanneer de welstandscommissie voor een bepaald plan aanleiding ziet tot afwijken van het beleid, zal zij het college van burgemeester en wethouders in haar advies daarover informeren.

2.1.5 Bezwarenprocedure

Het indienen van bezwaar

Belanghebbenden kunnen bezwaar indienen tegen de beslissing van burgemeester en wethouders op de aanvraag voor een vergunning. Belanghebbenden zijn in de regel de planindiener en de direct omwonenden. In de bezwaarschriftprocedure heroverwegen burgemeester en wethouders het besluit, na advies van de ‘Commissie Bezwaar- en Beroepschriften’.

De belanghebbenden die het met de heroverweging niet eens zijn kunnen hiertegen in beroep gaan. De afdeling Bouw- en Woningtoezicht kan informatie over de procedure geven. Als een bezwaar te maken heeft met het welstandsoordeel richt de belanghebbende zich dus nadrukkelijk op het oordeel van burgemeester en wethouders en niet op het advies van de welstandscommissie. Dat is immers alleen een advies aan burgemeester en wethouders. Na hoor en wederhoor kan de welstandscommissie als zij daartoe aanleiding ziet, wel het advies herzien. Deze herziening wordt in het advies gemotiveerd.

2.2 Het welstandsadvies

Het advies van de welstandscommissie aan burgemeester en wethouders wordt altijd schriftelijk uitgebracht. Het geeft aan of 'het uiterlijk en de plaatsing van een bouwwerk of een standplaats, zowel op zichzelf als in verband met de omgeving of de te verwachten ontwikkeling daarvan', niet in strijd is met redelijke eisen van welstand. Dit wordt beoordeeld aan de hand van de criteria zoals opgenomen in de welstandsnota. Alle adviezen, behoudens het positieve advies, worden schriftelijk gemotiveerd. De positieve adviezen worden op verzoek van het college gemotiveerd of indien daar vanuit andere overwegingen aanleiding toe is.

Een behandeling van een plan in commissie kan de volgende uitkomst hebben:

- Aanhouden: De welstandscommissie kan het advies aanhouden wanneer meer informatie of een toelichting van de ontwerper gewenst of noodzakelijk is.
- Preadvies: Voorafgaand aan een formele adviesaanvraag kan de ontwerper of aanvrager verzoeken om een vooroverleg. Van dit vooroverleg wordt middels een preadvies verslag gemaakt. Ook het preadvies wordt op de gebruikelijke wijze aan het college ter kennisname gebracht. In het preadvies zullen eventuele bezwaren of waarderingen wel een rol spelen.
- Voldoet: De welstandscommissie adviseert positief aan burgemeester en wethouders omdat het plan volgens de van toepassing zijnde welstandscriteria voldoet aan redelijke eisen van welstand. Eventueel geeft de commissie nog suggesties om het plan te verbeteren. Formeel gezien is het bouwplan dan echter akkoord.
- Voldoet mits (voldoet niet tenzij): Een 'voldoet mits' houdt in dat het plan niet voldoet aan de toetsingscriteria uit de welstandsnota, tenzij wordt voldaan aan de voorwaarden zoals de welstandscommissie die heeft geformuleerd. De commissie geeft nauwkeurig aan welke onderdelen van het plan gewijzigd moeten worden. De aanvrager krijgt vervolgens de gelegenheid zijn plan aan te passen.
- Voldoet in principe: Een voldoet in principe houdt in dat de hoofdopzet van de bouwmassavorm en de plaatsing voldoen aan redelijke eisen van welstand. Het plan vraagt nog om een nadere uitwerking of tegen de voorgelegde uitwerking bestaan op grond van de criteria nog bezwaren. Na een 'voldoet in principe' wordt een gewijzigd of nader uitgewerkt plan altijd opnieuw aan de welstandscommissie voorgelegd.

- Voldoet niet: De commissie is van oordeel dat het bouwplan niet voldoet aan redelijke eisen van welstand. Een negatief welstandsadvies betekent dat een bouwplan ingrijpend moet worden gewijzigd. Adviseert de commissie negatief, dan geeft ze een nauwkeurige schriftelijke motivering. Deze bevat een korte omschrijving van het ingediende plan, een verwijzing naar de van toepassing zijnde welstandscriteria en een samenvatting van de beoordeling van het plan op die punten.
- Aanvullend advies; Als er na een advisering een gesprek in de commissie volgt dan wordt het verslag van dit gesprek als aanvullend op het eerdere advies gegeven. Een aanvullend advies zal ook gegeven worden als het college om een nadere motivering of schriftelijke toelichting op het eerdere advies verzoekt.

2.3 De welstandscommissie

De bouwverordening moet voorschriften bevatten omtrent de samenstelling, inrichting en werkwijze van de welstandscommissie.

2.3.1 Samenstelling

De welstandscommissie is als collectief deskundig en onafhankelijk. Zij komt in onafhankelijkheid tot een advies. Er bestaan geen bindingen of relaties op basis waarvan het advies over de welstandsaspecten wordt beïnvloed. De welstandscommissie kan zich naar eigen inzicht laten bijstaan door extra deskundigen van het bureau of daarbuiten. Afhankelijk van het type plan dat moet worden beoordeeld, nemen de extra deskundigen deel aan de vergadering. Wanneer één van de leden van de commissie is verhinderd wordt hij/zij, indien mogelijk, vervangen door een van de plaatsvervangende leden.

2.3.2 Taken van de welstandscommissie

Op het gebied van welstand is de commissie belast met de volgende wettelijke taken:

- het uitbrengen van advies omtrent omgevingsvergunningplichtige bouwaanvragen;
- het verzorgen van de verslaglegging aan de gemeenteraad van de door de commissie verrichte werkzaamheden. Daarbij dient ten minste aangegeven te worden op welke wijze toepassing is gegeven aan de welstandscriteria van de welstandsnota. Tevens dient aangegeven te worden op welke wijze is omgegaan met de openbaarheid van het vergaderen en wat de aard van de beoordeelde plannen is geweest.

De commissie is tevens belast met de volgende, aanvullende, niet-wettelijke taken:

- beoordeling van aanvragen voor reclames;
- op verzoek van gemeente of aanvrager overleg voeren over de voorbereiding van bouwplannen;
- desgevraagd uitbrengen van adviezen aan het college van burgemeester en wethouders over de welstandsaspecten van in voorbereiding zijnde structuurplannen, bestemmingsplannen, stedenbouwkundige plannen, beeldkwaliteitplannen en andere relevante beleidsstukken;
- desgevraagd adviseren over stedenbouwkundige en architectonische ontwikkelingen die van belang zijn voor de ruimtelijke kwaliteit in de gemeente.

2.3.3 Afdoening bij mandaat

De commissie kan de advisering over een aanvraag om welstandsadvies mandateren aan een of meerdere daartoe aangewezen leden, waaronder ook de voorzitter. Bouwplannen waarover volgens deze leden het oordeel van de welstandscommissie als bekend mag worden verondersteld, worden door de gemandateerde leden van advies voorzien. In geval van twijfel legt het gemandateerde lid het bouwplan alsnog voor aan de commissie.

Het advies van een gemandateerd lid geldt in juridische zin als het advies van de plenaire commissie en komt dus in de plaats van het plenaire advies.

2.3.4 Benoeming van de commissieleden

De welstandscommissie is een door de gemeenteraad benoemde commissie van onafhankelijke deskundigen. De leden van de welstandscommissie worden voor een termijn van ten hoogste drie jaar benoemd. Zij kunnen eenmaal worden herbenoemd voor een periode van nog eens ten hoogste drie jaar.

2.3.5 Openbaarheid

De commissievergadering (beraadslagingen en beoordeling) vindt in openbaarheid plaats, tenzij op verzoek van de aanvrager en de gemeente hiervan om redenen die in de Wet Openbaarheid van Bestuur, artikel 10 vermeld staan, van moet worden afgeweken. Indien de openbare behandeling van een plan niet gewenst is, dan wordt dit gelijktijdig met de aanbieding van de overige plangegevens en tekeningen schriftelijk bekend gemaakt.
Belanghebbenden (aanvrager en architect) kunnen op verzoek in gelegenheid worden gesteld om een toelichting te geven op hun plan of een toelichting te verkrijgen op het advies.

Belangstellenden kunnen de vergadering van de commissie bijwonen op de publieke tribune. Zij hoeven daarvoor geen afspraak te maken. Belangstellenden hebben geen spreekrecht. De welstandscommissie wordt immers gevraagd om een onafhankelijk en deskundig advies aan burgemeester en wethouders, binnen het democratisch vastgestelde kader van de welstandsnota. In zeer bijzondere situaties kunnen burgemeester en wethouders de welstandscommissie vragen om belangstellenden te horen, voorafgaand aan de planbeoordeling.

2.3.6 Vooroverleg

De gemeente biedt ontwerpers en planindieners de mogelijkheid om, voorafgaand aan de formele omgevingsvergunningaanvraag, vooroverleg te plegen met de welstandscommissie over de interpretatie van de welstandscriteria in het concrete geval van hun bouwplan. Hiertoe kan het schetsontwerp worden ingediend bij de afdeling Bouw- en Woningtoezicht. Het vooroverleg met de welstandscommissie kan pas starten nadat duidelijkheid bestaat over de planologische aanvaardbaarheid van het plan. Omdat het vooroverleg diep kan ingrijpen in de planontwikkeling moet het met de nodige waarborgen worden omgeven.

Ook tijdens het vooroverleg moet de kwaliteit van het aangeleverde materiaal een goed beeld geven van het plan en de relatie met de omgeving. Het schetsplan wordt geregistreerd, gedateerd en krijgt een dossiernummer. In afwachting van de verdere ontwikkelingen van het plan wordt met een preadvies verslag uitgebracht van het vooroverleg en eventueel gemaakte afspraken vastgelegd. Op deze wijze wordt zorg gedragen voor een goede verslaglegging en een consistente advisering in alle planfasen. Op verzoek van de opdrachtgever kan dit overleg achter gesloten deuren plaatsvinden. De opdrachtgever dient deze wens bij het college van burgemeester en wethouders kenbaar te maken.

2.3.7 Stedenbouwkundige supervisie/relatie welstandscommissie

De gemeente kan voor bepaalde (nieuw te ontwikkelen) gebieden een supervisor aanstellen met als taak de ruimtelijke kwaliteit te stimuleren en initiatiefnemers in de vroege planvormingfasen reeds te informeren en te begeleiden. Om misverstanden te voorkomen is het van belang de relatie tussen de planbegeleiding door de supervisor en de uiteindelijke welstandsbeoordeling door de welstandscommissie vooraf schriftelijk vast te leggen.

2.4 Integrale welstands-monumentenadvisering

Voor verbouw- en restauratieplannen van rijksmonumenten, gemeentelijke monumenten, beeldbepalende en beeldondersteunende panden en panden in een gemeentelijk beschermd dorpsgezicht is zowel een welstandsadvies als een advies van de monumentencommissie benodigd. In beide adviezen zal worden ingegaan op vormgevingsaspecten. Een integrale benadering kan in die gevallen zowel procedureel als inhoudelijk een meerwaarde opleveren. Voor de integratie van de beide aspecten in een commissie zijn verschillende modellen mogelijk.

De gemeente Werkendam heeft de integrale advisering als volgt georganiseerd. De welstandscommissie en de monumentencommissie blijven volledig zelfstandig al hun taken uitvoeren. De secretaris van de welstandscommissie is lid van de monumentencommissie en is gemandateerd om advies uit te brengen over welstandsaspecten in de monumentencommissie. Daarnaast heeft de monumentencommissie de mogelijkheid om het advies te mandateren aan de welstandscommissie.

2.5 Indieningsvereisten

In de Ministeriële regeling omgevingsrecht van 30 maart 2010 is neergelegd welke gegevens bij de aanvraag van een omgevingsvergunning bij burgemeester en wethouders moeten worden ingediend. Hoofdstuk 2 bevat de indieningsvereisten voor een omgevingsvergunning voor het bouwen.

De regeling is uitputtend. Gemeenten mogen zelf geen eisen meer stellen op dit punt, ook niet in aanvullende zin.

In artikel 2.4 van het Mor worden de gegevens en bescheiden ten behoeve van toetsing aan welstandscriteria vermeld. Dit betreft de volgende gegevens en bescheiden:

a tekeningen van alle gevels van het bouwwerk, inclusief de gevels van belendende bebouwing, waaruit blijkt hoe het geplande bouwwerk in de directe omgeving past;
b principedetails van gezichtsbepalende delen van het bouwwerk;
c kleurenfoto's van de bestaande situatie en de omliggende bebouwing;
d opgave materiaal- en kleurgebruik van toe te passen bouwmaterialen (uitwendige scheidingsconstructie). Het materiaal- en kleurgebruik dient minimaal aangegeven te worden van de gevels, het voegwerk, kozijnen, ramen en deuren, balkonhekken, dakgoten en boeidelen en de dakbedekking.

3 Beoordelingskader

De welstandscriteria die in deze welstandsnota geformuleerd worden, zijn maatgevend voor de gemeentelijke welstandbeoordeling in het kader van de Woningwet en de Wabo. Deze criteria bieden een objectief en beleidsmatig kader voor de besluitvorming door de raad en een richtinggevend kader voor opdrachtgevers en vormgevers. Naast het bestemmingsplan en de gemeentelijke bouwverordening is de welstandsnota een gemeentelijk instrument om bouwplannen te toetsen.
In deze welstandsnota worden voor verschillende schaalniveaus en lagen beschrijvingen gegeven waaruit welstandscriteria worden geformuleerd. Deze vormen het kader waarbinnen concrete bouwinitiatieven getoetst worden. Om uiteindelijk op het niveau van het bouwperceel een set criteria te kunnen genereren, is het belangrijk om de verbanden en samenhang tussen de verschillende schaalniveaus in beeld te brengen.

Het uiteindelijke beoordelingskader wordt gevormd door één of meer van de volgende aspecten:
- algemene welstandscriteria;
- gebiedsgerichte welstandscriteria voortkomend uit de kenmerken van de te onderscheiden bebouwingstypen;
- welstandscriteria voortkomend uit een beeldkwaliteitplan;
- redengevende beschrijving van de monumenten.

Daarnaast wordt in dit hoofdstuk in gegaan op een ‘clausule’ die kan worden toegepast als er sprake is van nieuwe ontwikkelingen, waarvoor de beoordelingskaders uit de welstandsnota niet voldoende houvast bieden.

3.1 Algemene welstandscriteria

De algemene welstandscriteria die in deze paragraaf worden genoemd, richten zich op de zeggingskracht en het vakmanschap van het architectonisch ontwerp en zijn terug te voeren op vrij universele kwaliteitsprincipes. De algemene welstandscriteria liggen (haast onzichtbaar) ten grondslag aan elke planbeoordeling.

De algemene welstandscriteria bestaan uit een uiteenzetting van algemene architectonische begrippen en aspecten waarmee kwaliteit (of het gebrek aan kwaliteit) kan worden omschreven. De algemene architectonische begrippen komen voort uit de notitie die de toenmalige rijksbouwmeester, de heer Tj. Dijkstra, in 1985 heeft uitgebracht onder de titel ‘*Architectonische kwaliteit, een notitie over architectuurbeleid’.* Ze vormen het begrippenkader en zijn als het ware het gereedschap van de welstandscommissie bij de argumentatie van het welstandsadvies.

In bijzondere situaties, wanneer de beoordelingsaspecten die voortvloeien uit het welstandsniveau ontoereikend zijn, kan het nodig zijn expliciet terug te grijpen op de algemene welstandscriteria.

Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn wanneer een bouwplan afwijkt van de bestaande of toekomstige omgeving, maar door bijzondere schoonheid wél aan redelijke eisen van welstand voldoet. In dat geval kan worden teruggegrepen op de algemene welstandscriteria. De welstandscommissie kan burgemeester en wethouders in zo'n geval gemotiveerd en schriftelijk adviseren af te wijken van beoordelingsaspecten op grond van het van toepassing zijnde bebouwingstype van het gebied. In praktijk betekent dit dat het betreffende plan alleen op grond van de algemene welstandscriteria wordt beoordeeld en dat de bijzondere schoonheid van het plan met deze criteria overtuigend kan worden aangetoond. Het niveau van 'redelijke eisen van welstand' ligt dan uiteraard hoog; het is immers redelijk dat er hogere eisen worden gesteld aan de zeggingskracht en het architectonisch vakmanschap naarmate een bouwwerk zich sterker van zijn omgeving onderscheidt.

Relatie tussen vorm, gebruik en constructie

Van een bouwwerk dat voldoet aan redelijke eisen van welstand mag worden verwacht dat de verschijningsvorm een relatie heeft met het gebruik ervan en de wijze waarop het gemaakt is, terwijl de vormgeving daarnaast ook zijn eigen samenhang en logica heeft.

Een bouwwerk wordt primair gemaakt om te worden gebruikt.
Hoewel het welstandstoezicht slechts is gericht op de uiterlijke verschijningsvorm, kan de vorm van het bouwwerk niet los worden gedacht van de eisen vanuit het gebruik en de mogelijkheden die materialen en technieken bieden om een doelmatige constructie te maken. Gebruik en constructie staan aan de wieg van iedere vorm. Daarmee is nog niet gezegd dat de vorm altijd ondergeschikt is aan het gebruik of de constructie. Ook wanneer andere aspecten dan gebruik en constructie de vorm tijdens het ontwerpproces gaan domineren, mag worden verwacht dat de uiteindelijke verschijningsvorm een begrijpelijke relatie houdt met zijn oorsprong. Daarmee is tegelijk gezegd dat de verschijningsvorm méér is dan een rechtstreekse optelsom van gebruik en constructie. Er zijn daarnaast andere factoren die hun invloed kunnen hebben, zoals de omgeving en de associatieve betekenis van de vorm in de sociaal-culturele context. Maar als de vorm in tegenspraak is met het gebruik en de constructie, dan verliest zij daarmee aan begrijpelijkheid en integriteit.

Relatie tussen bouwwerk en omgeving

Van een bouwwerk dat voldoet aan redelijke eisen van welstand mag worden verwacht dat het een positieve bijdrage levert aan de kwaliteit van de openbare (stedelijke of landschappelijke) ruimte. Daarbij worden hogere eisen gesteld naarmate de openbare betekenis van het bouwwerk of van de omgeving groter is.

Bij het oprichten van een gebouw is sprake van het afzonderen en in bezit nemen van een deel van de algemene ruimte voor particulier gebruik. Gevels en volumes vormen zowel de externe begrenzing van de gebouwen als ook de wanden van de openbare ruimte die zij gezamenlijk bepalen. Het gebouw is een particulier object in een openbare context.

Het bestaansrecht van het gebouw ligt niet in het eigen functioneren alleen, maar ook in de betekenis die het gebouw heeft in zijn stedelijke of landschappelijke omgeving. Ook van een gebouw dat contrasteert met zijn omgeving mag worden verwacht dat het zorgvuldig is ontworpen en de omgeving niet ontkent. Waar het om gaat is dat het gebouw een positieve bijdrage levert aan de kwaliteit van de omgeving en de te verwachten ontwikkeling daarvan. Over de wijze waarop dat bij voorkeur zou moeten gebeuren, kunnen de gebiedsgerichte welstandscriteria duidelijkheid verschaffen.

Betekenissen van vormen in de sociaal-culturele context
Van een bouwwerk dat voldoet aan redelijke eisen van welstand mag worden verwacht dat verwijzingen en associaties zorgvuldig worden gebruikt en uitgewerkt, zodat er concepten en vormen ontstaan die bruikbaar zijn in de bestaande maatschappelijke realiteit.

Voor vormgeving gelden in iedere cultuur bepaalde regels, net zoals een taal zijn eigen grammaticale regels heeft om zinnen en teksten te maken. Die regels zijn geen wetten en moeten ter discussie kunnen staan. Maar als ze worden verhaspeld of ongeïnspireerd gebruikt, wordt een tekst verwarrend of saai. Precies zo wordt een bouwwerk verwarrend of saai als de regels van de architectonische vormgeving niet bewust worden gehanteerd.

Als vormen regelmatig in een bepaald verband zijn waargenomen krijgen zij een zelfstandige betekenis en roepen zij, los van gebruik en constructie, bepaalde associaties op. Pilasters in classicistische gevels verwijzen naar zuilenstructuren van tempels, transparante gevels van glas en metaal roepen associaties op met techniek en vooruitgang.

In iedere bouwstijl wordt gebruik gemaakt van verwijzingen en associaties naar wat eerder of elders reeds aanwezig was of naar wat in de toekomst wordt verwacht. De kracht of de kwaliteit van een bouwwerk ligt echter vooral in de wijze waarop die verwijzingen en associaties worden verwerkt en geïnterpreteerd binnen het kader van de actuele culturele ontwikkelingen, zodat concepten en vormen ontstaan die bruikbaar zijn in de bestaande maatschappelijke realiteit. Zorgvuldig gebruik van verwijzingen en associaties betekent onder meer dat er een bouwwerk ontstaat dat integer is naar zijn tijd doordat het op grond van zijn uiterlijk in de tijd kan worden geplaatst waarin het werd gebouwd of verbouwd. Bij restauraties is sprake van herstel van elementen uit het verleden, maar bij nieuw- of verbouw in bestaande (monumentale) omgeving betekent dit dat duidelijk moet zijn wat authentiek is en wat nieuw is toegevoegd. Een ontwerp kan worden geïnspireerd door een bepaalde tijdsperiode, maar dat is iets anders dan het imiteren van stijlen, vormen en detailleringen uit het verleden.

Associatieve betekenissen zijn van groot belang om een omgeving te 'begrijpen' als beeld van de tijd waarin zij is ontstaan, als verhaal van de geschiedenis, als representant van een stijl. Daarom is het zo belangrijk om ook bij nieuwe bouwplannen zorgvuldig met stijlvormen om te gaan; zij vormen immers de geschiedenis van de toekomst.

Evenwicht tussen helderheid en complexiteit
Van een bouwwerk dat voldoet aan redelijke eisen van welstand mag worden verwacht dat er structuur is aangebracht in het beeld, zonder dat de aantrekkingskracht door simpelheid verloren gaat.

Een belangrijke eis die aan een ontwerp voor een gebouw mag worden gesteld is dat er structuur wordt aangebracht in het beeld. Een heldere structuur biedt houvast voor de waarneming en is bepalend voor het beeld dat men vasthoudt van een gebouw. Symmetrie, ritme, herkenbare maatreeksen en materialen maken het voor de gemiddelde waarnemer mogelijk de grote hoeveelheid visuele informatie die de gebouwde omgeving geeft, te reduceren tot een bevattelijk beeld.

Het streven naar helderheid mag echter niet ontaarden in simpelheid. Een bouwwerk moet de waarnemer blijven prikkelen en intrigeren en zijn geheimen niet direct prijsgeven. Er mag best een beheerst beroep op de creativiteit van de voorbijganger worden gedaan. Van oudsher worden daarom helderheid en complexiteit als complementaire begrippen ingebracht bij het ontwerpen van bouwwerken. Complexiteit in de architectonische compositie ontstaat vanuit de stedenbouwkundige eisen en het programma van eisen voor het bouwwerk.

Bij een gebouwde omgeving met een hoge belevingswaarde zijn helderheid en complexiteit tegelijk aanwezig in evenwichtige en spanningsvolle relatie.

Schaal en maatverhoudingen
Van een bouwwerk dat voldoet aan redelijke eisen van welstand mag worden verwacht dat het een samenhangend stelsel van maatverhoudingen heeft dat beheerst wordt toegepast in ruimtes, volumes en vlakverdelingen.

leder bouwwerk heeft een schaal die voortkomt uit de grootte of de betekenis van de betreffende bouwopgave. Grote bouwwerken kunnen uiteraard binnen hun eigen grenzen geleed zijn, maar worden onherkenbaar en ongeloofwaardig als ze er uit zien alsof ze bestaan uit een verzameling losstaande, kleine bouwwerken.

De maatverhoudingen van een bouwwerk zijn van groot belang voor de belevingswaarde ervan, maar vormen tegelijk één van de meest ongrijpbare aspecten bij het beoordelen van ontwerpen. De waarnemer ervaart bewust of onbewust de maatverhoudingen van een bouwwerk, maar wáárom de maatverhoudingen van een bepaalde ruimte aangenamer, evenwichtiger of spannender zijn dan die van een andere, valt nauwelijks vast te stellen.

Duidelijk is dat de kracht van een compositie groter is naarmate de maatverhoudingen een sterkere samenhang en hiërarchie vertonen. Mits bewust toegepast kunnen ook spanning en contrast daarin hun werking hebben.

De afmetingen en verhoudingen van gevelelementen vormen tezamen de compositie van het gevelvlak. Hellende daken vormen een belangrijk element in de totale compositie. Als toegevoegde elementen (zoals een dakkapel, een aanbouw of een zonnecollector) te dominant zijn ten opzichte van de hoofdmassa en/of de vlakverdeling, verstoren zij het beeld niet alleen van het object zelf maar ook van de omgeving waarin dat is geplaatst.

Materiaal, textuur, kleur en licht
Van een bouwwerk dat voldoet aan redelijke eisen van welstand mag worden verwacht dat materiaal, textuur, kleur en licht het karakter van het bouwwerk zelf ondersteunen en de ruimtelijke samenhang met de omgeving of de te verwachten ontwikkeling daarvan duidelijk maken.

Door middel van materialen, kleuren en lichttoetreding krijgt een bouwwerk uiteindelijk zijn visuele en tactiele kracht: het wordt zichtbaar en voelbaar. De keuze van materialen en kleuren is tegenwoordig niet meer beperkt tot wat lokaal aan materiaal en ambachtelijke kennis voorhanden is. Die keuzevrijheid maakt de keuze moeilijker en het risico van een onsamenhangend beeld groot.

Als materialen en kleuren teveel los staan van het ontwerp en daarin geen ondersteunende functie hebben, maar slechts worden gekozen op grond van decoratieve werking, wordt de betekenis ervan toevallig en kan de materiaal- en kleurkeuze afbreuk doen aan de zeggingskracht van het bouwwerk. Dit is bijvoorbeeld het geval wanneer het gebruik van materialen en kleuren geen ondersteuning geeft aan de architectonische vormgeving of wanneer het gebruik van materialen en kleuren een juiste interpretatie van de aard en de ontstaansperiode van het bouwwerk in de weg staat.

3.2 Gebiedsgerichte welstandscriteria voortkomend uit de kenmerken van de te onderscheiden bebouwingstypen

De gemeente Werkendam bestaat uit verschillende woon- en werkgebieden die ieder eigen stedenbouwkundige en architectonische eigenschappen bezitten. Binnen de woon- en werkgebieden wordt een aantal bebouwingstypen onderscheiden. De karakteristieken van de bebouwingstypen worden uitvoerig beschreven in het hoofdstuk 5 ‘Bebouwingstypen’.

Bij de beschrijving van de bebouwingstypen zijn de kenmerken van het betreffende bebouwingstype beschreven. Hierbij wordt aangegeven met welke bebouwingsgebonden aspecten rekening moet worden gehouden bij de ontwikkeling van bouwplannen en hoeveel vrijheid is er om daarvan af te wijken. De beschrijving van de bebouwingstypen zijn geldend voor de gehele gemeente Werkendam.

Geen toetsing versus welstandstoets

In een aantal woongebieden, delen van bedrijventerreinen en gebieden waar bebouwing minder kwetsbaar is, wordt niet meer getoetst op welstand. De gemeenteraad vertrouwt erop dat de inwoners zelf hier een basisniveau voor vormgeving en ruimtelijke kwaliteit in acht zullen nemen. Per bebouwingstype is bepaald of in een gebied een welstandstoets plaats dient te vinden of dat een gebied niet wordt getoetst op welstand. Per gebied waarin een welstandstoets plaats vindt is een set met welstandscriteria opgesteld, zoals opgenomen in hoofdstuk 5. Voor de overige bebouwingstypen is volstaan met een korte beschrijving en een motivering waarom hier een welstandstoets achterwege kan blijven.

3.3

Welstandstoets of Geen toetsing

Welstandstoets (10 bebouwingstypen)	Geen toetsing (12 bebouwingstypen)*
H2: Historische dorpse bebouwingslinten	W4: Woonwijken in traditionele blokverkaveling
H3: Historische stedelijke bebouwing	W5: Het Nieuwe Bouwen
H5: Dijkbebouwing	W6: Forumbeweging
W3: Tuindorpen en tuinwijken	W7: Thematische bebouwing
B2: Bedrijventerrein (zichtlocaties)	W9: Individuele woningbouw
G2: Buitenplaatsen en landgoederen	W11: Gemengd woongebied
G3: Boerenerven	B2: Bedrijventerrein (achterliggende gebieden)
G9: Agrarisch buitengebied: dijkbebouwing	G1: Parken en groengebieden
G10: Agrarisch buitengebied: lintbebouwing en bebouwingsclusters	G4: Natuurgebieden
T4: Op zichzelf staande bebouwing	G5: Recreatieparken en vakantiewoningen
	G8: Agrarisch buitengebied: oude en jonge ontginningen
	T6: Jachthaven

* m.u.v. monumenten, beeldbepalende en beeldondersteunende panden

Welstandscriteria voortkomend uit een beeldkwaliteitplan

Er is een aantal ensembles te onderscheiden die zo'n specifieke karakteristiek bezitten dat ze niet (enkel) onder de beschrijving van de karakteristiek van een bebouwingstype zijn te plaatsen. Voor deze gebieden is een beeldkwaliteitplan opgesteld. Bij de beschrijving van de karakteristiek van deze gebieden worden de kenmerken van het betreffende ensemble beschreven. Hierbij wordt aangegeven met welke bebouwingsgebonden aspecten rekening moet worden gehouden bij de ontwikkeling van bouwplannen en hoeveel vrijheid is er om daarvan af te wijken.

Beeldkwaliteitplannen zijn over het algemeen ontwikkelingsgericht. De ervaring leert dat beeldkwaliteitplannen niet altijd bruikbaar zijn voor de beheersituatie (wanneer de ontwikkeling is gerealiseerd). Een ontwikkelingsgericht beeldkwaliteitplan zou dan ook in veel situaties ingetrokken kunnen worden na realisatie van de ontwikkeling.
De gemeenteraad kan derhalve, gelijktijdig met de vaststelling van een beeldkwaliteitplan, besluiten om het beeldkwaliteitplan (of delen daarvan) binnen een bepaalde tijd na realisatie van het plan in te trekken, zonder dat daarvoor een nieuw besluit nodig is. In dat besluit kan de gemeenteraad tevens aangeven welk bebouwingstype, na intrekking van het beeldkwaliteitplan, gaat gelden voor het betreffende gebied.

Voor wat betreft beheergerichte beeldkwaliteitplannen kan voor de welstandsbeoordeling wordt verwezen naar de beschrijving of de criteria die genoemd zijn in het betreffende beeldkwaliteitplan.

De volgende beeldkwaliteitplannen zijn specifiek aangeduid op de welstandskaart:
- De Burcht (Werkendam);
- Werkense Polder (Werkendam);
- Nieuwe Banne (Sleeuwijk);
- Westerhei (Nieuwendijk);
- Roode Camer, (Hank);
- Zandweide (Dussen);
- Noordwaard (buitengebied).

3.4 Welstandstoets voor kleine (veel voorkomende) voor de activiteit bouwen omgevingsvergunningplichtige bouwwerken

Op 1 oktober 2010 is de Wabo in werking getreden. Tegelijkertijd is het Besluit omgevingsrecht (Bor) in werking getreden. Artikel 2 in bijlage II bij dit Besluit geeft feitelijk voortzetting aan de categorie bouwvergunningvrije bouwwerken uit het vervallen Besluit bouwvergunningsvrije en licht-bouwvergunningplichtige bouwwerken (Bblb). De categorie licht-bouwvergunningplichtige bouwwerken is verdwenen. Er bestaan alleen nog omgevingsvergunningplichtige activiteiten en categorieën van activiteiten die omgevingsvergunningvrij zijn. Artikel 3 in bijlage II bij het Bor introduceert een nieuw type vergunningvrije bouwwerken, die alleen omgevingsvergunningvrij zijn voor de activiteit bouwen. Artikel 5 in bijlage II bij het Bor stelt een aantal 'algemene voorwaarden' voor omgevingsvergunningvrijheid.

In zowel artikel 2 als artikel 3 in bijlage II bij het Bor wordt een nieuwe bijzondere soort van omgevingsvergunningvrijheid beschreven. Voor vier categorieën van gevallen is het al dan niet omgevingsvergunningvrij zijn afhankelijk van het gemeentelijk welstandsbeleid. Het gaat om de volgende categorieën van gevallen:

- bepaalde bijbehorende bouwwerken[1] in het achtererfgebied op een afstand van minder dan 1,00 meter van het openbaar toegankelijk gebied (artikel 2);
- dakramen, daklichten, lichtstraten of gelijksoortige daglichtvoorzieningen in het voordakvlak of naar het openbaar toegankelijk gebied gekeerd zijdakvlak, waarbij de constructie maximaal 0,60 meter buiten het dakvlak uitsteekt (artikel 2);
- erf- of perceelsafscheidingen met een hoogte tussen 1,00 en 2,00 meter op een afstand van minder dan 1,00 meter van het openbaar toegankelijk gebied (artikel 2);
- dakkapellen aan de voorzijde of naar het openbaar toegankelijk gebied gekeerd zijdakvlak (artikel 3).

Vanzelfsprekend zijn deze categorieën van gevallen omgevingsvergunningvrij in welstandsvrije gebieden (let op: voor dakkapellen in het voordakvlak, mits in overeenstemming met het bestemmingsplan!).
In gebieden die aan welstandstoezicht onderhevig zijn, zijn deze categorieën van gevallen in beginsel niet omgevingsvergunningvrij. Een gemeente kan echter besluiten om één of meerdere van deze categorieën van gevallen als welstandsvrij aan te merken.

De gemeente Werkendam onderschrijft het belang van sturing op de uiterlijke kwaliteit van deze categorieën van gevallen in gebieden waar sprake is van welstandstoezicht. Dit zijn immers de gebieden ‘die er toe doen’ en in die gebieden is het niet gewenst een uitzondering te maken door het welstandsvrij verklaren van bepaalde bouwwerken. Voor deze categorieën van gevallen is dan ook een welstandstoets benodigd. Het gevolg hiervan is dat voor deze categorieën van gevallen een omgevingsvergunning is vereist.

Onder de wetgeving tot 1 oktober 2010 was het verplicht om in de welstandsnota sneltoetscriteria op te nemen voor licht-bouwvergunningplichtige bouwwerken. Het betrof criteria voor veel voorkomende kleine bouwwerken, zoals aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen, kozijn- en gevelwijzigingen, dakkapellen en erfafscheidingen. Met het vervallen van deze categorie bouwwerken en het vervallen van de mogelijkheid van ambtelijke afhandeling van de welstandstoets vervalt ook de verplichting om in een welstandsnota sneltoetscriteria op te nemen.

De gemeente Werkendam kiest ervoor om onder de Wabo niet langer specifieke ‘sneltoetscriteria’ op te nemen voor bepaalde categorieën kleine, veel voorkomende, voor de activiteit bouwen omgevingsvergunningplichtige bouwwerken. De gemeente ziet hier echter om de volgende redenen vanaf:

[1] Dit is een verzamelbegrip voor uitbreidingen van het hoofdgebouw, aan- en uitbouwen en bijgebouwen, overkappingen en andere bouwwerken met een dak. In tegenstelling tot het Bblb is niet vereist dat het een ‘bestaand’ hoofdgebouw betreft. Wel moet het bijbehorend bouwwerk functioneel verbonden zijn met het hoofdgebouw.

- Er is geen mogelijkheid meer tot ambtelijke afhandeling van de welstandstoets. De welstandstoets wordt altijd verricht door de welstandscommissie.
- Er is alleen sprake van welstandstoetsing in waardevolle gebieden waar een integrale benadering nodig is en detailaspecten juist bepalend zijn voor het beeld.
- Het aantal bouwplannen voor kleine bouwwerken dat in de welstandscommissie wordt behandeld zal beperkt zijn, omdat een groot aantal gebieden in Werkendam welstandsvrij wordt. Hierdoor kan niet meer gesproken worden van 'veel voorkomende' bouwwerken.

3.5 Specifieke objecten en welstand

Voor bouwplannen met betrekking tot rijksmonumenten en gemeentelijke monumenten geldt altijd een welstandstoets, ook als het object ligt in een welstandsvrij gebied. Voor bouwplannen met betrekking tot beeldbepalende en beeldondersteunende panden en panden in een gemeentelijk beschermd dorpsgezicht geldt altijd een welstandstoets indien sprake is van een omgevingsvergunningplichtige bouwactiviteit, ook als het object ligt in een welstandsvrij gebied. Indien het specifiek object ligt in een gebied waarvoor een welstandstoets geldt, dan vormt de redengevende beschrijving van het pand in combinatie met de gebiedsgerichte criteria (hoofdstuk 5) het toetsingskader. Indien het specifiek object ligt in een welstandsvrij gebied, dan vormt de redengevende beschrijving van het pand in combinatie met de algemene welstandscriteria (zie paragraaf 3.1) het toetsingskader. Indien er geen redengevende beschrijving aanwezig is, wordt het toetsingskader gevormd door de gebiedsgerichte criteria (indien sprake is van een gebied waarvoor een welstandstoets geldt) òf de algemene welstandscriteria (indien sprake is van een welstandsvrij gebied).

3.6 Excessenregeling

Ook omgevingsvergunningvrije plannen moeten aan welstandseisen voldoen, indien ze liggen in een gebied waarvoor een welstandstoets geldt. Volgens de Woningwet kan het college de eigenaar van een vergunningvrij bouwwerk dat 'in ernstige mate in strijd is met redelijke eisen van welstand' aanschrijven om die strijdigheid op te heffen. Het gaat dan om excessen, dat wil zeggen buitensporigheden die ook voor niet-deskundigen evident zijn, zoals armoedig materiaalgebruik, toepassing van felle kleuren, opdringerige reclames en dergelijke. In dat geval hanteert de gemeente Werkendam voor de welstandstoetsing de volgende criteria:

- het visueel of fysiek afsluiten van een bouwwerk voor zijn omgeving;
- het ontkennen of vernietigen van architectonische bijzonderheden bij aanpassing van een bouwwerk;
- armoedig materiaalgebruik;
- toepassen van felle of contrasterende kleuren;
- te opdringerige reclames;
- een te grove inbreuk op wat in de omgeving gebruikelijk is.

Bouwwerken die zijn gerealiseerd in een welstandsvrij gebied vallen nooit onder de excessenregeling en eigenaren kunnen dan ook niet repressief worden aangeschreven.

Wanneer de gemeente daartoe aanleiding ziet, kunnen voor specifieke onderwerpen of specifieke gebieden de criteria verder worden geconcretiseerd. Zo is het mogelijk een afwijkende plaatsing van een dakkapel ten opzichte van de in de omgeving gangbare plaatsing (lager of hoger op het dak) bij een samenhangend complex woningen als een exces te definiëren.

3.7 Ontwikkelingslocaties

De Wabo is ontwikkelingsgericht en in het verlengde wenst de gemeente Werkendam ook het welstandsbeleid ontwikkelingsgericht in te steken. De welstandsnota van Werkendam was voorheen namelijk met name bedoeld voor de beheersituatie. De nota anticipeerde niet voldoende op nieuwe ontwikkelingen. Hierna wordt weergegeven op welke wijze de 'nieuwe' nota meer flexibiliteit biedt bij nieuwe ontwikkelingen.
Het komt regelmatig voor dat een bouwplan voor een nieuwe ontwikkeling door een afwijkende functie niet past binnen de welstandscriteria die voor het desbetreffende gebied gelden. Het gevolg daarvan is dat het bouwplan niet adequaat kan worden beoordeeld op welstand. De welstandscommissie heeft immers geen 'passende' welstandscriteria die zij kan gebruiken bij de beoordeling.
Indien sprake is van een ontwikkeling van ondergeschikte betekenis kunnen burgemeester en wethouders in haar besluit tot medewerking aan de functionele afwijking tevens toestemming verlenen om bij de welstandstoetsing gebruik te maken van de welstandscriteria die vastgesteld zijn voor een ander bebouwingstype, dat qua beschrijving overeenkomt met de beoogde ontwikkeling.

> Een voorbeeld: er vindt een verdichting plaats binnen een historisch dorps bebouwingslint op een locatie met het bebouwingstype 'Parken en groengebieden' (G1). Op de locatie komen 3 woningen. In dat geval kan het college besluiten om bij de welstandstoetsing gebruik te maken van de welstandscriteria die vastgesteld zijn voor het bebouwingstype 'Historische dorpse bebouwingslinten', in plaats van de welstandscriteria die gelden voor 'Parken en groengebieden'.

Indien sprake is van een ontwikkeling die niet als ondergeschikt is aan te merken betekenis kunnen burgemeester en wethouders in haar besluit tot medewerking aan de functionele afwijking tevens de eis formuleren dat voor het desbetreffende gebied een beeldkwaliteitplan wordt opgesteld.

> Een voorbeeld: een groot bedrijf aan de rand van een woongebied wordt verplaatst en op de vrijkomende locatie wordt een woongebied van 30 woningen gerealiseerd. In dat geval betekenis kunnen burgemeester en wethouders besluiten dat voor de locatie een beeldkwaliteitplan opgesteld moet worden.

3.8 Toetsingsschema

Hierna zijn de stappen van de welstandstoetsing schematisch weergegeven.

Welstandstoetsing

Is er sprake van een rijksmonument of een gemeentelijk monument? (zie hiervoor de kaart 'Welstandsbeleid')

Specifieke objecten
- rijksmonument (p.m.)
- gemeentelijk monument (p.m.)

Nee → Is de bouwactiviteit omgevingsvergunningplichtig voor de activiteit bouwen? (zie hiervoor www.vrom.nl)

Nee → Geen welstandstoets-

Ja → Is er sprake van een beeldbepalend pand, beeldondersteunend pand, of een gemeentelijk beschermd dorpsgezicht? (zie hiervoor de kaart 'Welstandsbeleid')

Specifieke objecten
- beeldbepalend pand (p.m.)
- beeldondersteunend pand (p.m.)

Nee → Controleer de kaart 'Welstandsbeleid' en bepaal in welk gebied uw perceel ligt.

Ja → Voldoet het plan aan de redengevende beschrijving (indien aanwezig)?
Indien deze niet aanwezig is ga verder onder 'Ja'.

Nee → Negatief welstandsadvies

Ja → Voldoet het plan aan de redengevende beschrijving (indien aanwezig)?
Indien deze niet aanwezig is ga verder

Nee → Negatief welstandsadvies

Ja →

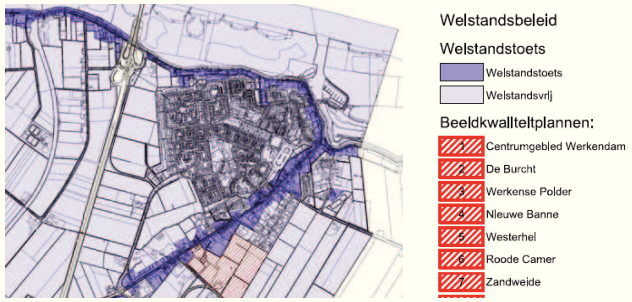

Welstandstoets

Voldoet het bouwplan naar oordeel van de welstandscommissie aan de gebiedsgerichte criteria behorende bij het betreffende bebouwingstype (zie hiervoor de kaart 'Bebou-

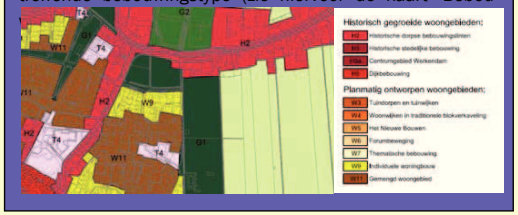

Nee → Negatief welstandsadvies

Ja → Positief welstandsadvies

Welstandsvrij

Is er sprake van een specifiek object? (rijksmonument, gemeentelijk monument, beeldbepalend pand, beeldondersteu-nend pand en beschermd gemeen-

Ja → Voldoet het bouwplan aan de algemene welstandscriteria?

Nee → Negatief welstandsadvies

Beeldkwaliteitplannn

Voldoet het bouwplan aan de criteria die zijn genoemd in het beeldkwaliteitplan (zie hiervoor de kaart 'Bebouwingstypen')?

Nee → Negatief welstandsadvies

Ja → Positief welstandsadvies

4 Gebiedstyperingen

4.1 Algemene beschrijving gemeente Werkendam

4.1.1 Situering

De gemeente Werkendam is gelegen in het land van Heusden en Altena. Het gebied is een heldere landschappelijke en functionele eenheid, ingesloten door Waal - Merwede, Afgedamde Maas en Bergsche Maas. De gemeente Werkendam bestaat uit de kernen Werkendam, Sleeuwijk, Nieuwendijk, Hank en Dussen. Kille en Schans zijn gehuchten. Schans is deels vastgegroeid aan Werkendam, Kille aan Nieuwendijk. Dwars door de gemeente loopt -van noord naar zuid- de snelweg tussen Utrecht en Breda, de A27.

4.1.2 Geschiedenis

Misschien zegt de naam Werkendam het al: afdamming van het riviertje De Werken. Als onderdeel van de grote waterbouwkundige werken in de Grote of Zuid-Hollandse Waard vindt rond het jaar 1230 deze afdamming plaats. Anderen zien echter in Wirkenemunde, voor het eerst vermeld in 1064, de oorsprong van Werkendam. Deze 'ambachtsheerlijkheid' valt niet onder Altena, maar rechtstreeks onder de baljuw van Zuid-Holland in Dordrecht.

Ingrijpend was de brand in het dorp in 1641. Liefst 81 huizen in zowel Werkendam als De Werken vallen ten prooi aan een verwoestende vlammenzee. Naast dorpsbranden heeft Werkendam in de 17de eeuw sterk te lijden van de Pest en regelmatige overstromingen. De bevolking in Werkendam leeft van de rivier. Schippers, beurtvaarders en vissers vinden er hun bestaan. Later komt in de Biesbosch het griendwerkersvak sterk op. Anno 2003 heeft Werkendam een wereldnaam op het terrein van weg- en waterwerken opgebouwd.

4.1.3 Globale ruimtelijke opbouw gemeente Werkendam

De ontstaansgeschiedenis van de kernen is nog duidelijk zichtbaar in de ruimtelijke opbouw van de kernen. Oorspronkelijk zijn alle kernen gebouwd als dijknederzetting, gelegen aan de voet van een dijk. De opbouw van iedere kern is beschreven in de volgende paragrafen.

In de Structuurvisie-plus is de kenmerkende zonering van noordoost naar zuidwest als duurzame ruimtelijke basis onderscheiden, met:

- een verstedelijkte oeverwal van Maas en Merwede, waar de kernen vanaf Werkendam zich tot aan Wijk en Aalburg aaneen rijgen;
- binnendijks gelegen gebied van oeverwallen en komgronden, oostelijk van de Kornsche Dijk;
- binnendijks gelegen kleipolders, westelijk van de Kornsche Dijk;
- waternatuur. Dit zijn gebieden waar de dynamiek van het water richtinggevend is: estuariumgronden, afgedamde kreken en uiterwaarden langs de rivieren.

4.2 Beschrijving kern Dussen

4.2.1 Geschiedenis

De nederzetting Dussen is ontstaan langs de stroomrug van een oude veenstroom op de plek van het huidige riviertje de Dussen. Dit riviertje is echter niet het restant van de oude stroombedding maar een getijdengeul uit de tijd dat eb en vloed hier nog vrij spel hadden. Het aan het riviertje gelegen kasteel Dussen stamt uit de eerste helft van de 14de eeuw. Na verwoesting tijdens de St. Elisabethsvloed werd het herstel in 1456 voltooid.

Vanaf de 18de eeuw ontwikkelde Dussen zich langs de dijken, waarbij de Kornsche Dijk een belangrijke rol speelde. Opvallend is dat langs het tracé van de oude stroomrug de boerderijen van oudsher in oost-westrichting liggen, en langs de Kornsche Dijk in noord-zuidrichting. De bebouwing langs de slingerende binnendijk heeft tijdens WO II veel te lijden gehad. Aan de zuidzijde van de Provinciale Weg is niets meer terug te vinden van de vroegere centrumfunctie. Kerk en gemeentehuis zijn verdwenen. De Dorpstraat aan de noordzijde is nog wel onderdeel van het oude centrum. Het tegenwoordige centrum wordt dan ook gevormd door de Dorpstraat en de straten rondom de Rooms Katholieke kerk.

De naoorlogse bebouwing vult de ruimte op tussen de traditionele bebouwing van de dijken en de rivier de Dussen. Een bedrijventerrein is aan de zuidkant van de Provinciale Weg aangelegd. De oude structuren rond de kern Dussen hebben hun samenhang grotendeels verloren bij de aanleg van de Provinciale Weg.

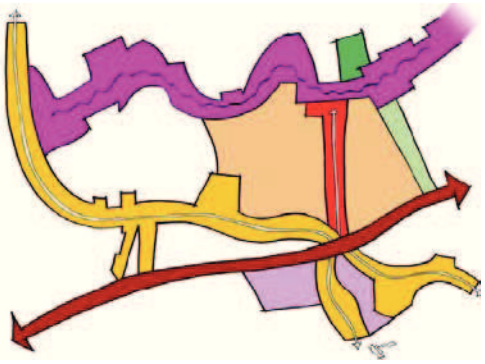

Links: Historische kaart van Dussen
Rechts: Schematische opbouw van Dussen

4.2.2 Karakteristieke deelgebieden

Historische dorpse bebouwingslinten

Het historische dorpsgebied van Dussen is gegroeid langs een aantal wegen (Dorpsstraat, Zuideveldlaan, Vrijheidsplein en Van Der Dussenlaan). De lintbebouwing langs deze wegen is in de loop der tijd verdicht tot een kern. Dit verdichtingsproces heeft gezorgd voor een variatie in bebouwing, waarbij (arbeiders)woningen, (voormalige) boerderijen, schoolgebouwen, kerken, statige villa's en dergelijke elkaar afwisselen. De panden dateren uit verschillende tijden, zijn in verschillende stijlen gebouwd en de percelen hebben verschillende kavelbreedtes.

Muilkerk, Hoek en Binnen zijn historische bebouwingslinten langs de stroomrug van een oude veenstroom op de plek van het huidige riviertje de Dussen. Karakteristiek voor deze hoger gelegen wegen (rivierdijkjes) is het kronkelige verloop. Karakteristiek voor het bebouwingspatroon is dat er pand voor pand, erf voor erf is gebouwd, waarbij de bebouwingsdichtheid langs het lint varieert. Opvallend is dat langs het tracé van de oude stroomrug de boerderijen van oudsher in oost-westrichting liggen.
De Molenkade vormt de historische verbindingsweg tussen de Dorpsstraat en het kasteel Dussen/buurtschap Muilkerk. Langs het zuidelijk deel van de weg bevond zich in de 19de eeuw al bebouwing. Het noordelijk deel is in de jaren 50 van de 20ste eeuw bebouwd.

Historische dijkbebouwing
In Dussen komen meerdere dijklinten voor: Oude Zeedijk, Nieuwe Steeg, Dussendijk en Oude Kerkstraat. De Oude Zeedijk en Nieuwe Steeg kenmerken zich door bebouwing die direct aan de dijk is gesitueerd, met daarachter tuinen en agrarisch gebied. In tegenstelling tot de andere dijklinten is het bebouwingsbeeld van de Oude Zeedijk en Nieuwe Steeg relatief gesloten. De bebouwingsdichtheid langs de Dussendijk en Oude Kerkstraat varieert, waardoor op sommige plekken sprake is van een openheid. Langs de dijken staan nog enkele (voormalige) boerderijen met behorende opstallen. Opvallend is dat de boerderijen langs de Dussendijk van oudsher in noord-zuidrichting liggen. Aan de noordzijde van het riviertje de Dussen ligt Kasteel Dussen. Kenmerkend voor de buitenplaats van Kasteel Dussen is de relatie tussen de (open) groene ruimte, het kasteel en de overige bouwwerken. Kasteel Dussen heeft de status van rijksmonument.

4.3 Beschrijving kern Hank

4.3.1 Geschiedenis
Hank is van oorsprong een ‘dijkdorp’, aan de rand van de Biesbosch. De bebouwing was gesitueerd aan de Buitendijk. Ten westen van deze dijk bevond zich het water. Dwars op de Buitendijk ligt de schenkelvormige Visserskade met bebouwing uit de 18de, 19de en 20ste eeuw. Aan de westzijde grenst de Visserskade aan de waterloop de Bleeke Kil.
Pas vanaf de 19de eeuw werd de kom (in de bocht van de Buitendijk) van het huidige dorp bevolkt. Aan de Kerkstraat staat de oudste kerk van Hank. Het voormalige H. Johannes van Liefde klooster is gebouwd in 1896; het is één van de eerste gebouwen aan de Kerkstraat. Tussen 1975-1985 is het hoofdgebouw verbouwd tot appartementencomplex.
De Jachtlaan vormde voor de aanleg van de A27 de verbinding tussen Hank en Dussen. De boerderij aan Kerkstraat 52 markeerde deze route. Van deze route is het deel tussen de boerderij en de rijksweg verdwenen. De voormalige waterloop Jachtsloot is momenteel nog herkenbaar door de waterpartijen langs de gelijknamige weg.

4.3.2 Karakteristieke deelgebieden
De oudste bebouwing van Hank staat langs de Buitendijk, de Visserskade, de Korte Dijk en het Sluiske. De bebouwing staat zowel onder als boven aan deze dijken. De weg

op de kruin van de dijk is smal, zodat de woningen veelal dicht op elkaar staan. De panden dateren uit verschillende tijden, zijn in verschillende stijlen gebouwd en de percelen hebben verschillende kavelbreedtes. Naast individuele woningen zijn er ensembles van (oude) bebouwing, zoals boerenerven met huis, schuur en erfbeplanting.
Aan het begin van de 20ste eeuw was de Kerkstraat nog grotendeels onbebouwd. Langs de noordzijde stonden de Rooms-katholieke kerk (1915), de pastorie (1899) en het klooster (1896). Pas vanaf de jaren 30 ontwikkelde de Kerkstraat zich geleidelijk tot het huidige bebouwingslint met individuele woonhuizen en twee-onder-een-kapwoningen. Rond het voormalige klooster is omstreeks 1985 een woonhof gebouwd. Aan de Kerkstraat 52 staat nog een voormalige boerderij uit 1803, die is aangewezen als rijksmonument. Door het groene karakter en de ruime opzet van de kavel, alsmede de bijzondere verschijningsvorm van het hoofdgebouw en de verschillende bijgebouwen, is dit boerenerf een op zichzelf staand, waardevol deelgebied, midden in de kern Hank.

Links: Historische kaart van Hank
Rechts: Schematische opbouw van Hank

4.4 Beschrijving kern Nieuwendijk

4.4.1 Geschiedenis

Het gebied waar Nieuwendijk ligt stond oorspronkelijk onder invloed van de zee. Na de aanleg van de Kornsche Dijk, de Emmikhovensedijk en de Uppelsedijk ontstonden in de zestiende en zeventiende eeuw aanslibbingen aan de zeezijde van deze dijken. Inpoldering vond plaats door middel van de aanleg van de Buitendijk en een kunstmatige afwatering via drie sluizen in de Buitendijk. Op deze Buitendijk ontstond in de 18de eeuw de eerste bebouwing, die zich langzaam uitbreidde tot een bebouwingslint.
De in opdracht van Napoleon in de 19de eeuw aangelegde Rijksweg liep vanuit het zuiden dwars door het ingepolderde gebied over de nieuwe dijk naar het complex van de drie sluizen. Ter hoogte van Nieuwendijk boog de Rijksweg af richting Sleeuwijk.

Vanaf de aanleg van de Rijksweg ontwikkelde Nieuwendijk zich niet meer lineair langs de dijk, maar ontwikkelde het zich ook in noord-oostelijke richting langs de Rijksweg de polder in. Zo ontstond de Y-vormige structuur van Nieuwendijk. Latere groei van het dorp vond met name plaats langs de Y-vormige structuur, en tussen de Kerkweg en Rijksweg. In de jaren 60 nam de nieuw aangelegde snelweg A27 de functie van doorgaande route over van de Rijksweg. Het doorgaande verkeer gaat zo niet meer dwars door Nieuwendijk, maar er langs waardoor de Rijksweg ontwikkeld kon worden tot een straat met een verblijfskarakter.

4.4.2 Karakteristieke deelgebieden

Dijkbebouwing

Langs de Kildijk, Kerkweg en Rijksweg-Zuid staan diverse gemeentelijke monumenten en beeldbepalende panden. Kenmerkend voor het oude dijklint is het gevarieerde bebouwingsbeeld en de afwisseling tussen bebouwing en tuinen. Door de open lintbebouwing is er regelmatig zicht vanaf de straat op de zijgevels van de bebouwing, de tuinen en het achterliggende landschap. Afwijkend qua schaal en maat is de voormalige kostschool aan de Buitenkade (gemeentelijk monument).

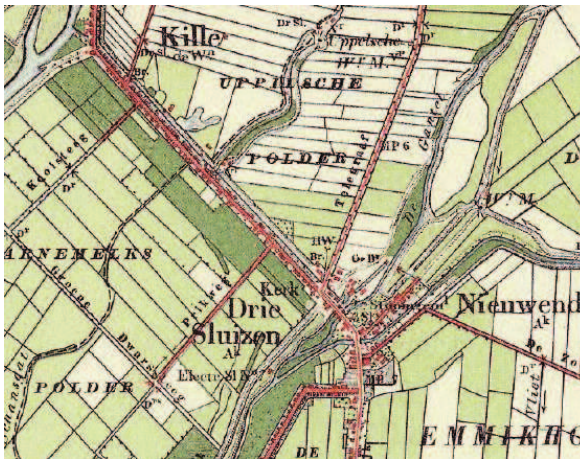

Links: Historische kaart van Nieuwendijk
Rechts: Schematische opbouw van Nieuwendijk

Historische dorpse bebouwingslinten

Een bijzondere ruimtelijke situatie binnen de kern Nieuwendijk bevindt zich nabij de aansluiting van de Kerkweg op de Rijksweg. Ten zuiden van deze plek splitste de Bleeke Kil zich in de Gantel en de Alm. De aanwezige dijken langs de waterlopen zijn vanaf het einde van de negentiende eeuw geleidelijk bebouwd geraakt. In de huidige situatie vormen de Buitenkade, het Dijkje en de Doornseweg drie wegen die uitwaaierend aansluiten op de knik in de Rijksweg. Door de aanleg van de A27 is de relatie met de Gantel en Alm verbroken.

De aanwezige restanten van de oude waterlopen dragen in belangrijke mate bij aan de karakteristiek van dit gebiedje. Het Dijkje en de Buitenkade hebben door het verschil in oriëntatie, plaatsing en uitstraling van de gebouwen een sterk gemixt karakter.
Het gedeelte van de Rijksweg dat vanaf de dijk afbuigt, is vanaf de jaren 20 en 30 van de vorige eeuw geleidelijk bebouwd. Voor de Tweede Wereldoorlog was de bebouwing uitsluitend aan de oostzijde van deze weg gesitueerd. De Prinses Julianaweg werd in de jaren 50 aangelegd, in het kader van de eerste planmatige woonuitbreiding van de kern. De huidige lintbebouwing langs de Rijksweg en Prinses Julianaweg kenmerkt zich door een afwisseling van oude dorpshuizen, villa's, arbeiderswoningen, een enkele (voormalige boerderij en bedrijfsgebouw, en nieuwe woningen.

Wederopbouwwijkje Oslopark
Een bijzondere plek in de kern Nieuwendijk is het Oslopark. Na de watersnoodramp van 1953 werden een negental woningen door de Noorse regering geschonken aan het dorp. Deze woningen staan in een halve cirkel rond een parkje. De oorspronkelijke houten gevels zijn vervangen door baksteen, waarbij de hoofdvorm in stand is gehouden. In het parkje is in 1995 een oorlogsmonument onthuld.

Oslopark

4.5 Beschrijving kern Sleeuwijk

4.5.1 Geschiedenis
Het dorp Sleeuwijk is ontstaan als kleine nederzetting op een hoger gelegen oeverwal van de Merwede, en bestond uit enkele boerderijen rondom de kerk nabij de veerverbinding met Gorinchem. Sinds de late Middeleeuwen zorgt een gesloten systeem van bandijken voor de veiligheid van het dorp tegen overstromingen van de rivier. Deze maatregel heeft er voor gezorgd dat het karakter van Sleeuwijk is veranderd van een dorp op een oeverwal tot een dijkdorp. Het binnendijks gebied is door de bedijking steeds verder in ontwikkeling gebracht. Het contrast met het buitendijksgebied waar de rivier vrij spel heeft is sterk.

De belangrijkste ontwikkeling voor de groei van Sleeuwijk is in de 19de eeuw de opdracht van Napoleon geweest om de Rijksweg van Parijs naar Amsterdam aan te leggen. De Rijksweg, die dwars door het Land van Altena loopt, boog vanaf de kruising met de Werkensedijk af richting Sleeuwijk. De afbuiging van de Rijksweg naar Sleeuwijk heet tegenwoordig Rijksstraatweg. In Sleeuwijk werd de rivier over gestoken om aan de overzijde zijn weg te vervolgen.
Uitbreidingen concentreerde zich tot de jaren 60 in betrekkelijk kleine aantallen rond de oude dorpskern, en dan met name in het bebouwingslint langs het Hoekeinde en de Rijksstraatweg. Doordat na WO II de waterhuishouding in de voorheen natte en open komgronden sterk verbeterde, werd het mogelijk om omvangrijkere uitbreidingen in het open gebied tussen Hoekeinde en Rijksstraatweg te realiseren. Zo heeft Sleeuwijk sinds de jaren 60 van de vorige eeuw een metamorfose ondergaan van dijkdorp tot forensendorp. Oorspronkelijke landschappelijke kenmerken zijn door de ontwikkeling van de nieuwe woongebieden grotendeels verdwenen. Alleen de Bijtelskil, ontstaan tijdens de St. Elisabethsvloed, is nog te zien.

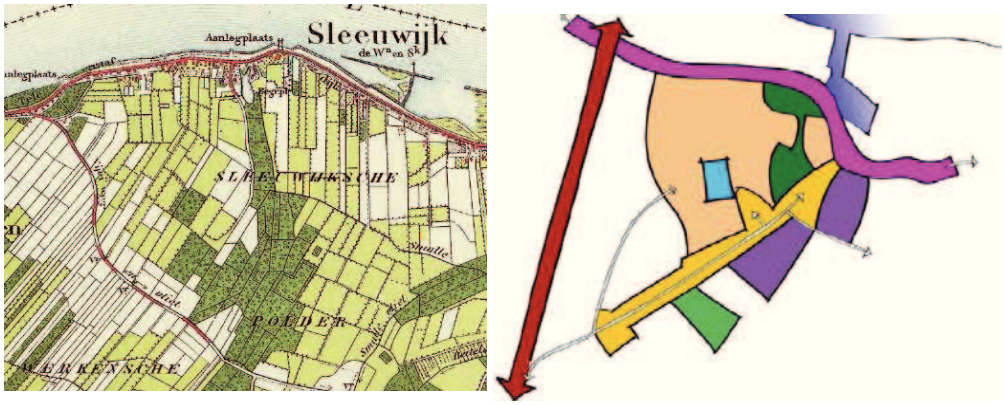

Links: Historische kaart van Sleeuwijk
Rechts: Schematische opbouw van Sleeuwijk

4.5.2 Karakteristieke deelgebieden

Historisch dorps bebouwingslint en dijkbebouwing
De twee karakteristieke deelgebieden in de kern van Sleeuwijk zijn het dorpslint Rijksstraatweg, Transvaal en Notenlaan en het dijklint Kerkeind, Hoekeind en Woudrichemsedijk. Langs deze doorgaande wegen kwam in de 19de eeuw reeds bebouwing voor. In de loop van de 20ste eeuw zijn beide linten geleidelijk verdicht. Karakteristiek is dat er pand voor pand, erf voor erf is gebouwd. De bebouwing is daarom onderling verschillend van vorm, massa, materiaal, kleur, etc. De panden dateren uit verschillende tijden, zijn in verschillende stijlen gebouwd en de percelen hebben verschillende kavelbreedtes.
Voor het dijklint Kerkeind, Hoekeind en Woudrichemsedijk geldt, dat de richting van de hoofdgebouwen varieert. Veelal staan de (voormalige) boerderijen met hun korte gevel naar de dijk gericht. De hoofdrichting van de (kleinschalige) dijkwoningen is meestal parallel aan de dijk.

4.6 Beschrijving kern Werkendam

4.6.1 Geschiedenis

De oude dijk langs de Merwede en de uitwatering van enkele riviertjes op de Merwede (de 'werken' in de dam) waren de oorsprong van Werkendam. De oude Schansdijk, de jongere Krouwerskade en de kreken Bakkerskil en Steurgat bepalen de structuur van Werkendam. Een belangrijk deel van deze structurerende elementen is verdwenen door meer recente ontwikkelingen in en rondom het centrum van Werkendam.
De oude dorpskern wordt gevormd door het gebied Zevenhuizen, dat tussen de gedempte binnenhaven en de Sasdijk ligt, en de bebouwing die zich uitstrekt langs de Hoogstraat, Kruistraat en Vissersdijk. De oude stedenbouwkundige structuur is nog te herkennen in het straatbeeld aan de historische bebouwing langs bijvoorbeeld de Hoogstraat en de Kruistraat, alsmede aan een deel van de oude stegenstructuur van Zevenhuizen. Namen van straten en openbare ruimten als Dokvijver, Gedempte Haven, Havenstraat en Sluisstraat herinneren nog aan de binnendijkse activiteit in het verleden. Oude dijkdoorbraken, zoals van de Werkensedijk, zijn nog zichtbaar (Kerkewiel, Nonnegatswiel).
Later ontwikkelde woongebieden bevinden zich aan de oostkant (direct voor en na WO II), en de zuidzijde (jaren 60 en 80 van de vorige eeuw) van de historische kern. Recentelijk is in het gebied buiten de Werkensedijk een nieuw woongebied ontwikkeld.
De bevolking leefde in eerste instantie hoofdzakelijk van de rivier. Later komt in de Biesbosch het griendwerkersvak op. Uit de historische griend- en rietcultuur is een aantal bedrijven voortgekomen die nu actief zijn in de weg- en waterbouw, en bijdragen aan de internationale naamsbekendheid van Werkendam op dit gebied.

4.6.2 Karakteristieke deelgebieden

Historische stedelijke bebouwing

De Hoogstraat en Kruisstraat vormen de oude kern van Werkendam. Het gebied van de Hoogstraat en omgeving kenmerkt zich door een hoge bebouwingsdichtheid en nagenoeg aaneengesloten straatwanden. Het stratenpatroon is grillig en organisch gegroeid. Essentieel voor dit gebied is de gegroeide complexe structuur, waarbij de bebouwing pand voor pand is gerealiseerd. Door verschillen in uiterlijk, materiaal, kleur en vorm zijn panden individueel herkenbaar.

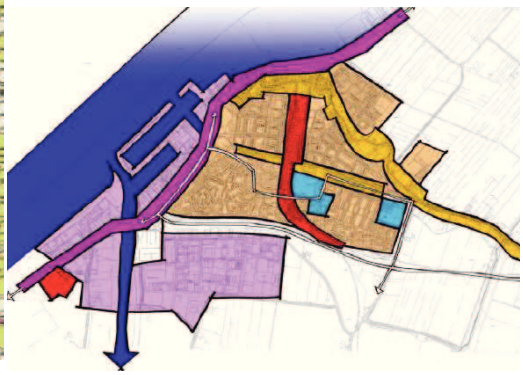

Links: Historische kaart van Sleeuwijk
Rechts: Schematische opbouw van Sleeuwijk

Het gebied Zevenhuizen, dat grenst aan dit historisch gebied, werd in de 19de eeuw bebouwd, na de aanleg van de Sasdijk. Zevenhuizen heeft vanwege de structuur van stegen een eigen karakter. De oude stedenbouwkundige structuur met smalle stegen, gevarieerde bebouwing en overgangen tussen openbaar en privéterrein is in het hele gebied nog duidelijk herkenbaar. Waarbij de namen van de Sluisstraat en de Havenstraat verwijzen naar vroeger; de sluis die toegang gaf tot de binnenhaven, en de haven zelf. Op enkele plekken staat nieuwbouw (stadsvernieuwing), zoals aan de Zagerij. De straatnaam doet nog wel denken aan de voormalige activiteit, maar de oude bebouwing is vervangen door nieuwe aaneengeschakelde woningen.

Historische dijklinten

In Werkendam zijn verschillende dijklinten te vinden: Vissersdijk (en Zandwei), De Sasdijk, Bandijk en De Werkensedijk. De Vissersdijk is een traditioneel dijklint. De typische dijkbebouwing bevindt zich aan de westzijde meestal direct aan de dijk. Aan de oostzijde soms ook onder aan de dijk, waarbij er zicht op de achterliggende tuinen is. Ten zuiden van de kruising met de Hooftlanden verandert het karakter van de dijk.
Alle bebouwing langs de Sasdijk bevindt zich aan de dorpzijde. Aan de andere kant van de dijk liggen het buitendijkse gebied en de Merwede. Aan de Sasdijk is een driedeling te zien in het type bebouwing en de plaats van de bebouwing aan de dijk. In het westelijke gedeelte, dat ter hoogte van de achterliggende Slikstraat eindigt, staat de bebouwing een meter lager of geheel onder aan de dijk. De bebouwing bestaat uit enkele rijen aaneengesloten woningen. In het middelste gedeelte van de Sasdijk, tot aan de Kruisstraat, vormt de bebouwing een gesloten bebouwingsfront aan de dijk, op dijkhoogte. Ten noorden van de kruising met de Kruisstraat staat de bebouwing onder aan de dijk. Hier is geen gesloten bebouwingsfront, maar staan enkele rijenwoningen en verder vrijstaande bebouwing. Door de open lintbebouwing is hier regelmatig zicht vanaf de dijk op de zijgevels van de bebouwing, de tuinen en het achterliggende landschap.
De Werkensedijk is bijzonder vanwege het kronkelige karakter en de openheid. Aan deze dijk zijn de gevolgen van dijkdoorbraken uit het verleden nog zichtbaar, bijvoorbeeld door de aanwezigheid van het Nonnegatswiel. De dichtheid varieert langs de dijk. Er staan hoofdzakelijk vrijstaande woningen, maar op enkele plaatsen staan de woningen (vrijwel) aaneengesloten. Langs de Werkensedijk staan nog enkele (voormalige) boerderijen met bijbehorende opstallen.

Tuinwijk Bruigomstraat e.o.

Vanaf de jaren 20 en 30 werden een groot aantal wijken gebouwd waarvan de bouwstijl enigszins werd beïnvloed door de architectuur van Frank Lloyd Wright. De woningen hebben forse kappen met ruime dakoverstekken en vaak accenten in de vorm van erkers en loggia's. De ambachtelijke detaillering met glas-in-loodvensters en de verbanden in het fraaie donkere metselwerk geven de woningen een ingetogen allure. De omgeving van de Bruigomstraat is een typisch voorbeeld van zo'n in de jaren 30 ontworpen tuinwijk. Zowel het stedenbouwkundig als het architectonisch ontwerp is met zorg uitgevoerd. Door de samenhang en de groene inrichting is een aangenaam en vriendelijk omgevingsbeeld ontstaan.

Het groene karakter van dit gebied wordt verstrekt door het oude hertenkamp aan de Bruigomstraat en de begrenzing door het Laantje met oude, grote kastanjebomen.

4.7 Buitengebied

4.7.1 Karakteristieke deelgebieden

In de gemeente Werkendam zijn de volgende karakteristieke deelgebieden te onderscheiden in het buitengebied:

- buitenplaatsen, landgoederen (hier onder vallen eveneens de 'cultuur historisch waardevolle gebieden', zoals de forten van de Hollandse Waterlinie, het kasteel Dussen, en voormalige sluizen, gemalen en andere waterwerken);
- dijkbebouwing buiten de bebouwde kom: de oude zeedijk de Schansdijk en Kornsche Dijk en de jongere zeedijken Krouwerskade en Buitenkade;
- (bijzondere) bebouwingslinten en bebouwingclusters.

Buitenplaatsen en landgoederen

In de gemeente Werkendam komt een aantal deelgebieden voor die vanwege hun historie en het verband tussen de (open) groene ruimte, de bebouwing en overige bouwwerken bijzonder zijn:

- de restanten van de vesting De Tol;
- het (voormalige) fort aan het einde van de Schenkeldijk;
- het kasteel te Dussen is reeds besproken bij de kern Dussen.

Indien er bebouwing aanwezig is heeft deze een verband met de historie en functie van de plek, in dit geval vesting of kasteel. Daarnaast komen utiliteitsgebouwen (schakelkasten, trafohuizen, etc.) voor.

Dijkbebouwing

Sinds de Middeleeuwen wordt het grondgebied van de huidige gemeente Werkendam beschermd tegen overstromingen door een aaneengesloten dijkring. In landschappelijk opzicht is het dijklichaam inmiddels een van de belangrijkste ruimtelijke elementen in de omgeving. In de loop der eeuwen heeft zich op en tegen het dijklichaam een specifieke, kenmerkende bebouwingsvorm ontwikkeld. Oorspronkelijk was er een functionele scheiding tussen de bebouwing op het maaiveld, die voornamelijk agrarisch van karakter was, en die aan de dijk, die voornamelijk burgerlijk van karakter was: schippers, ambachtslieden, neringdoenden en het openbaar bestuur kozen voor een watervrije plek op het dijklichaam. Thans overweegt de woonfunctie.
Tegenwoordig is nog een groot deel van de dijkbebouwing aanwezig, hoewel plaatselijk in het laatste kwart van de twintigste eeuw, een flink aantal dijkwoningen is afgebroken in verband met de dijkversterking. In de kernen heeft de dijkbebouwing zich verdicht tot aaneengesloten bebouwing aan weerszijden van de dijkweg, met een bijna stedelijke uitstraling. In het buitengebied is sprake van vrijstaande bebouwing, met soms relatief grote onderlinge afstanden. In het algemeen heeft de dijkbebouwing in de gemeente zijn historische uitstraling behouden.

Lintbebouwing en bebouwingsclusters

Bebouwingslinten en bebouwingclusters in het buitengebied zijn: Buitenkade, Schans, Keizersveer/Peerenboom, Peerenboomsteeg en Binnenbaan. Deze laatste is onderdeel van de Dussense stroomrug; een landschappelijke eenheid die is ontstaan langs een oude veenstroom. Globaal volgt deze stroomrug het huidige riviertje de Dussen. Deze worden gevormd door half open tot open bebouwingslinten of clusters. Zij bestaan uit een (historisch) gegroeid gebied met individuele gebouwen.

Typerend voor de linten en clusters is dat er pand voor pand, erf voor erf is gebouwd, waarbij de lintbebouwing in de loop der tijd is verdicht. Dit proces heeft gezorgd voor een variatie in bebouwing met verschillen in vorm, massa, materiaal, kleur, etc. De panden dateren uit verschillende tijden, zijn in verschillende stijlen gebouwd en de percelen hebben verschillende kavelbreedtes. Diversiteit in bebouwing is de norm. Zo staan er arbeiderswoningen, (voormalige) boerderijen, bedrijfsgebouw en nieuwe woningen.

Het beeld en karakter van een bebouwingslint wordt bepaald door de afwisseling tussen de bebouwing en de open ruimten tussen de gebouwen. De opzet van de bebouwing is half open: de ruimte tussen de bebouwing is dan weer open, dan weer is de bebouwing vrijwel aaneengesloten. Af en toe komen doorzichten naar het achtergelegen buitengebied voor. De Dussense stroomrug is bijzonder door het kronkelige karakter, de openheid en de zichtbaarheid van het oude meanderende verloop van de rivier de Dussen. Binnen de linten en clusters wisselen kleinschalige en (relatief) grootschalige bebouwing elkaar af. De bebouwing aan Keizersveer/Peerenboom is meer divers van karakter en omvang dan de bebouwing in andere linten. In dit gebied staan grootschalige loodsen naast kleine, authentieke arbeiderswoningen. Dit komt vooral door de van oudsher aanwezige watergebonden bedrijvigheid, met kranen, dokken, etc. Een opvallend element is het (kantoor)gebouw van vier bouwlagen hoog.

5 Bebouwingstypen

In een aantal woongebieden, delen van bedrijventerreinen en gebieden waar bebouwing minder kwetsbaar is, wordt niet meer getoetst op welstand. De gemeenteraad vertrouwt erop dat de inwoners zelf hier een basisniveau voor vormgeving en ruimtelijke kwaliteit in acht zullen nemen. Per bebouwingstype is bepaald of in een gebied een welstandstoets plaats dient te vinden of dat een gebied niet wordt getoetst op welstand. Per gebied waarin een welstandstoets plaats vindt is een set met welstandscriteria opgesteld. Deze gebieden worden besproken in paragraaf 5.1.

Voor de overige bebouwingstypen is volstaan met een korte beschrijving en een motivering waarom hier een welstandstoets achterwege kan blijven. Deze bebouwingstypen worden beschreven in paragraaf 5.2.

5.1 Bebouwingstypen met een welstandstoets

De bebouwingstypen die zijn voorzien van een welstandstoets worden hierna afzonderlijk beschreven. De beschrijving en de gebiedsgerichte criteria zijn verdeeld over de volgende aspecten:

- hoofdaspecten: bebouwing en omgeving;
- deelaspecten: massaopbouw, gevel en onderdelen;
- detailaspecten: detaillering, kleur en materiaal.

Hoofdaspecten: bebouwing en omgeving

In deze categorie gaat het om stedenbouwkundige beeldaspecten. Het gaat daarbij vooral om de situering van een gebouw oftewel de positie van het gebouw in relatie tot de belendingen en de publieke ruimte, zoals onder meer tot uitdrukking komt in oriëntatie en rooilijn. Maar hierbij gaat het eveneens om relatie van de hoofdvorm en massa met de omgeving.

Deelaspecten: massaopbouw, gevel en onderdelen

Het gaat om de karakteristiek van het gebouw als object. In de ruimtelijke verschijningsvorm zijn de massa en de vorm van het gebouw intermediair tussen stedenbouwkundige en architectonische beeldaspecten. Daarnaast komt onder dit kopje ook de aanzichten van een gebouw aan de orde, onder meer door aandacht voor de gevelindeling, kapvorm, bouwlagen, aan- en bijgebouwen, kleur- en materiaal van de hoofdmassa, etc.

Detailaspecten: detaillering, kleur en materiaal

Het gaat hier om de details die invulling geven aan de verschijningsvorm van een gebouw. Het gaat daarbij onder meer om de materiaal- en kleurgebruik, decoraties, etc.

5.1.1 H2: Historische dorpse bebouwingslinten

Hoofdaspecten: bebouwing en omgeving
De bebouwing is perceelsgewijs tot stand gekomen waardoor een wisselend straatbeeld is ontstaan. Slechts incidenteel is een beperkte herhaling van een woningtype aanwezig, waarbij kleinschalige en grootschalige bebouwing elkaar afwisselen.
De kavels zijn veelal smal en diep. De hoofdbebouwing is direct aan de ontsluitingsweg gelegen. De rooilijn is dikwijls individueel bepaald en hierdoor verspringend. De bebouwingsstructuur is open, met veel doorzichten naar het achterliggende gebied. Vaak zijn nog onbebouwde percelen in gebruik als weiland of moestuin.

De openbare ruimte, de straat en de begeleidende bomen enerzijds en anderzijds de voortuinen of de aanstrating en stoep zijn bepalend in het straatbeeld en zorgen voor de samenhang. Hierdoor vormen de perceelsgewijze, individuele invullingen één straatwand terwijl ze onderling veel van elkaar verschillen. De kavels hebben vaak diepe achtertuinen en kleine of geen voortuinen.
Het straatbeeld wordt bepaald door hoofdgebouwen. Aanbouwen en bijgebouwen staan op het erf en zijn niet of nauwelijks zichtbaar vanaf de openbare ruimte. De aanbouwen en bijgebouwen onderscheiden zich duidelijk van de hoofdgebouwen. Ze zijn veelal kleiner en lager dan de hoofdgebouwen.

Woningen, kleine ambachtelijke werkplaatsen, winkels, horeca en boerderijen zijn de diverse functies die je aantreft in de historische gebieden en de lintbebouwing. Soms heeft een functieverandering plaatsgevonden. Als dit heeft plaatsgevonden met behoud van de oorspronkelijke bebouwingsmassa wordt dit niet als storend ervaren.

In de bebouwingslinten is er een grote diversiteit aan bouwstijlen. Dit wordt onder meer veroorzaakt doordat in de loop der tijden de open ruimten tussen de bebouwing is bebouwd. Nieuwe ontwikkelingen komen dan ook veelvuldig voor in de linten en hebben geen historische waarde. Gezien het individuele karakter van de bebouwing voegen deze nieuwe ontwikkelingen zich echter eenvoudig in het straatbeeld. Bij de toetsing is de relatie met de historische context van belang en dit belang weegt zwaarder dan de detaillering van het individuele pand.

Deelaspecten: massaopbouw, gevel en onderdelen
De bebouwing in de historische bebouwingslinten is zeer divers van karakter, mede door de geleidelijke verdichting van de linten. Er is sprake van eenheid binnen de verscheidenheid. De gebouwen zijn individueel ontworpen en dateren uit verschillende tijdsperioden. De bebouwing bestaat overwegend uit één tot twee lagen met een kap. Kenmerkend is dat er niet één goothoogte voorkomt, maar de goothoogte verschilt per pand. Daarnaast komen diverse kapvormen voor zoals een zadeldak (met wolfseind) en mansardekap. Soms is er sprake van intensievere bebouwing richting het centrum. De percelen zijn hier smaller en de bebouwing hoger.

Detailaspecten: detaillering, kleur en materiaal

De gevels zijn in de meeste gevallen opgetrokken uit baksteen, soms gestuukt, het dak is bedekt met riet of pannen. De kleur van de gevels is in hoofdzaak rood, maar ook zandkleurige stenen komen voor. De daken zijn vaak voorzien van rode of donkergrijze dakpannen.

De detaillering van de bebouwing is divers en afhankelijk van de ontstaansperiode. Veelal zijn bij recent gebouwde woningen wel details opgenomen, zoals die bij (oudere) woningen aan het lint voorkomen. Men treft diverse ornamenten, detailleringen in het metselwerk (strek- en rollagen) en diverse gevelbeëindigingen aan. Kenmerkend is het contrast tussen de kleur van het metselwerk en die van de kozijnen. Het kleur- en materiaalgebruik van kozijnen en draaiende delen is ingetogen en traditioneel. Vaak zijn deze in hout uitgevoerd en (wit) geschilderd.

Waardering

De historische dorpse bebouwingslinten hebben vaak een hoge (cultuur)historische, architectonische, landschappelijke of stedenbouwkundige waarde. Het zijn vaak oude routes die in de huidige stedenbouwkundige structuur zijn opgenomen, maar nog duidelijk herkenbaar zijn. Met name de variatie, individualiteit, korrelgrootte en de aandacht voor detaillering is kenmerkend voor deze gebieden. In de bebouwingslinten komen dan ook vaak monumenten, beeldbepalende en beeldondersteunende panden voor.

Het is gewenst om in deze gebieden de (historische) kenmerken te behouden, omdat ze een beeld geven van de ontstaansperiode en daarmee de ontstaansgeschiedenis van het gebied. Daarnaast zijn het vaak de belangrijkste structuren in een kern.

Daarom gelden voor deze gebieden de criteria zoals geformuleerd in de volgende tabel.

Gebiedsgerichte criteria

Hoofdaspecten: Bebouwing en omgeving	
	De karakteristiek van de bebouwing dient aan te sluiten op de karakteristiek van de omliggende historische bebouwing. De karakteristiek van de bebouwing uit zich onder andere in de bouwmassa, de kapvorm, de mate van detaillering, het kleur- en materiaalgebruik en de variatie daartussen.
	De situering of wijziging van de bouwmassa en/of de oriëntatie mag het historische straatbeeld niet verstoren.
	Bijzondere plekken in de stedenbouwkundige structuur kunnen aanleiding vormen voor het toepassen van architectuur die in positieve zin afwijkt van de esthetische kwaliteit van de omgeving.
	Het wisselende bebouwingsbeeld van herkenbare individuele panden met variabele onderlinge afstanden is uitgangspunt.

	De huidige mate van open- en geslotenheid is leidend voor veranderingen. De openheid tussen twee bebouwingselementen of -complexen dient zoveel mogelijk bewaard te blijven; bestaande waardevolle doorzichten moeten zoveel mogelijk gehandhaafd blijven.
	De bebouwing op één perceel dient tezamen een eenheid te vormen in kleur- en materiaalgebruik, architectonische uitwerking e.d.
	Nieuwe (agrarische) bedrijfsgebouwen moeten achter het bestaande hoofdgebouw worden gesitueerd.
	Het onderscheid tussen hoofdgebouwen en bijbehorende bouwwerken[2] moet worden gehandhaafd en is bepalend voor nieuwe ontwikkelingen.
	Nieuwe, herkenbaar eigentijdse invullingen of toevoegingen dienen te passen bij het bestaande karakter en geïnspireerd te zijn op de bestaande historische bebouwing.
Deelaspecten: Massaopbouw, gevel en onderdelen	
	Bij een aanpassing of wijziging van de bebouwing dient zorgvuldig omgegaan te worden met de historische en cultuurhistorische waarde van de bebouwing.
	Samenvoeging van bouwmassa's is ongewenst. De oorspronkelijke parcellering moet herkenbaar blijven. Kortom: De bebouwingseenheden dienen individueel herkenbaar te blijven.
	De oorspronkelijke kapsituatie en de oorspronkelijke bouwvorm moeten leesbaar blijven bij verandering aan de bouwmassa.
	De positionering en uitstraling van opbouwen en bijbehorende bouwwerken dient overeenkomstig de gebiedskarakteristiek te worden weergeven en dient ondergeschikt te zijn aan de hoofdvorm.
	Traditionele kapvormen, zoals een zadeldak (eventueel met wolfseind), schilddak en mansardekap zijn uitgangspunt.
	Gevelreclame aan panden met een commerciële functie dient zeer terughoudend toegepast te worden en dient binnen de structuur en de detaillering van de gevel te passen, waarbij de oorspronkelijke relatie tussen de begane grond en de verdieping niet verstoord mag worden.
	Bij panden die een stedenbouwkundig geheel vormen dienen toevoegingen per woning ondergeschikt te zijn aan de hoofdstructuur en de ritmiek van het geheel.
	Ingrepen op begane-grondniveau mogen de harmonie van de individuele gevel als geheel niet verstoren.
	De oorspronkelijke gevelopbouw en traditionele indeling van de gevels dienen gerespecteerd te worden.
	Extra aandacht is gewenst voor een verzorgde vormgeving van de overgang tussen openbaar gebied en privéterrein, bijvoorbeeld door groene erfafscheidingen (haag, heg).
	De voorgevel van de hoofdmassa dient gericht te zijn op de openbare ruimte, waarbij de hoofdgebouwen met een representatieve gevel gericht dienen te zijn op deze openbare ruimte.

[2] Bijbehorende bouwwerk is een verzamelbegrip voor uitbreidingen van het hoofdgebouw: aan- en uitbouwen, bijgebouwen, overkappingen en andere bouwwerken met een dak.

Detailaspecten: detaillering, kleur en materiaal	
	De oorspronkelijke ornamenten en detailleringen in de gevel dienen herkenbaar en zinvol te blijven. Bij verbouwing en renovatie dient zorgvuldig omgaan te worden (herstel, interpretatie of reactie) met de ornamentiek zoals: overstekken, daklijsten, siermetselwerk, lijsten en speklagen en de specifieke detaillering van gevelopeningen, balkonhekken, deurluifels en dergelijke.
	De materialen die toegepast worden bij de gevels en de daken dienen in kleurstelling, verschijningsvorm en textuur te passen bij de karakteristiek van het gebied.
	Veranderingen in materiaal- en kleurgebruik van de individuele bebouwing dient in relatie te staan met de gevelwand als geheel.

5.1.2 H3: Historisch stedelijke bebouwing

Hoofdaspecten: Bebouwing en omgeving
Gebieden met historische stedelijke bebouwing kenmerken zich door relatief gesloten en kleinschalige bebouwing met daarbinnen een zekere variatie. Het pittoreske gebied kenmerkt zich door de hoge bebouwingsdichtheid en gesloten straatwanden die onderbroken worden door dwarsstegen. Het stratenpatroon is grillig en organisch gegroeid. Essentieel voor deze gebieden is de (organisch) gegroeide complexe structuur, waarbij de bebouwing pand voor pand is gerealiseerd. Elk pand is individueel ontwikkeld en grenst direct aan een ander pand. De kavels zijn van oorsprong smal en de bouwhoogte van de individuele panden verschilt onderling sterk.

Er komen vaak meerdere uiteenlopende functies voor zoals wonen, detailhandel en verschillende ambachten. Naast historische bebouwing komt ook bebouwing voor van recentere datum, maar de oude structuren vormen de kapstokken voor nieuwe invullingen. Individuele panden zijn als regel ondergeschikt aan het totaalbeeld. Alleen in specifieke situaties komen verspringingen in de rooilijn voor.

Deelaspecten: Massaopbouw, gevel en onderdelen
De bebouwing is zeer divers van vorm en karakter. De bebouwing bestaat voornamelijk uit enkele individuele panden in een gesloten straatwand. De bebouwing richt zich op de straat, is zeer divers van karakter en is over het algemeen twee tot drie bouwlagen hoog. Alle panden zijn tegen elkaar aan gebouwd. Desondanks is elk pand als individueel gebouw herkenbaar, mede doordat het meestal voorzien is van een eigen kap. Zowel schuine met dakpannen bedekte daken als platte daken komen voor. De meeste panden hebben een zadeldak, een mansardekap of een schilddak. Maar ondanks de verschillen in hoogte, breedte en karakter vormt de bebouwing als ruimtevormende en begeleidende wand één geheel. Typerend in dat kader is ook de wandvorming van de bebouwing die direct aan de straat staat. De openbare ruimte is vaak niet meer dan een (smalle) straat.

Hoofdgebouwen bepalen het straatbeeld en aanbouwen en bijgebouwen staan vaak op het achtererf. In die gevallen waar deze aanbouwen en uitbouwen zichtbaar zijn vanaf de straat verschillen ze vaak sterk van het hoofdgebouw, door een afwijkende bouwhoogte, massa en materiaalgebruik. Dakkapellen komen nauwelijks voor.

Detailaspecten: detaillering, kleur en materiaal
De gevels zijn in de meeste gevallen opgetrokken in baksteen of licht gestuukt en de meeste daken zijn gedekt met pannen. De detaillering van de bebouwing is zeer divers, ornamenten (aparte rollagen, metseltechnieken, luiken, speklagen, deur- en raamlijsten en dergelijke) komen voor. Er is overwegend gebruik gemaakt van sobere, rustige en donkere kleuren. Het gebruik van natuurlijke materialen staat voorop. Het materiaal van kozijnen, ramen en deuren is hoofdzakelijk hout en heeft een traditioneel en ingetogen uiterlijk.

Waardering

De historische stedelijke bebouwing heeft vaak een hoge (cultuur)historische, architectonische of stedenbouwkundige waarde. In tegenstelling tot bij de historische dorpse bebouwingslinten zijn gebieden met historisch stedelijk bebouwing vaak dichter bebouwd. Deze gebieden bevinden zich in of nabij het oude centrum van een kern. Veelal bevinden zich in deze gebieden monumenten, beeldbepalende en beeldondersteunende panden.

Het is gewenst om in deze gebieden de (historische) kenmerken te behouden, omdat ze een beeld geven van de ontstaansperiode en daarmee de ontstaansgeschiedenis van het gebied. Vaak zijn het tevens de drukst bezochte gebieden in een kern.

Daarom gelden voor deze gebieden de criteria zoals geformuleerd in de volgende tabel. Voor het gebied dat is aangeduid als 'H3a Centrumgebied Werkendam' gelden enkele aanvullende gebiedsgerichte criteria.

Gebiedsgerichte criteria

Hoofdaspecten: Bebouwing en omgeving	
	De karakteristiek van de bebouwing dient aan te sluiten op de karakteristiek van de omliggende historische bebouwing. De karakteristiek van de bebouwing uit zich onder andere in de bouwmassa, de kapvorm, de mate van detaillering, het kleur- en materiaalgebruik en de variatie daartussen.
	De situering en oriëntatie van de bouwmassa mag niet dusdanig worden gewijzigd dat het straatbeeld wordt verstoord.
	De huidige mate van geslotenheid van de straatwand is leidend voor veranderingen.
	Bijzondere plekken in de stedenbouwkundige structuur kunnen aanleiding vormen voor het toepassen van architectuur die in positieve zin afwijkt van de esthetische kwaliteit van de omgeving.
	De diversiteit in gevelwanden staat in relatie met de karakteristiek en de ontstaansperiode (van de bebouwing) van de omgeving. Deze diversiteit moet behouden blijven.
	Grootschalige bouwmassa's zijn niet gewenst.
	Nieuwe, herkenbaar eigentijdse invullingen of toevoegingen dienen te passen bij het bestaande karakter en in verschijningsvorm voldoende relatie te vertonen met de bestaande historische bebouwing.
Deelaspecten: Massaopbouw, gevel en onderdelen	
	Bij een aanpassing of wijziging van de bebouwing dient zorgvuldig omgegaan te worden met de historische en cultuurhistorische waarde van de bebouwing.
	Samenvoeging van bouwmassa's is ongewenst. De oorspronkelijke parcellering moet herkenbaar blijven. Kortom: De bebouwingseenheden dienen duidelijk individueel herkenbaar te blijven.
	De oorspronkelijke kapsituatie en de oorspronkelijke bouwvorm moeten leesbaar blijven bij verandering aan de bouwmassa.

	Traditionele kapvormen, zoals een zadeldak (eventueel met wolfseind), schilddak en mansardekap zijn uitgangspunt.
	Gevelreclame aan panden met een commerciële functie dient zeer terughoudend toegepast te worden en dient binnen de structuur en de detaillering van de gevel te passen, waarbij de (oorspronkelijke) relatie tussen de begane grond en de verdieping niet verstoord mag worden.
	Bij panden die een stedenbouwkundig geheel vormen dienen toevoegingen per woning ondergeschikt te zijn aan de hoofdstructuur en de ritmiek van het geheel.
	Ingrepen op begane-grondniveau mogen de harmonie van de individuele gevel als geheel niet verstoren.
	De oorspronkelijke gevelopbouw en traditionele indeling van de gevels dienen gerespecteerd te worden.
	De voorgevel van de hoofdmassa dient gericht te zijn op de openbare ruimte, waarbij de hoofdgebouwen met een representatieve gevel gericht dienen te zijn op deze openbare ruimte.
Detailaspecten: detaillering, kleur en materiaal	
	De oorspronkelijke ornamenten en detailleringen in de gevel dienen herkenbaar en zinvol te blijven. Bij verbouwing en renovatie dient zorgvuldig omgaan te worden (herstel, interpretatie of reactie) met de ornamentiek zoals: overstekken, daklijsten, siermetselwerk, lijsten en speklagen en de specifieke detaillering van gevelopeningen, balkonhekken, deurluifels en dergelijke.
	De materialen die toegepast worden bij de gevels en de daken dienen in kleurstelling, verschijningsvorm en textuur te passen bij de karakteristieken van het gebied.
	Veranderingen in materiaal- en kleurgebruik van de individuele bebouwing dient in relatie te staan met de gevelwand als geheel.
Aanvullende gebiedsgerichte criteria H3a: Centrumgebied Werkendam	
	Het gebruik van (witte) kunststofpuien en andere uitgesproken goedkope standaardoplossingen is niet toegestaan.
	Een geheel glazen pui is niet toegestaan.
	 Zones met betrekking tot reclame-uitingen (zie hierna)
	In zone 1 (zie afbeelding) is één reclame-uiting per pand toegestaan in de vorm van een naamplaat plat op de gevel, maximaal 30 x 40 cm.

	In zone 2 (zie afbeelding) is één reclame-uiting per pand toegestaan, waarbij gekozen kan worden voor 2 varianten: A plat op de gevel, waarbij voldaan wordt aan de volgende voorwaarden: - dikte maximaal 15 cm (5 cm bij specifieke objecten); - hoogte maximaal 60% van de bandbreedte (= bovenkant begane grond pui tot onderkant verdiepingskozijn) met een maximum van 50 cm; - breedte maximaal 60% van de gevelbreedte met een maximum van 4 m. B haaks op de gevel, waarbij voldaan wordt aan de volgende voorwaarden: - dikte maximaal 20 cm (5 cm bij specifieke objecten); - hoogte maximaal 1 m; - breedte maximaal 80 cm (exclusief bevestigingsconstructie); - bevestigingsconstructie minimaal 10 cm en maximaal 15 cm; - oppervlakte maximaal 0,64 m^2; - diameter rond bord maximaal 80 cm.
	In zone 3 (zie afbeelding) zijn geen reclames toegestaan.
	Reclames die geen verband hebben met het in een pand gevestigd bedrijf en/of bewoning zijn niet toegestaan.
	Bewegende reclames (inclusief zogenaamde lichtcouranten), lichtreclames met veranderlijk of knipperlicht en reclames in de vorm van daglichtreflexborden zijn niet toegestaan.
	Reclames waarvan de opschriften niet zijn samengesteld uit esthetisch verantwoorde letters en/of tekens, alsmede die waarvan de tekst (eventueel in combinatie met de afbeelding) grafisch niet goed verzorgd is, zijn niet toegestaan.
	Reclames waarvan de kleurstelling onharmonisch is en/of in disharmonie is met het pand en/of de omgeving zijn niet toegestaan.

5.1.3 H5: Dijkbebouwing

Hoofdaspecten: Bebouwing en omgeving
Het karakter van dijkbebouwing vertoont verwantschap met het karakter van historische lintbebouwing. De bebouwing is pand voor pand, erf voor erf ontwikkeld. Er is veel afwisseling in dichtheid en bouwstijl. De afwisseling tussen bebouwing en openheid is kenmerkend voor de dijkbebouwing en leidt tot grote verschillen in dichtheid van plek tot plek. Door de relatief open bebouwing is er regelmatig zicht vanaf de dijk op de zijgevels van de bebouwing, de tuinen en het achterliggende landschap. Afhankelijk van de specifieke plaats van de bebouwing op, half in of onder aan de dijk varieert de verschijningsvorm van de zijgevels sterk. Daarnaast is, door de hogere ligging, ook de achterzijde van de bebouwing duidelijk zichtbaar vanuit het landschap.

Kleinschalige arbeiders- en dijkwoningen worden afgewisseld door villa's, vrijstaande woningen uit diverse tijden, (voormalige) boerderijen, schuren, bedrijven en aaneengesloten woningen.

De weg op de kruin van de dijk is relatief smal. Er is bebouwing die op dijkhoogte aan de openbare weg staat en bebouwing die onder aan (de teen) van de dijk staat. De afstand van gebouwen tot de openbare weg varieert. Er is geen gemeenschappelijke rooilijn. De gebouwen die op dijkhoogte staan zijn veelal voorzien van een (relatief) ondiepe voortuin of een stoep.

Het straatbeeld wordt met name bepaald door hoofdgebouwen. Aanbouwen en bijgebouwen zijn er in diverse vormen, maar zijn vooral gesitueerd achter op het erf of als onderdeel van het hoofdgebouw. Over het algemeen onderscheiden aanbouwen en bijgebouwen zich duidelijk van de hoofdbouwmassa.

Deelaspecten: Massaopbouw, gevel en onderdelen
De meeste woningen hebben een individuele uitstraling door diversiteit in gevelindeling, materiaal- en kleurgebruik, en soms door de aanwezigheid van oorspronkelijke details. Op een enkele plaats zijn woningen seriematig gebouwd en hebben dus een identieke of verwante verschijningsvorm.

De massa van de bebouwing aan de dijken is gevarieerd en bestaat over het algemeen uit één of twee bouwlagen met een kap die zowel haaks op als evenwijdig aan de dijk staat. Ook de aan- en bijgebouwen hebben veelal een kap.
Kenmerkend is dat er niet één goothoogte voorkomt, maar de goothoogte verschilt per pand. Daarnaast komen diverse kapvormen voor zoals een zadeldak (met wolfseind) en mansardekap.

Detailaspecten: detaillering, kleur en materiaal
De hoofdgebouwen zijn voornamelijk opgetrokken uit verschillende kleuren baksteen, geverfd of gestuukt. De daken zijn veelal voorzien van rode of donkergrijze dakpannen. De verschijningsvorm van de niet direct aan de dijk gesitueerde aan- en bijgebouwen is afwisselend; met kap of plat dak, opgetrokken in baksteen of geheel van hout, voorzien van ramen of gepotdekselde (Zeeuwse) schuren.

Aan- en bijgebouwen direct aan de dijk zijn over het algemeen opgetrokken uit metselwerk, met een traditioneel zadeldak. Soms zijn de gevels opgetrokken in hout.

Afhankelijk van de bouwperiode zijn de gebouwen rijk gedetailleerd (oude panden) of voorzien van weinig details (nieuwbouw). Veelal zijn bij recent gebouwde woningen wel details opgenomen, zoals die bij panden aan het lint voorkomen.
De oudste dijkwoningen zijn veelal sober en ingetogen uitgevoerd. Er zijn weinig details, en kleur en materiaalgebruik is sober. Tot de (oorspronkelijke) details die voorkomen en passen bij de architectuur van een bepaalde tijd behoren trasramen, raam- en deurlijsten, diepe neggen, ornamenten, ankerpunten, gootlijsten, schoorstenen, etc.

Het kleur- en materiaalgebruik van kozijnen, ramen, deuren, luiken of poorten is traditioneel en ingetogen.

Waardering
Oorspronkelijk zijn alle kernen gebouwd als dijknederzetting, gelegen aan de voet van de dijk. In de kernen is dit oude patroon nog duidelijk zichtbaar. Oorspronkelijke betrof het voornamelijk agrarische bebouwing. Later zijn veel van de panden getransformeerd tot woonruimte. Omdat dit vaak de oudste delen van het dorp betreft heeft de bebouwing vaak (cultuur)historische waarde. Verder vertoont de bebouwing gelijkenis met de historische dorpse lintbebouwing en ook hier komen veel monumenten, beeldbepalende en beeldondersteunende panden voor.

Het is gewenst om in deze gebieden de (historische) kenmerken te behouden, omdat ze een beeld geven van de ontstaansperiode en daarmee de ontstaansgeschiedenis van het gebied. Tevens verdient de achterzijde van de bebouwing nadrukkelijk aandacht, omdat deze vanwege een ligging op de dijk, zichtbaar zijn vanaf het landschap.

Daarom gelden voor deze gebieden de criteria zoals geformuleerd in de volgende tabel.

Gebiedsgerichte criteria

Hoofdaspecten: Bebouwing en omgeving	
	De karakteristiek van de bebouwing dient aan te sluiten op de karakteristiek van de omliggende historische bebouwing. De karakteristiek van de bebouwing uit zich onder andere in de bouwmassa, de kapvorm, de mate van detaillering, het kleur- en materiaalgebruik en de variatie daartussen.
	Het ruimtelijk karakter dient gebaseerd te zijn op aanwezigheid van een dijk als ordenend element. De continuïteit van het dijkprofiel dient gewaarborgd te worden (aanaarden).
	Het wisselende bebouwingbeeld van herkenbare individuele panden met variabele onderlinge afstanden is uitgangspunt. Slechts een geringe mate van herhaling is mogelijk.
	De huidige mate van openheid tussen twee bebouwingselementen of –complexen is leidend bij veranderingen.
	De bebouwing op één perceel dient tezamen een eenheid te vormen in kleur- en materiaalgebruik, architectonische uitwerking e.d.
	Nieuwe, herkenbaar eigentijdse invullingen of toevoegingen dienen te passen bij het bestaande karakter en in verschijningsvorm voldoende relatie te vertonen met de bestaande historische bebouwing en passen binnen de kenmerkende plaatsing van de bebouwing ten opzichte van de dijk.
	Nieuwe (agrarische) bedrijfsgebouwen moeten achter het bestaande hoofdgebouw worden gesitueerd.
	Het onderscheid tussen hoofdgebouwen en bijbehorende bouwwerken[3] moet worden gehandhaafd en is bepalend voor nieuwe ontwikkelingen.
	Vrijstaande bijgebouwen dienen te worden gesitueerd op ruime afstand van de dijkvoet.
Deelaspecten: Massaopbouw, gevel en onderdelen	
	Bij een aanpassing of wijziging van de bebouwing dient zorgvuldig omgegaan te worden met de historische en cultuurhistorische waarde van de bebouwing.
	Samenvoeging van bouwmassa's is ongewenst. De oorspronkelijke parcellering moet herkenbaar blijven. Kortom: De bebouwingseenheden dienen individueel herkenbaar te blijven.
	De oorspronkelijke kapsituatie en de oorspronkelijke bouwvorm moeten leesbaar blijven bij verandering aan de bouwmassa.
	De positionering en uitstraling van opbouwen en bijbehorende bouwwerken dient overeenkomstig de gebiedskarakteristiek te worden weergeven en dient ondergeschikt te zijn aan de hoofdvorm.
	Traditionele kapvormen, zoals een zadeldak (eventueel met wolfseind), schilddak en mansardekap zijn uitgangspunt.
	Gevelreclame aan panden met een commerciële functie dient ondergeschikt te zijn en binnen de structuur en de detaillering van de gevel te passen, waarbij de relatie tussen de begane grond en de verdiepingen zichtbaar moet blijven.

[3] Bijbehorende bouwwerk is een verzamelbegrip voor uitbreidingen van het hoofdgebouw: aan- en uitbouwen, bijgebouwen, overkappingen en andere bouwwerken met een dak.

	Bij panden die een stedenbouwkundig geheel vormen dienen toevoegingen per woning ondergeschikt te zijn aan de hoofdstructuur en de ritmiek van het geheel.
	Ingrepen op begane-grondniveau mogen de harmonie van de individuele gevel als geheel niet verstoren.
	De oorspronkelijke gevelopbouw en traditionele indeling van de gevels dienen gerespecteerd te worden.
	De voorgevel van de hoofdmassa dient gericht te zijn op de openbare ruimte, waarbij de hoofdgebouwen met een representatieve gevel gericht dienen te zijn op deze openbare ruimte.
	Kleinschalige verspringingen van de voorgevel en goothoogte van de bebouwing onderling is gewenst.
Detailaspecten: detaillering, kleur en materiaal	
	De oorspronkelijke ornamenten en detailleringen in de gevel dienen herkenbaar en zinvol te blijven. Bij verbouwing en renovatie dient zorgvuldig omgaan te worden (herstel, interpretatie of reactie) met de ornamentiek zoals: overstekken, daklijsten, siermetselwerk, lijsten en speklagen en de specifieke detaillering van gevelopeningen, balkonhekken, deurluifels en dergelijke.
	De hoofdkleurtoon en het overwegend materiaalgebruik dienen afgestemd te zijn op de karakteristiek van het landschap, waarbij het gebruik van gedekte kleuren en natuurlijke materialen voorop staat: de daken moeten gedekt zijn met riet of gebakken donkere pannen en de gevels dienen te bestaan uit rode/bruinrode baksteen of licht pleisterwerk.
	Kunststof- en plaatmaterialen zijn niet toegestaan, tenzij in verschijningsvorm vergelijkbaar met traditionele materialen.
	Het gebruik van heldere, felle en contrasterende kleuren is niet toegestaan.
	Veranderingen in materiaal- en kleurgebruik van de individuele bebouwing dient in relatie te staan met de gevelwand als geheel.

5.1.4 W3: Tuindorpen en tuinwijken

Hoofdaspecten: Bebouwing en omgeving

De tuinstadgedachte is ontstaan aan het begin van de negentiende eeuw en was een reactie op de overbevolking en 'grote stedelijkheid' van destijds. Vanaf de jaren 20 en 30 van de vorige eeuw werd een groot aantal wijken gebouwd waarvan de bouwstijl enigszins werd beïnvloed door de architectuur van Frank Lloyd Wright. Het idee dat hieraan ten grondslag ligt, is de bevrijding van het industrieproletariaat uit de ongezonde woonomstandigheden. Als alternatief voor de stenige, overvolle stad werden woonwijken gebouwd waarin de menselijke maat en de individuele woning weer een grote rol spelen. In Nederland was vooral het gedachtegoed van architect Granpré Molière bepalend voor de tuinwijkgedachte.

Kenmerkend is dat ze oorspronkelijk als samenhangend geheel zijn ontworpen met specifieke architectonische en stedenbouwkundige kenmerken. Het accent binnen de wijken ligt vooral op de straatruimte zelf. De straatgevels vormen een intieme, kleinschalige openbare ruimte. De woningen zijn nagenoeg allemaal georiënteerd op de straat en bovenwoningen werden gemeden. De hoofdgebouwen zijn ook overwegend geplaatst in een (doorgaande) rooilijn, evenwijdig aan de straat. Elke woning heeft zijn eigen ruime voortuin en in veel gevallen beschikt de woning ook over een zijtuin. De tuin vormt een belangrijke schakel in de oorspronkelijke tuinwijkgedachte. Uitgangspunt was een menswaardige huisvesting voor iedereen waarbij de verbondenheid met de natuur belangrijk was.
De overgang van de privéruimte naar de openbare ruimte is zeer zorgvuldig vormgegeven en wordt gemarkeerd door een haag of een gebouwde (lage) erfafscheiding.

Zeer kenmerkend op grote schaal is de uniformiteit van de stedenbouwkundige indeling en architectuur van de wijken en op een lager schaalniveau het oog voor detail en individualiteit.
In dorpen treft men de tuinwijk vaak aan in kleine clusters aan straten. Door de samenhang binnen de wijken en de groeninrichting van de straten, pleintjes en voortuinen is een aangenaam en vriendelijk omgevingsbeeld ontstaan.

Deelaspecten: Massaopbouw, gevel en onderdelen
De massavorm is bepalend voor de straat en het straatbeeld. De bebouwing bestaat uit vrijstaande bebouwing of twee-onder-een-kapwoningen van één of twee bouwlagen met een kap. De woningen hebben vaak forse kappen met ruime dakoverstekken en vaak accenten in de vorm van erkers en loggia's. De kappen worden gekenmerkt door brede en houten dakgoten. Naast zadeldaken komen ook schild- en tentdaken voor. De kappen zijn wisselend haaks op of evenwijdig aan de straat gesitueerd.

De gevel en het dakvlak hebben een horizontaal karakter wat voornamelijk tot uitdrukking komt in een doorlopend dak, de lage, liggende dakkapellen en de doorlopende goot met overstek.

Belangrijk in het straatbeeld en voor de individuele woning zijn de bindende elementen zoals de kap, de goot en het metselwerk. Dit in samenhang met de elementen die voor ritmiek zorgen, zoals voordeuren, ramen, erkers, balkons, kleine sprongen in de rooilijn, dakkapellen en schoorstenen en dergelijke.

Bij alle woningen is er een onderscheid in maat en schaal tussen hoofdgebouwen en aanbouwen en bijgebouwen. Aanbouwen en bijgebouwen zijn in het oorspronkelijk plan veelal achter de hoofdmassa gesitueerd.
Daarnaast heeft elk hoofdgebouw veelal een erker, soms zelfs over twee verdiepingen. Deze is vormgegeven als onderdeel van het hoofdgebouw en sluit in vormgeving aan bij de architectuur van de woning.
De dakkapellen zitten vaak onder in het dakvlak en zijn daarin opgenomen als losse elementen waardoor het vlak als geheel niet onderbroken wordt.

Detailaspecten: detaillering, kleur en materiaal
De architectuur is overwegend ingetogen en sober van opzet met een verfijning in de kleurtoepassing en detaillering. De huizen zijn veelal opgetrokken uit (donker)rode baksteen en hebben een pannendak van rode of donkergrijze pannen. De bebouwing is met zorg ontworpen en heeft kenmerkende details en ornamenten in de gevel en het dak. De gevels zijn versierd met ornamenten en zijn voorzien van (veelal in wit of andere gedekte kleuren geschilderde) houten kozijnen, rechthoekig van vorm, verticaal gericht en regelmatig onderverdeeld met stijlen en roeden. De ambachtelijke detaillering met glas-in-loodvensters en de verbanden in het donkere metselwerk geven de woningen een ingetogen allure. Opvallend en kenmerkend zijn de dakoverstekken, de brede goten, erkers en entreepartijen.

Waardering
Op grote schaal is de uniformiteit van stedenbouwkundige indeling en architectuur, terwijl op een lager schaalniveau juist veel oog is voor detail en individualiteit. Kenmerkend voor dit type is dat de kwaliteit bepaald wordt vanuit alle aspecten: stedenbouwkundige samenhang, architectuur en oog voor detail. Tuinwijken en –dorpen zijn zeer zorgvuldig ontworpen en vertonen een grote samenhang. De omgevingskwaliteit is hoog, er is sprake van een intieme sfeer met menselijke maat.

Daarom gelden voor deze gebieden de criteria zoals geformuleerd in de volgende tabel.

Gebiedsgerichte criteria

Hoofdaspecten: Bebouwing en omgeving	
	De architectuur en de openbare ruimte zijn in samenhang ontworpen. Deze samenhang dient behouden te blijven.
	Voor het straatbeeld is de massavorm van de bebouwing uitgangspunt. De bestaande samenhang in kapvormen, rooilijnen en goot- en bouwhoogtes zijn leidend bij veranderingen.
	De woningen dienen met een representatieve gevel gericht te zijn op de straatruimte.
	Zorgvuldig vormgegeven overgangen privé – openbaar zijn zeer kenmerkend en dienen behouden te blijven. Met name in de voorgebieden is verdichting of verstening ongewenst.
Deelaspecten: Massaopbouw, gevel en onderdelen	
	De huidige massavorm is uitgangspunt. Hierin spelen de grote daken en de doorlopende goot met overstek een belangrijke rol.
	De dakvlakken dienen als een geheel herkenbaar te blijven. Dakkapellen worden onder in het dakvlak, maar wel los van de goot, geplaatst. Lage liggende dakkapellen kunnen passen in het architectuurbeeld.
	Aanbouwen aan de voorzijde dienen ondergeschikt te zijn aan de gevel als geheel en te passen in de architectonische identiteit van het complex.
	De originele gevelindeling is maatgevend bij veranderingen`.
	Het onderscheid tussen bijbehorende bouwwerken[4] en de hoofdbouwmassa dient herkenbaar te zijn.
Detailaspecten: detaillering, kleur en materiaal	
	Het kleurgebruik dient sober en ingetogen te zijn en passend bij de oorspronkelijke architectuur. Afwijkend, niet oorspronkelijk kleurgebruik is mogelijk, mits passend binnen de karakteristieken van het gehele gebied.
	Kenmerkende details en ornamenten, zoals glas-in-loodvensters en de verbanden in het donkere metselwerk, in de gevel en het dak dienen behouden te blijven.
	Kenmerkende dakoverstekken, brede goten, erkers en entreepartijen dienen behouden te blijven.

[4] Bijbehorende bouwwerk is een verzamelbegrip voor uitbreidingen van het hoofdgebouw: aan- en uitbouwen, bijgebouwen, overkappingen en andere bouwwerken met een dak.

MTM

Pruysen
Houten Hoeren

Jos van der Lubbe

5.1.5 B2: Bedrijventerrein (zichtlocaties)

In de loop der jaren is er een duidelijke verschuiving te zien in de situering van de bedrijventerreinen. Van oorsprong waren bedrijven gelegen langs de ontsluitingsroutes over het water en het spoor. Veel bedrijven waren gevestigd aan rivieren, kanalen, weteringen en de spoorlijn. Toen het vervoer over de weg een belangrijkere plek innam werd de afhankelijkheid van de waterwegen en het spoor kleiner. Meer bedrijven vestigden zich langs provinciale wegen en rijkswegen. Tegenwoordig is de situering van een bedrijf op een goed bereikbare en vooral door veel mensen zichtbare locatie belangrijk geworden voor een ondernemer (onder andere in verband met naamsbekendheid). Langs de autosnelwegen en andere doorgaande wegen zijn zogenaamde 'zichtlocaties' ontstaan.

In de gemeente Werkendam komen bij alle kernen bedrijventerreinen voor, variërend van enkele kleinschalige bedrijven in de kleine kernen tot grotere aaneengesloten bedrijventerreinen bij Werkendam. Uitsluitend in Hank en Dussen komen bedrijventerreinen voor die zijn gelegen op zogenaamde zichtlocaties, waarbij de bebouwing ook daadwerkelijk zichtbaar is vanaf de openbare weg en dus ook invloed heeft op de beleving. In Werkendam gaat de bedrijfsbebouwing grotendeels schuil achter een dijk.

Hoofdaspecten: Bebouwing en omgeving

Op de bedrijventerreinen is sprake van een mengeling van kleine en middelgrote bedrijfskavels met (zorgvuldig ontworpen) bedrijfsgebouwen. Een mix van losstaande gebouwen op een kavel komt veelvuldig voor. Vaak zijn er thematische architectonische kenmerken, al dan niet gestuurd door een beeldkwaliteitplan of supervisor. Veel aandacht wordt besteed aan erfafscheidingen en presentatie, maar bovenal staat functionaliteit voorop.

Deelaspecten: Massaopbouw, gevel en onderdelen

Op de bedrijventerreinen komt een grote diversiteit aan bebouwing voor. De bebouwing op de zichtlocaties is vaak dominant in uitstraling. De bebouwingsmassa's hebben veelal een extravert karakter met het doel het oog van de voorbijganger te trekken. Dit kan door middel van uitgesproken architectuur maar ook met behulp van grote uithangborden aan de gevel(s).

De bebouwing is naar de aard van de functie groot van schaal en bestaat over het algemeen uit gesloten, doosvormige volumes van plaatmateriaal in één laag met een hoogte van 4 tot 6 meter. Enkele gebouwen zijn niet meer dan grote, golfplaten dozen met gesloten gevels. Het zijn vaak enkelvoudige volumes of samengestelde volumes als er sprake is van een showroom of kantoorfuncties. Deze functies wijken in architectuur soms af van de achterliggende bedrijfsbebouwing en hebben meer een representatief karakter. Belangrijk voor alle bedrijfsgebouwen is dat de functionaliteit voorop staat.

De hoofdentree van de bedrijfsbebouwing is vaak middels borden aangegeven. Niet in alle gevallen is de entree tevens ruimtelijk en architectonisch duidelijk vormgegeven.

In sommige gebieden zijn op de bedrijfspercelen bedrijfswoningen geplaatst. Vaak staan deze woningen aan de voorzijde van het bedrijfsperceel. Veelal is er bij de vormgeving van deze bedrijfswoningen geen rekening gehouden met de beeldaspecten van de directe omgeving en de bedrijfsbebouwing. Hierdoor vormen de bedrijfswoningen vaak vreemde elementen op een bedrijventerrein.

De voorzijde van een bedrijfsperceel is bepalend voor het straatbeeld. Ondergeschikte bouwdelen, die niet zichtbaar zijn vanaf de openbare ruimte, zijn niet bepalend voor het straatbeeld. De welstandstoets richt zich dan ook met name op de voorzijde van de bebouwing. Hoewel er sprake lijkt te zijn van één rooilijn is de afstand tussen de voorgevel en de openbare weg wisselend. Het voorterrein is meestal verhard en de overgang van openbaar naar privéterrein bestaat veelal uit een hekwerk, waarbij vaak een verandering van bestratingsmateriaal wordt toegepast om de overgang te accentueren.

Detailaspecten: detaillering, kleur en materiaal
Op de bedrijventerreinen komt in de gevels een zeer grote diversiteit aan materialen voor. Ook in detaillering en kleurgebruik zijn er grote verschillen te herkennen. Er is over het algemeen weinig samenhang in materialisering, detaillering en kleurgebruik tussen de verschillende bedrijfspercelen. Per perceel is deze eenheid vaak juist wel te herkennen. Elk (cluster van) bedrijfsgebouw(en) vormt een individuele eenheid en heeft een eigen identiteit.

Op het bedrijventerrein komen golfplaten en ander plaatmateriaal veelvuldig voor. Maar ook bakstenen en glas zijn veelvoorkomende materialen. De kleuren variëren, maar overwegend zijn er grijze en groene staalplaten aanwezig. Daarnaast komen ook roodgekleurde bakstenen en pannen voor.

Waardering
Een groot deel van de bedrijfsbebouwing ligt op plekken, waar vooral bestemmingsverkeer komt. Deze gebieden kennen over het algemeen minder samenhang tussen de bedrijfsbebouwing op de verschillende percelen. Op deze locaties is de samenhang tussen bedrijfspercelen ook niet vereist en staat de functionaliteit voorop.

Daarnaast zijn er ook delen van bedrijventerreinen die liggen aan de hoofdinfrastructuur. De bedrijfsgebouwen in deze gebieden dienen representatief te zijn, omdat deze het visitekaartje zijn van het dorp.

Daarom wordt voorgesteld om een onderscheid te maken tussen de bedrijfsbebouwing aan de hoofdinfrastructuur en de bedrijfsbebouwing op de achterliggende gebieden. De bebouwing langs de hoofdinfrastructuur wordt nog steeds getoetst op welstand, terwijl op de achterliggende gebieden een welstandstoets achterwege kan blijven.

Voor de bedrijfsbebouwing aan de hoofdinfrastructuur gelden de criteria zoals geformuleerd in de volgende tabel.

Gebiedsgerichte criteria

Hoofdaspecten: Bebouwing en omgeving	
	De bebouwing dient zich te oriënteren naar de openbare weg. Indien er sprake is van een hoeksituatie dient de bebouwing ook naar twee zijden georiënteerd te worden.
	De architectuur van de bebouwingsmassa dient in te spelen op de situering van het gebouw ten opzichte van de stedenbouwkundige structuur. (Een ligging op de grens van het buitengebied vraagt om een andere benadering dan een ligging nabij de snelweg.)
	Er dient aandacht te worden besteed aan een verzorgde erfafscheiding (ook aan de voorzijde), middels een hek, haag of overgang tussen verschillende bestratingsmaterialen.
Deelaspecten: Massaopbouw, gevel en onderdelen	
	De bebouwing op één perceel dient in uitstraling en architectuur op elkaar aan te sluiten voor zover de functie dat toelaat. Showrooms en kantoorfuncties dienen een representatieve uitstraling te hebben.
	Er dient een duidelijk verschil te zijn tussen de representatieve delen en de bebouwing voor productie en opslag.
	Publieke en representatieve functies moeten naar de straatzijde georiënteerd zijn.
	De hoofdentree dient duidelijk herkenbaar te zijn.
	Reclame-uitingen dienen ondergeschikt te zijn aan de hoofdbouwmassa. Een overdaad aan reclame-uitingen is niet toegestaan.
	Bedrijfshallen dienen in schaal te worden verfijnd door het aanbrengen van een duidelijke geleding in de gevel.
Detailaspecten: detaillering, kleur en materiaal	
	Het materiaal- en kleurgebruik is in principe vrij, waarbij plaatmateriaal aan de voorzijde in principe ongewenst is, tenzij goed vormgegeven.
	Er dient per perceel sprake te zijn van samenhang in materiaal, detaillering en kleurgebruik.
	Het gebruik van felle en contrasterende gevelvlakken is niet gewenst. Kleuraccenten zijn toegestaan om het bedrijfsimago tot uiting te brengen.
	De detaillering van bedrijfsgebouwen dient eenvoudig doch zorgvuldig te zijn. Dit betekent dat er geen overmaat aan detailleringen voor moet komen.

5.1.6 G2: Buitenplaatsen en landgoederen

In de gemeente Werkendam komen enkele buitenplaatsen en landgoederen voor. De meeste liggen in het buitengebied, zoals de restanten van de vesting De Tol, het (voormalige) fort aan het einde van de Schenkeldijk en het kasteel in Dussen. Bij de vesting van de De Tol wordt het beeld bepaald door de A27 met op- en afritten. De restanten van de vesting zijn niet of nauwelijks zichtbaar. Aan het eind van de Schenkeldijk staat het fort. Het fort is niet openbaar toegankelijk. Het kasteel te Dussen bestaat uit een tuin en een kasteel, omringd door opstaande bomen.

Hoofdaspecten: Bebouwing en omgeving

Landgoederen en buitenplaatsen kenmerken zich vaak door de statige panden die tezamen met het omliggende terrein een monumentale eenheid vormen. De panden zijn nadrukkelijk in samenhang met de omgeving vormgegeven. De bebouwing heeft vaak een direct verband met de historie en functie van de specifieke plek.

Deelaspecten: Massaopbouw, gevel en onderdelen

De architectuur van de bebouwing is verschillend, afhankelijk van de bouwperiode en van de functie die wordt gehuisvest. Ook de rooilijn en bouwmassa is afhankelijk van de exacte functie van het gebouw.

Op de oudere buitenplaatsen en landgoederen is meestal de monumentenwet van toepassing. Deze stelt hoge eisen aan wijziging en onderhoud van de bebouwing. Bij de welstandsbeoordeling met betrekking tot beschermde buitenplaatsen en landgoederen wordt in principe uitgegaan van een zorgvuldige omgang met de historische waarde van de bebouwing. Bij niet beschermde buitenplaatsen en landgoederen zal per geval bekeken moeten worden wat de kansen zijn voor behoud, herstel of aanpassing.

Detailaspecten: detaillering, kleur en materiaal
Het kleur- en materiaalgebruik van de hoofdmassa zijn overeenkomstig de functie en de historie. Het geheel is functioneel en passend bij de landschappelijke setting.

Waardering
Landgoederen en buitenplaatsen kenmerken zich vaak door de statige panden die tezamen met het omliggende terrein een monumentale eenheid vormen. De panden zijn nadrukkelijk in samenhang met de omgeving vormgegeven. Landgoederen en buitenplaatsen met hun bebouwing zijn uit cultuurhistorisch, architectonisch en landschappelijk oogpunt zeer waardevol. Ze vertonen grote samenhang en hebben een hoge omgevingskwaliteit.

Daarom gelden voor deze gebieden de criteria zoals geformuleerd in de volgende tabel.

Gebiedsgerichte criteria

Hoofdaspecten: Bebouwing en omgeving	
	De landgoederen en buitenplaatsen dienen tezamen met het omliggende terrein een eenheid te vormen.
	Situering en oriëntatie van bebouwing mogen de ensemblewaarde van de buitenplaats of het landgoed niet verstoren.
Deelaspecten: Massaopbouw, gevel en onderdelen	
	Bij de buitenplaatsen en landgoederen dient bij een aanpassing of wijziging van de bebouwing de cultuurhistorische waarde van de bebouwing te worden gerespecteerd.
	De bestaande bouwmassa is leidend bij verandering.
	Indien sprake is van meerdere bouwmassa's die samen een ensemble vormen is eenheid tussen deze gebouwen onderling gewenst.
Detailaspecten: detaillering, kleur en materiaal	
	Bestaand materiaal- en kleurgebruik en detailleringniveau is uitgangspunt. Afwijkingen hiervan zijn mogelijk mits passend binnen de karakteristiek van het geheel.
	Het gebruik van felle en contrasterende kleuren is niet toegestaan.

5.1.7 G3: Boerenerven

Hoofdaspecten: Bebouwing en omgeving
Tot dit thema behoort de agrarische bebouwing midden in Hank. Deze bestaat uit een woonhuis met daarbij verscheidene schuren. Het hoofdgebouw en de schuren staan haaks op de weg. De gebouwen zijn één bouwlaag hoog en voorzien van een kap.
Kenmerkend is de ruime opzet van de kavel, met verspreid staande bijgebouwen. Op het erf staat veel groen, met name op en aan de erfgrens.

Deelaspecten: Massaopbouw, gevel en onderdelen
Woning en schuren zijn voorzien van een zadeldak of een andere eenvoudige kapvorm (koepeldak). De gevelindeling komt overeen met die van een traditionele boerderij. De schuren zijn eenvoudig van vorm en hebben een groot volume.

Detailaspecten: detaillering, kleur en materiaal
De woning bestaat uit bruin-rode baksteen. De schuren zijn van gepotdekseld (en gecreosoteerd) hout. Beide gebouwen zijn voorzien van een rieten kap en de detaillering van de bebouwing is traditioneel. De ramen zijn voorzien van roedes, luiken etc. De toegepaste kleuren zijn traditioneel: standgroen en wit (geschilderd).

Waardering
Voor de gebouwen is het historische beeld van belang. De vormgeving van de gebouwen is bepaald door de tijd en de agrarische invloed. In principe is er een hoofdgebouw met daaromheen verschillende soorten schuren aan- en bijgebouwen. Belangrijk is de ruime opzet van het erf en de hoeveelheid groen. Beeldbepalend is de overgang van het gebouw naar de openbare ruimte, die al dan niet is voorzien van een hek, haag, of iets dergelijks.

Daarom gelden voor deze gebieden de criteria zoals geformuleerd in de volgende tabel.

Gebiedsgerichte criteria

Hoofdaspecten: Bebouwing en omgeving	
	De bebouwing dient per bouwperceel een ensemble te vormen.
	De verhouding bebouwd/onbebouwd is leidraad bij nieuwe ontwikkelingen.
Deelaspecten: Massaopbouw, gevel en onderdelen	
	Het (historische) karakter van de bebouwing dient behouden te blijven.
	De bestaande hoofdvorm en bouwmassa is leidend bij veranderingen. De hoofdvormen moeten aansluiten bij de traditionele boerderijvormen en bestaan uit enkelvoudige bebouwingsmassa's met duidelijke kappen.
	Bij een aanpassing of wijziging van de bebouwing dient zorgvuldig omgegaan te worden met de historische en cultuurhistorische waarde van de bebouwing.
Detailaspecten: detaillering, kleur en materiaal	
	Bestaand materiaal- en kleurgebruik is uitgangspunt. Afwijkingen hiervan zijn mogelijk mits passend binnen de karakteristiek van de omgeving.
	Het gebruik van natuurlijke materialen en gedekte kleuren is uitgangspunt.
	De bestaande mate aan detailleringen moet behouden blijven.

5.1.8 G9: Agrarisch buitengebied: dijkbebouwing

Sinds enkele eeuwen wordt het grondgebied van de huidige gemeente Werkendam beschermd tegen overstromingen door een aaneengesloten dijken. In landschappelijk opzicht is het dijklichaam inmiddels een van de belangrijkste ruimtelijke elementen in de omgeving. In de loop der eeuwen heeft zich op en tegen het dijklichaam een specifieke, kenmerkende bebouwingsvorm ontwikkeld. Oorspronkelijk was er een functionele scheiding tussen de bebouwing op het maaiveld, die voornamelijk agrarisch van karakter was, en die aan de dijk, die voornamelijk burgerlijk van karakter was: schippers, ambachtslieden, neringdoenden en het openbaar bestuur kozen voor een watervrije plek op het dijklichaam. Thans overweegt de woonfunctie.

Thans is nog een groot deel van de dijkbebouwing aanwezig, hoewel plaatselijk in het laatste kwart van de twintigste eeuw, een flink aantal dijkwoningen is afgebroken in verband met de dijkversterking. In de kernen heeft de dijkbebouwing zich verdicht tot aaneengesloten bebouwing aan weerszijden van de dijkweg, met een bijna stedelijke uitstraling. In het buitengebied daarentegen is sprake van vrijstaande bebouwing, met soms relatief grote onderlinge afstanden. In het algemeen heeft de dijkbebouwing in de gemeente zijn historische uitstraling behouden.

Hoofdaspecten: Bebouwing en omgeving

Het karakter van agrarische dijkbebouwing komt grotendeels overeen met het karakter van de dijkbebouwing in de kernen. De afwisseling tussen dichtheden, bouwstijlen en bouwtijden verschilt sterk tussen de panden. De bebouwing aan de dijk is traditioneel met soms oude en soms gerestaureerde gebouwen. Bebouwing bestaat voornamelijk uit oude boerderijen, een enkele detailhandels- of horecavestiging en overige gebouwen.
De bebouwing onder aan de dijk is veelal van agrarische oorsprong met een woonhuis en (vrijstaande schuuur). In de loop der jaren zijn vrijstaande en twee-onder-een-kapwoningen gebouwd op en onder aan de dijk.

De bebouwing aan de dijk is veelal kleinschalig. Veel voorkomend zijn oude dijkhuisjes met een eenvoudige verschijningsvorm. De massa van de bebouwing aan de dijken is gevarieerd en bestaat over het algemeen uit één of twee bouwlagen met een kap die zowel haaks op als evenwijdig aan de dijk staat. Ook de aan- en bijgebouwen hebben veelal een kap. Een mansarde- of zadeldak zijn de meest voorkomende kapvormen.

In het buitengebied komen veelvuldig open ruimten voor tussen de bebouwing, vaker dan in de kern. Ook zijn de ruimten vaak groter. Deze afwisseling tussen bebouwing en openheid is kenmerkend. Door de relatief open bebouwing is er regelmatig zicht vanaf de dijk op de zijgevels van de bebouwing, de tuinen en het achterliggende landschap. Daarnaast is, door de hogere ligging, ook de achterzijde van de bebouwing duidelijk zichtbaar vanuit het landschap.

Het straatbeeld varieert en de rooilijn verspringt continu, aangezien de bebouwing perceelsgewijs is ontstaan. Een deel van de bebouwing staat op dijkhoogte, een deel bevindt zich onder aan de dijk. De bebouwing op de dijk grenst direct aan de straat; dit zijn veelal de van oorsprong bescheidener gebouwen, met hier en daar een uitzondering in de vorm van een statig pand.
De weg op de kruin van de dijk is relatief smal. Door de onderlinge afstand tussen bebouwing, de vele (voor)tuinen en de groene erfafscheidingen langs de straat hebben de dijken een groene uitstraling met zichten over de omgeving en in de tuinen. Deze open, groene structuur behoort tot de bebouwingsopzet van het oude dijklint.

Het straatbeeld wordt met name bepaald door hoofdgebouwen. Aanbouwen en bijgebouwen zijn er in diverse vormen, maar zijn vooral gesitueerd achter op het erf of als onderdeel van het hoofdgebouw. Over het algemeen onderscheiden aanbouwen en bijgebouwen zich duidelijk van de hoofdbouwmassa.

Deelaspecten: Massaopbouw, gevel en onderdelen
De meeste woningen hebben een individuele uitstraling door diversiteit in gevelindeling, materiaal- en kleurgebruik, en soms door de aanwezigheid van oorspronkelijke details, zoals trasraam, fraaie gootlijsten, schoorstenen en dergelijke. Dit geldt bijvoorbeeld voor het type dijkwoning dat aan de diverse dijken voorkomt. Deze eenvoudige woningen hebben ieder een individuele uitstraling door diversiteit in gevelindeling, materiaal- en kleurgebruik, en soms door de aanwezigheid van oorspronkelijke details.

Daarnaast komen traditionele boerderijen en modernere gebouwen voor. Kenmerkend voor deze boerderijen zijn het rieten wolfsdak, de lage goothoogte en juist hoge nokhoogte. De relatief moderne bebouwing wordt gevormd door individuele of twee-onder-een-kapwoningen van één of twee bouwlagen met een zadeldak. Deze woningen variëren in kleur en gevelindeling.

Een geval apart zijn de bedrijven en met name de detailhandel- en horecavestigingen. Dit zijn ofwel moderne gebouwen die qua vorm en uitstraling niet binnen de historische stijl van de overige dijkbebouwing passen of wel traditionele gebouwen waarvan de gevelindeling is veranderd, bijvoorbeeld door het inzetten van grote ramen, winkelpuien, reclame, e.d. Naast gebouwen met traditionele kenmerken en gevelindeling zijn er woningen waarvan de oorspronkelijke gevelindeling is veranderd.

Detailaspecten: detaillering, kleur en materiaal
De hoofdgebouwen zijn voornamelijk opgetrokken uit verschillende kleuren baksteen, geverfd of gestuukt. De daken zijn veelal voorzien van rode of donkergrijze dakpannen of riet bij (voormalige) boerderijen. De verschijningsvorm van de niet direct aan de dijk gesitueerde aan- en bijgebouwen is afwisselend; met kap of plat dak, opgetrokken in baksteen of geheel van hout, voorzien van ramen of gepotdekselde schuren. Aan- en bijgebouwen direct aan de dijk zijn over het algemeen opgetrokken uit metselwerk, met een traditioneel zadeldak. Soms zijn de gevels opgetrokken in hout. De detailhandel- en horecavestigingen zijn voorzien van reclame en uithangborden.

Afhankelijk van de bouwperiode zijn de gebouwen rijk gedetailleerd (oude panden) of voorzien van weinig details (nieuwbouw). Veelal zijn bij recent gebouwde woningen wel details opgenomen, zoals die bij panden aan het lint voorkomen.
De dijkwoningen zijn veelal sober en ingetogen uitgevoerd. Er zijn weinig details, en kleur en materiaalgebruik is sober. Tot de (oorspronkelijke) details die voorkomen en passen bij de architectuur van een bepaalde tijd behoren trasramen, raam- en deurlijsten, diepe neggen, ornamenten, ankerpunten, gootlijsten, schoorstenen, etc. Het kleur- en materiaalgebruik van kozijnen, draaiende delen van ramen, deuren en dergelijke is traditioneel en ingetogen. De kozijnen zijn van hout en wit of geel geschilderd.

Waardering
De dijkbebouwing is typerend voor de dorpen in het rivierengebied en dus ook voor de gemeente Werkendam. De afwisselende, bescheiden bebouwing straalt een zekere authenticiteit uit en wordt daarom hoog gewaardeerd. In het buitengebied is dit oude patroon nog duidelijk zichtbaar. Oorspronkelijke betrof het voornamelijk agrarische bebouwing. Later zijn veel van de panden getransformeerd tot woonruimte. Omdat dit vaak de oudste bewoonde delen van het gebied betreft heeft de bebouwing vaak (cultuur)historische waarde. Ook hier komen veel monumenten en beeldbepalende panden voor.
Het is gewenst om in deze gebieden de (historische) kenmerken te behouden, omdat ze een beeld geven van de ontstaansperiode en daarmee de ontstaansgeschiedenis van het gebied. Tevens verdient de achterzijde van de bebouwing nadrukkelijk aandacht, omdat deze vanwege een ligging op de dijk, zichtbaar zijn vanuit het landschap.

Daarom gelden voor deze gebieden de criteria zoals geformuleerd in de volgende tabel.

Gebiedsgerichte criteria

Hoofdaspecten: Bebouwing en omgeving	
	De karakteristiek van de bebouwing dient aan te sluiten op de karakteristiek van de omliggende historische bebouwing. De karakteristiek van de bebouwing uit zich onder andere in de bouwmassa, de kapvorm, de mate van detaillering, het kleur- en materiaalgebruik en de variatie daartussen.
	Het ruimtelijk karakter dient gebaseerd te zijn op aanwezigheid van een dijk als ordenend element. De continuïteit van het dijkprofiel dient gewaarborgd te worden (aanaarden).
	Nieuwe, herkenbaar eigentijdse invullingen of toevoegingen dienen te passen bij het bestaande karakter en geïnspireerd te zijn op de bestaande historische bebouwing en passen binnen de kenmerkende plaatsing van de bebouwing ten opzichte van de dijk.
	Het wisselende bebouwingbeeld van herkenbare individuele panden met variabele onderlinge afstanden is uitgangspunt. Slechts een geringe mate van herhaling is mogelijk.

	De huidige mate van openheid is leidend voor veranderingen. De openheid tussen twee bebouwingselementen of -complexen dient bewaard te blijven.
	De bebouwing op één perceel dient tezamen een eenheid te vormen in kleur- en materiaalgebruik, architectonische uitwerking e.d.
	Nieuwe (agrarische) bedrijfsgebouwen moeten achter het bestaande hoofdgebouw worden gesitueerd.
	Het onderscheid tussen hoofdgebouwen en bijbehorende bouwwerken[5] moet worden gehandhaafd en is bepalend voor nieuwe ontwikkelingen.
	Vrijstaande bijgebouwen dienen te worden gesitueerd op ruime afstand van de dijkvoet.
Deelaspecten: Massaopbouw, gevel en onderdelen	
	Bij een aanpassing of wijziging van de bebouwing dient zorgvuldig omgegaan te worden met de historische en cultuurhistorische waarde van de bebouwing.
	De oorspronkelijke kapsituatie en de oorspronkelijke bouwvorm moeten leesbaar blijven bij verandering aan de bouwmassa.
	De positionering en uitstraling van bijbehorende bouwwerken dient overeenkomstig de gebiedskarakteristiek te worden weergeven en dient ondergeschikt te zijn aan de hoofdvorm.
	Traditionele kapvormen, zoals een zadeldak (eventueel met wolfseind), schilddak en mansardekap zijn uitgangspunt.
	Gevelreclame aan panden met een commerciële functie dient zeer terughoudend toegepast te worden en dient binnen de structuur en de detaillering van de gevel te passen, waarbij de (oorspronkelijke) relatie tussen de begane grond en de verdieping niet verstoord mag worden.
	Ingrepen op begane-grondniveau mogen de harmonie van de individuele gevel als geheel niet verstoren.
	De oorspronkelijke gevelopbouw en traditionele indeling van de gevels dienen gerespecteerd te worden.
	De voorgevel van de hoofdmassa dient gericht te zijn op de openbare ruimte, waarbij de hoofdgebouwen met een representatieve gevel gericht dienen te zijn op deze openbare ruimte.
	Kleinschalige verspringingen van de voorgevel en goothoogte van de bebouwing onderling is gewenst.

[5] Bijbehorende bouwwerk is een verzamelbegrip voor uitbreidingen van het hoofdgebouw: aan- en uitbouwen, bijgebouwen, overkappingen en andere bouwwerken met een dak.

Detailaspecten: detaillering, kleur en materiaal	
	De oorspronkelijke ornamenten en detailleringen in de gevel dienen herkenbaar en zinvol te blijven. Bij verbouwing en renovatie dient zorgvuldig omgaan te worden (herstel, interpretatie of reactie) met de ornamentiek zoals: overstekken, daklijsten, siermetselwerk, lijsten en speklagen en de specifieke detaillering van gevelopeningen, balkonhekken, deurluifels en dergelijke.
	De hoofdkleurtoon en het overwegend materiaalgebruik dienen afgestemd te zijn op de karakteristiek van het landschap, waarbij het gebruik van gedekte kleuren en natuurlijke materialen voorop staat: de daken moeten gedekt zijn met riet of gebakken donkere pannen en de gevels dienen te bestaan uit rode/bruinrode baksteen of licht pleisterwerk.
	Kunststof- en plaatmaterialen zijn niet toegestaan, tenzij in verschijningsvorm vergelijkbaar met traditionele materialen
	Het gebruik van heldere, felle en contrasterende kleuren is niet toegestaan.
	Veranderingen in materiaal- en kleurgebruik van de individuele bebouwing dient in relatie te staan met de gevelwand als geheel.

5.1.9 G10: Agrarisch buitengebied: lintbebouwing en bebouwingsclusters

Hoofdaspecten: Bebouwing en omgeving
Typerend voor de linten en clusters is dat er pand voor pand, erf voor erf is gebouwd. Dit proces heeft gezorgd voor een variatie in bebouwing met verschillen in vorm, massa, materiaal, kleur, etc. De panden dateren uit verschillende tijden, zijn in verschillende stijlen gebouwd en de percelen hebben verschillende kavelbreedtes. Diversiteit in bebouwing is de norm. Zo staan er arbeiderswoningen, (voormalige) boerderijen, bedrijfsgebouw en nieuwe woningen.
Het gebied heeft een historische uitstraling door de aanwezigheid van (gerestaureerde) boerderijen en gebouwen in traditionele architectuur. In de linten zijn slechts enkele gebouwen opgetrokken in moderne architectuur. Maar de kenmerkende afwisseling van bouwstijlen en –tijden biedt samen met de individuele verschijningsvorm van de gebouwen ruimte voor uitzonderingen.

Het beeld en karakter van een bebouwingslint wordt bepaald door de afwisseling tussen de bebouwing en de open ruimten tussen de gebouwen. De opzet van de bebouwing is half open: de ruimte tussen de bebouwing is dan weer open, dan weer is de bebouwing vrijwel aaneengesloten. Veelvuldig komen doorzichten naar het achtergelegen buitengebied voor.
Het groene beeld van dit gebied wordt met name bepaald door de onderlinge afstand tussen gebouwen, de groene voortuinen en de groene erfafscheidingen langs de straat. De afstand tussen bebouwing en straat is wisselend, waarbij sprake is van een verspringende rooilijn. Incidenteel staat de bebouwing dicht op de straat, maar nooit direct grenzend aan de straat.

Deelaspecten: Massaopbouw, gevel en onderdelen
De meeste panden hebben een individuele uitstraling door diversiteit in gevelindeling, materiaal- en kleurgebruik, en soms door de aanwezigheid van oorspronkelijke details. De panden zijn individueel herkenbaar.

De massa en vorm van de bebouwing variëren in grote mate in dit gebied. Gebouwen hebben één of twee bouwlagen. Er is niet één goothoogte, maar de hoogte van de goten verschilt per pand: de dakcontour verspringt. Opvallend is een lage goothoogte met een forse kap en hoge nok bij boerderijen. De bedrijfsgebouwen in dit gebied zijn relatief groot. Zij zijn weliswaar niet hoog, maar nemen door hun omvang veel ruimte in.

De hoofdgebouwen zijn georiënteerd op de openbare ruimte c.q. de straat.

De hoofdgebouwen zijn voorzien van een kap, waarbij diverse kapvormen voor komen. Zadeldaken (eventueel met wolfseind) en mansardekappen zijn het meest voorkomend. De richting van de kappen varieert en is soms haaks op de straat en soms parallel aan de straat gesitueerd. Voormalige boerderijen in het lint zijn veelal van het kortgeveltype en staan haaks op de straat.

Het beeld van een lint of cluster wordt bepaald door de hoofdgebouwen. Aanbouwen en bijgebouwen komen voor in verschillende soorten en maten. Bij de woningen zijn aanbouwen en uitbouwen veelal ondergeschikt aan de hoofdbebouwing. Aanbouwen en bijgebouwen staan achter op het erf. De aanbouwen en bijgebouwen onderscheiden zich duidelijk van de hoofdgebouwen.

Detailaspecten: detaillering, kleur en materiaal
De oorspronkelijke bebouwing is traditioneel, later gerealiseerde bebouwing kan zeer divers van karakter en uiterlijk zijn. Een enkele woning heeft een moderne uitstraling door gebruik van een ongewone kleur en/of vorm. De hoofdgebouwen zijn gestuukt of in baksteen opgetrokken. De kleur varieert van wit, beige tot donker rood. In hoofdzaak rood, maar ook zandkleurige stenen komen voor. De daken zijn voorzien van (donker of licht) rode of donkergrijze dakpannen, of voorzien van riet, leisteen of zink.

Afhankelijk van de bouwperiode zijn de gebouwen rijk gedetailleerd (oudere gebouwen) of voorzien van weinig details (nieuwe bebouwing). Veelal zijn bij recent gebouwde woningen wel details opgenomen, zoals die bij (oudere) woningen aan het lint voorkomen. Tot de (oorspronkelijke) details die voorkomen en passen bij de architectuur van een bepaalde tijd behoren trasramen, raam- en deurlijsten, diepe neggen, ornamenten, etc. Het kleur- en materiaalgebruik van kozijnen, draaiende delen van ramen, deuren en dergelijke is traditioneel en ingetogen. De ramen zijn voorzien van bovenramen en roeden. De kozijnen zijn van hout en vaak wit geschilderd.

Waardering
In het buitengebied vormen de bebouwingslinten en clusters (doorgaande) straten met afwisselende panden, die vaak karakteristiek zijn. De bebouwingslinten vertellen iets over de ontwikkelingsgeschiedenis van Werkendam. Omdat dit vaak de oudste bewoonde delen van het gebied betreft heeft de bebouwing vaak (cultuur)historische waarde. Ook hier komen veel monumenten en beeldbepalende panden voor.
Het is gewenst om in deze gebieden de (historische) kenmerken te behouden, omdat ze een beeld geven van de ontstaansperiode en daarmee de ontstaansgeschiedenis van het gebied.

Daarom gelden voor deze gebieden de criteria zoals geformuleerd in de volgende tabel.

Gebiedsgerichte criteria

Hoofdaspecten: Bebouwing en omgeving	
	De karakteristiek van de bebouwing dient aan te sluiten op de karakteristiek van de omliggende historische bebouwing. De karakteristiek van de bebouwing uit zich onder andere in de bouwmassa, de kapvorm, de mate van detaillering, het kleur- en materiaalgebruik en de variatie daartussen.
	De situering of wijziging van de bouwmassa en/of de oriëntatie mag het historische straatbeeld niet verstoren.
	Nieuwe, herkenbaar eigentijdse invullingen of toevoegingen dienen te passen bij het bestaande karakter en geïnspireerd te zijn op de bestaande historische bebouwing.
	Het wisselende bebouwingbeeld van herkenbare individuele panden met variabele onderlinge afstanden is uitgangspunt.
	De huidige mate van openheid is leidend voor veranderingen. De openheid tussen twee bebouwingselementen of -complexen dient bewaard te blijven.
	De bebouwing op één perceel dient tezamen een eenheid te vormen in kleur- en materiaalgebruik, architectonische uitwerking e.d.
	Nieuwe (agrarische) bedrijfsgebouwen moeten achter het bestaande hoofdgebouw worden gesitueerd.
	Het onderscheid tussen hoofdgebouwen en bijbehorende bouwwerken[6] moet worden gehandhaafd en is bepalend voor nieuwe ontwikkelingen.
Deelaspecten: Massa-opbouw, gevel en onderdelen	
	Bij een aanpassing of wijziging van de bebouwing dient zorgvuldig omgegaan te worden met de historische en cultuurhistorische waarde van de bebouwing.
	Samenvoeging van bouwmassa's is ongewenst. De oorspronkelijke parcellering moet herkenbaar blijven. Kortom: De bebouwingseenheden dienen individueel herkenbaar te blijven.
	De oorspronkelijke kapsituatie en de oorspronkelijke bouwvorm moeten leesbaar blijven bij verandering aan de bouwmassa.
	De positionering en uitstraling van bijbehorende bouwwerken dient ondergeschikt te zijn aan de hoofdvorm.
	Traditionele kapvormen, zoals een zadeldak (eventueel met wolfseind), schilddak en mansardekap zijn uitgangspunt.
	Gevelreclame aan panden met een commerciële functie dient ondergeschikt te zijn en binnen de structuur en de detaillering van de gevel te passen, waarbij de relatie tussen de begane grond en de verdiepingen zichtbaar moet blijven.
	Ingrepen op begane-grondniveau mogen de harmonie van de individuele gevel als geheel niet verstoren.
	De oorspronkelijke gevelopbouw en traditionele indeling van de gevels dienen gerespecteerd te worden.
	Extra aandacht is gewenst voor een verzorgde vormgeving van de overgang tus-

6 Bijbehorende bouwwerk is een verzamelbegrip voor uitbreidingen van het hoofdgebouw: aan- en uitbouwen, bijgebouwen, overkappingen en andere bouwwerken met een dak.

	sen openbaar gebied en privéterrein, bijvoorbeeld door groene erfafscheidingen (haag, heg).
	De voorgevel van de hoofdmassa dient gericht te zijn op de openbare ruimte, waarbij de hoofdgebouwen met een representatieve gevel gericht dienen te zijn op deze openbare ruimte.
Detailaspecten: detaillering, kleur en materiaal	
	De oorspronkelijke ornamenten en detailleringen in de gevel dienen herkenbaar en zinvol te blijven. Bij verbouwing en renovatie dient zorgvuldig omgaan te worden (herstel, interpretatie of reactie) met de ornamentiek zoals: overstekken, daklijsten, siermetselwerk, lijsten en speklagen en de specifieke detaillering van gevelopeningen, balkonhekken, deurluifels en dergelijke.
	De hoofdkleurtoon en het overwegend materiaalgebruik dienen afgestemd te zijn op de karakteristiek van het landschap, waarbij het gebruik van gedekte kleuren en natuurlijke materialen voorop staat: de daken moeten gedekt zijn met riet of gebakken donkere pannen en de gevels dienen te bestaan uit rode/bruinrode baksteen of licht pleisterwerk.
	Kunststof- en plaatmaterialen zijn niet toegestaan, tenzij in verschijningsvorm vergelijkbaar met traditionele materialen
	Het gebruik van heldere, felle en contrasterende kleuren is niet toegestaan.
	Veranderingen in materiaal- en kleurgebruik van de individuele bebouwing dient in relatie te staan met de gevelwand als geheel.

5.1.10 T4: Op zichzelf staande bebouwing

Hoofdaspecten: Bebouwing en omgeving
De gebouwen binnen dit thema vervullen door het gebruik (en de ligging) een bijzondere functie binnen een wijk of kern. Het gaat onder andere om scholen, kerken, dorpshuizen, instituten als een zorgcentrum of verpleegtehuis, een cultureel centrum, brandweer, een winkelcentrum etc. De gebouwen zijn verspreid en in clusters aanwezig. Dit soort gebouwen onttrekt zich vaak aan de stedenbouwkundige context van de omliggende bebouwing. De gebouwen hebben een individueel karakter, waardoor zij goed herkenbaar zijn en belangrijk zijn voor de oriëntatie binnen de kern. De architectuur van de bebouwing is verschillend, afhankelijk van de bouwperiode en van de functie die wordt gehuisvest.

Binnen dit thema zijn twee typen te onderscheiden:
- één hoofdgebouw met duidelijk daarvan te onderscheiden aan- en bijgebouwen;
- één of meerdere, geschakelde hoofdgebouwen met daaromheen aan- en bijgebouwen.

Afhankelijk van de bouwtijd en functie is een gebouw al dan niet voorzien van een kap. Soms is er sprake van een bijzondere bouwvorm of opvallend gebouwd element, zoals een toren.

Voor de gebouwen binnen dit thema geldt dat de bebouwing en de directe omgeving als geheel ontworpen zijn, waarbij de open ruimte en het gebouw elkaar ruimtelijk en functioneel aanvullen. Voorbeelden zijn een school met schoolplein of een kerk met kerkplein. Hoewel het hoofdgebouw door zijn functie veelal naar binnen gekeerd kan zijn, is de bebouwing eveneens georiënteerd op de openbare ruimte. Daarbij is de overgang van privé-terrein naar openbare ruimte vaak gemarkeerd met een erfafscheiding: haag, representatief hek of gemetselde muur.

Bij winkelcentra is de herkenbaarheid van de panden als winkel en de naam van de winkel van belang. De entrees zijn gemarkeerd door logo's en/of luifels.

Deelaspecten: Massaopbouw, gevel en onderdelen
De massa, vorm en architectuurstijl van de bebouwing variëren in grote mate, afhankelijk van de periode waarin deze gebouwd is en welke functie er gehuisvest wordt. Naast gebouwen met een traditionele bouwstijl komen, binnen dit brede scala van dit thema, gebouwen voor met een afwijkende - uitdagender - vormgeving. De gebouwen zijn één of meerdere bouwlagen hoog. Afhankelijk van het type en de bouwtijd vormen aan- en bijgebouwen onderdeel van de architectuur of wijken zij juist af van het hoofdgebouw (bijvoorbeeld in schaal, maat en uiterlijk). In de loop der tijd zijn veel gebouwen c.q. voorzieningen uitgebreid, veelal in een andere (afwijkende) bouwstijl.

De opbouw van de gevel en de kapvorm zijn afhankelijk van de architectuur van het gebouw. Een belangrijk kenmerkt bij de winkelcentra is dat de bouwlaag op de begane grond uit grote raampartijen bestaat.

Veelal zijn de gebouwen voorzien van een kap, waarbij zadeldaken, gebogen daken, lessenaarsdaken en combinaties voorkomen. Winkels worden gekenmerkt door reclameborden en -vlaggen.

Het materiaal- en kleurgebruik verschilt per gebouw en hangt samen met de bouwperiode en de gehuisveste functie. Voor uitbreidingen wordt soms gebruik gemaakt van moderne materialen en felle kleuren. Het kleur- en materiaalgebruik past veelal bij de architectuur van het individuele gebouw.

Detailaspecten: detaillering, kleur en materiaal

Het materiaal- en kleurgebruik en de detaillering verschilt per object en hangt nauw samen met de periode waarin het gebouwd is en de soort functie die gehuisvest wordt.

Waardering

De gebouwen zijn goed herkenbaar en belangrijk voor de oriëntatie. Bebouwing en de openbare ruimte in de directe omgeving zijn als één geheel ontworpen. De variatie van de gebouwen binnen dit thema is bepalend voor het straatbeeld. Passend binnen de gebouwde context en de functie kan ruimte worden geboden aan eigentijdse architectuur.
Gezien de functie en het belang van deze gebouwen in het straatbeeld is een zorgvuldige vormgeving gewenst. Dit betekent aandacht voor uiterlijk en massa; duurzame materialen, detaillering etc. Een aandachtspunt bij winkelcentra is het opnemen van reclame als onderdeel van het gebouw of los van het gebouw door middel van vlaggen en zuilen. Binnen dit thema is een basiskwaliteit gewenst, waarbij de relatie met de omgeving er weliswaar minder toe doet.

Daarom gelden voor deze gebieden de criteria zoals geformuleerd in de volgende tabel.

Gebiedsgerichte criteria

Hoofdaspecten: Bebouwing en omgeving	
	De openbare ruimte in de directe omgeving van de gebouwen en de bebouwing op zich dienen als geheel te worden gezien.
	De individuele uitstraling van de bebouwing staat centraal: een eigen architectonische vormgeving met een representatieve uitstraling die recht doet aan het ruimtelijke en functionele belang van het gebouw.
Deelaspecten: Massa-opbouw, gevel en onderdelen	
	Aanpassingen aan de bebouwing dienen ondergeschikt te zijn aan de gevel als geheel en aan te sluiten op de architectonische uitstraling.
	De gevels dienen een (grote) mate van openheid te bezitten. Lange blinde gevels (op de begane grond) zijn niet toegestaan.
Detailaspecten: detaillering, kleur en materiaal	
	Bouwkundige wijzigingen en toevoegingen dienen aan te sluiten bij de architectuur van het desbetreffende gebouw.
	De gevels dienen de functie en het (representatieve) karakter van het gebouw te ondersteunen.

	De gebruikte materialen en kleuren moeten bijdragen aan een hoogwaardige, representatieve en duurzame architectonische uitstraling en de herkenbaarheid van de bebouwing.
	Reclame-uitingen dienen ondergeschikt te zijn en zoveel mogelijk in de architectuur te worden geïntegreerd.

5.2 Bebouwingstypen zonder een welstandstoets

Daarnaast zijn enkele bebouwingstypen welstandsvrij en initiatieven die zich bevinden in één van deze gebieden worden niet getoetst aan welstand. Hierna volgt per bebouwingstype een korte beschrijving en motivering waarom dit bebouwingstype niet meer wordt getoetst op welstand.

5.2.1 W4: Woonwijken in traditionele blokverkaveling

In de jaren dertig van de vorige eeuw nam de bouwproductie toe om de groeiende woningnood op te vangen. De industrialisatie in de bouw kwam op en de eerste geprefabriceerde bouwonderdelen deden hun intrede. De standaardisatie ging meer en meer de architectuur en de maat van de woningen bepalen. Met name na de Tweede Wereldoorlog wordt deze bouwstijl gebruikt om de dan ontstane woningnood op te vangen. Deze wijken kenmerken zich door een eenvoudig patroon van rechte straten met een symmetrisch straatprofiel. Kenmerkend voor dit bebouwingstype is de rust en overzichtelijkheid van het straatbeeld door de ritmiek van de gevels. De bebouwing is eenvoudig qua opzet, massa en detaillering en vertoont daarmee veel samenhang, maar geeft ruimte voor individuele aanpassingen.

In dit deelgebied is sprake van een gering publiek belang. Bewoners zouden zelf verantwoordelijk gesteld kunnen worden voor de kwaliteit van hun woonomgeving. Bewoners worden adequaat genoeg geacht om zelfcontrolerend en zelfcorrigerend te zijn. Voorgesteld wordt dan ook om deze gebieden welstandsvrij te maken. Bovendien is de architectuur zo vanzelfsprekend dat de kans op ‘missers’ gering is.

5.2.2 W5: Het Nieuwe Bouwen

Dit bebouwingstype kan beschouwd worden als een verdere voortzetting van de industrialisatie in de bouw zoals dit reeds in kleine schaal werd toegepast bij de traditionele blokverkaveling. De geïndustrialiseerde woonbebouwing bevindt zich in gebieden met een zeer kenmerkende stedenbouwkundige structuur; de zogenaamde stempelverkaveling. De bebouwing is zeer eenvoudig van opzet en detaillering. De straatwanden vertonen samenhang. De architectonische waarde van dit type is echter gering.

In dit deelgebied is sprake van een gering publiek belang. Bewoners zouden zelf verantwoordelijk gesteld kunnen worden voor de kwaliteit van hun woonomgeving. Bewoners worden adequaat genoeg geacht om zelfcontrolerend en zelfcorrigerend te zijn. Voorgesteld wordt dan ook om deze gebieden welstandsvrij te maken. Bovendien is de architectuur zo vanzelfsprekend dat de kans op ‘missers’ gering is.

5.2.3 W6: Forumbeweging

Als reactie op de strakke blokverkaveling ontstaan in de jaren 70 en 80 van de vorige eeuw ontstonden wijken die gebouwd zijn met het gedachtegoed van de Forumbeweging; de woonerven. Door de kleinschaligheid en de informaliteit van de woonerven hebben individuele initiatieven slechts beperkte invloed op het totale beeld. In de woonerven overheerst het beeld van de openbare ruimte in plaats van het beeld van de bebouwing.

In dit deelgebied is sprake van een gering publiek belang. Bewoners zouden zelf verantwoordelijk gesteld kunnen worden voor de kwaliteit van hun woonomgeving.

Bewoners worden adequaat genoeg geacht om zelfcontrolerend en zelfcorrigerend te zijn. Voorgesteld wordt dan ook om deze gebieden welstandsvrij te maken. Bovendien is cultuurhistorische, architectonische en stedenbouwkundige waarde niet duidelijk aanwezig.

5.2.4 W7: Thematische bebouwing

De meeste thematische in- en uitbreidingen hebben een zeer specifieke verschijningsvorm die vaak tot stand is gekomen met een beeldkwaliteitplan. Individuele ontwikkelingen zijn echter mogelijk en leiden vaak niet tot het verlies van architectonische waarden.

In dit deelgebied is sprake van een gering publiek belang. Bewoners zouden zelf verantwoordelijk gesteld kunnen worden voor de kwaliteit van hun woonomgeving. Bewoners worden adequaat genoeg geacht om zelfcontrolerend en zelfcorrigerend te zijn. Voorgesteld wordt dan ook om deze gebieden welstandsvrij te maken. Bovendien is de architectuur zo vanzelfsprekend dat de kans op ‘missers’ gering is.

5.2.5 W9: Individuele woningbouw

Bij de individuele woonbebouwing wordt het beeld bepaald door de individuele verschijningsvorm van de woningen. Er is geen of beperkt sprake van samenhang in de verschijningsvorm van de woningen. Gezien het individuele karakter van de bebouwing hebben individuele initiatieven minder invloed op het totale beeld.

In dit deelgebied is sprake van een gering publiek belang. Bewoners zouden zelf verantwoordelijk gesteld kunnen worden voor de kwaliteit van hun woonomgeving.

Bewoners worden adequaat genoeg geacht om zelfcontrolerend en zelfcorrigerend te zijn. Voorgesteld wordt dan ook om deze gebieden welstandsvrij te maken. Bovendien verstoren individuele ingrepen, gezien het gebrek aan samenhang, het straatbeeld als geheel niet.

5.2.6 W11: Gemengd woongebied

Kenmerkend voor 'kleine' kernen is dat in het verleden nauwelijks grote uitbreidingen zijn gedaan. Kleine uitbreidingen, bestaande uit maximaal enkele tientallen woningen per keer, bepalen het beeld. Dit resulteert in woongebieden met (kleine ensembles van) woningen die sterk in karakter verschillen en waarin nauwelijks eenheid in architectuur te vinden is. Individuele ontwikkelingen kunnen dan ook vrij eenvoudig plaats vinden, zonder architectonische eenheid aan te tasten.

In dit deelgebied is sprake van een gering publiek belang. Bewoners zouden zelf verantwoordelijk gesteld kunnen worden voor de kwaliteit van hun woonomgeving. Bewoners worden adequaat genoeg geacht om zelfcontrolerend en zelfcorrigerend te zijn. Voorgesteld wordt dan ook om deze gebieden welstandsvrij te maken. Bovendien verstoren individuele ingrepen, gezien het gebrek aan samenhang, het straatbeeld als geheel niet.

5.2.7 B2: Bedrijventerrein (achterliggende gebieden)

Een groot deel van de bedrijfsbebouwing ligt op plekken, waar vooral bestemmingsverkeer komt. Deze gebieden kennen over het algemeen minder samenhang tussen de bedrijfsbebouwing op de verschillende percelen. Op deze locaties is de samenhang tussen bedrijfspercelen ook niet vereist en staat de functionaliteit voorop.

In dit deelgebied is sprake van een gering publiek belang. Bovendien verstoren individuele ingrepen, gezien het gebrek aan samenhang, het straatbeeld als geheel niet.

5.2.8 G1: Parken en groengebieden

De bebouwing in parken en groengebieden (onder andere sportcomplexen) is veelal kleinschalig. Het groene karakter van dit soort gebieden is het meest bepalend. Gebouwen hebben veelal een verscholen ligging. Bovendien zijn de gebouwen vaak solitair gelegen. Daarnaast zijn de bebouwingsmogelijkheden in dit soort gebieden veelal gering, waardoor de kans op verstoring van het omgevingsbeeld minimaal is.

Omdat de gebieden vaak openbaar zijn en in beheer zijn bij de overheid is het risico op ‘missers’ bovendien klein.

5.2.9 G4: Natuurgebieden

De bebouwing in natuurgebieden is veelal kleinschalig. Het natuurlijk karakter van dit soort gebieden is het meest bepalend. Gebouwen hebben veelal een verscholen ligging. Bovendien zijn de gebouwen vaak solitair gelegen. Daarnaast zijn de bebouwingsmogelijkheden in dit soort gebieden veelal gering, waardoor de kans op verstoring van het omgevingsbeeld minimaal is.

Omdat de gebieden vaak openbaar zijn en in beheer zijn bij de overheid is het risico op ‘missers’ bovendien klein.

5.2.10 G5: Recreatieparken en vakantiewoningen

De woningen in recreatieparken en vakantiewoningen liggen veelal in gebieden die niet goed zichtbaar zijn vanuit het openbaar gebied en slechts beperkt toegankelijk zijn. Vaak zorgen de exploitanten van dergelijke gebieden voor een nette uitstraling van de bebouwing; het is immers het visitekaartje van hun bedrijf.

Omdat dit bebouwingstype geen cultuurhistorische, architectonische of stedenbouwkundige waarde bezit geldt in deze gebieden geen welstandstoets. Bovendien is in deze gebieden, meer dan elders, de exploitant zelf gebaat bij een verzorgde uitstraling van het park en in dit deelgebied is sprake van een gering publiek belang.

5.2.11 G8: Agrarisch buitengebied: oude en jonge ontginningen

In het agrarisch landschap komt solitair voornamelijk agrarische bebouwing voor met een geringe belevingswaarde. De bebouwing is duidelijk ondergeschikt aan het landschap en individuele aanpassingen zijn dan ook mogelijk zonder de omgevingskwaliteit wezenlijk aan te tasten. Bovendien staat de bedrijfsvoering vaak voorop.

5.2.12 T6: Jachthaven

Jachthavens zijn vaak solitair gelegen en sterk naar binnen gericht. Bebouwing is vaak ondergeschikt aan het geheel en de architectonische kwaliteit is ondergeschikt aan de gebruiksfunctie.

Adres	Kern	Omschrijving	Monument		Voorstel			welstand
			Rijks.	gemeente	Gem.	BP	BO	ensemble	vrij gebied
Bandijk 5	Werkendam						X		X
Bandijk 7	Werkendam						?		X
Bandijk 8	Werkendam						?		X
Bandijk 16	Werkendam						X		X
Bandijk 17	Werkendam						?		X
Bandijk 19	Werkendam						X		X
Bandijk 22-23-24	Werkendam						?		X
Beukenkampstraat 1-3	Werkendam						?		X
Boterstraat/Slikstraat	Werkendam							X	
v. Brakelsteeg 1-7	Werkendam							X	
Bruigomstraat 1-12	Werkendam							X	
De Kooi	Werkendam	Joods begraafplaats	X						
Gedempte haven 1	Werkendam					X			
Heuveltje 1-7	Werkendam						?		
Hoef 4-8	Werkendam						?		
Hoogstraat 3	Werkendam					X			
Hoogstraat 5	Werkendam				X				
Hoogstraat 18	Werkendam						?		
Hoogstraat 22	Werkendam						?		
Hoogstraat 24	Werkendam					X			
Hoogstraat 25	Werkendam	notariswoning/postkantoor		X					
Hoogstraat 27	Werkendam	woning		X					
Hoogstraat 28	Werkendam						X		
Hoogstraat 29	Werkendam					X			
Hoogstraat 31	Werkendam	slagerij/winkel-woonhuis		X					
Hoogstraat 32	Werkendam	nutsdepartement		X					
Hoogstraat 33	Werkendam					X			
Hoogstraat 34	Werkendam						?		

Hoogstraat 35	Werkendam	Voormalig gemeentehuis		X						
Hoogstraat 37	Werkendam	woning/koetshuis		X						
Hoogstraat 38	Werkendam						X			
Hoogstraat 39	Werkendam					X				
Hoogstraat 40	Werkendam					X				
Hoogstraat 41	Werkendam						X			
Hoogstraat 43	Werkendam					X				
Hoogstraat 45	Werkendam						X			
Hoogstraat 46	Werkendam					X				
Hoogstraat 48	Werkendam					X				
Hoogstraat 49	Werkendam	Woonhuis / artsenpraktijk	X							
Hoogstraat 51	Werkendam					X				
Hoogstraat 53	Werkendam	burgemeesterswoning/dokterswoning		X						
Hoogstraat 57	Werkendam					?	X			
Hoogstraat 61-63	Werkendam						X			
Hoogstraat 89	Werkendam	woning/winkel		X						
Hoogsraat 102	Werkendam						X			
Hoogstraat 106	Werkendam				X					
Hoogstraat 111	Werkendam						X			
Kerkstraat 5	Werkendam	Begraafplaats met twee grafmonumenten	X							X
Koppenhof	Werkendijk						?			
Kruisstraat 4	Werkendam				x					
Kruisstraat 8	Werkendam					X				
Kruisstraat 10,10a,12,14	Werkendam	Woonhuis met twee dienstwoningen	X							
Kruisstraat 11/13/15	Werkendam				?	x				
Kruisstraat 29	Werkendam						X			
Kruisstraat 34	Werkendam							X (c)		
Kruisstraat 36	Werkendam							X (c)		
Kruisstraat 38	Werkendam							X (c)		
Kruisstraat 39	Werkendam					x				

Kruisstraat 46	Werkendam			X					
Kruisstraat 52	Werkendam						X (d)		
Kruisstraat 54	Werkendam						X (d)		
Kruisstraat 56	Werkendam						X (d)		
Kruisstraat 55	Werkendam				X				
Kruisstraat 57	Werkendam				X				
Langesteeg 1	Werkendam						X (e)		
Langesteeg 2	Werkendam					x	X (e)		
Langesteeg 4	Werkendam					x	X (e)		
Langesteeg 7	Werkendam						X (e)		
Lantaarnstraat 1-3-5-7	Werkendam					x			
Lijnbaan 42	Werkendam			?	x				
Lozestoep 1-3-5	Werkendam					?			
Lozestoep 13-21	Werkendam				X				
Oudsas 2	Werkendam					x			X
Oudsas 4	Werkendam					x			X
Oudsas 9	Werkendam				x				X
Plein 9	Werkendam					x			
Plein 10	Werkendam					X			
Plein 11	Werkendam				X				
Plein 12	Werkendam				?				
Plein 13	Werkendam	groene kruis gebouw	X						
Prins Clausplein 4	Werkendam				X				
Sasdijk 2	Werkendam					?			
Sasdijk 9	Werkendam	dijkhuis	X						
Sasdijk 30	Werkendam				X				
Sasdijk 45/46	Werkendam					X			
Sasdijk 47	Werkendam					X			
Sasdijk 48	Werkendam					X			
Sasdijk 49	Werkendam					X			
Sasdijk 52-55	Werkendam					X			

Sasdijk 56	Werkendam						X			
Sasdijk 66	Werkendam						X			
Sasdijk 67	Werkendam					X				
Sasdijk 83	Werkendam						?			
Sasdijk 84	Werkendam						?			
Sasdijk 85	Werkendam						?			
Schans 6	Werkendam						?			
Schans 20	Werkendam	woonboerderij		X						
Schans 22	Werkendam	Molen Vervoornepolder	X							
Schans 24	Werkendam	langsgevelboerderij/woning		X						
Schans 34	Werkendam						?			
Schans 36	Werkendam						?			
Schans 37	Werkendam						?			
Sleeuwijksedijk 18-19-20	Werkendam						?			
Sleeuwijksedijk 21	Werkendam						?			
Sleeuwijksedijk 22-23-24	Werkendam						?			
Sleeuwijksedijk 27	Werkendam						?			
Sleeuwijksedijk 42 t/m 48	Werkendam					X				
Sleeuwijksedijk 61	Werkendam									
Slikstraat/Boterstraat	Werkendam							X		
Slikstraat 3	Werkendam	woning		X						
Slikstraat 7	Werkendam					X				
Slikstraat 8	Werkendam						X			
Slikstraat 9	Werkendam					X				
Slikstraat 11-13	Werkendam						X			
Slikstraat 15	Werkendam	Andries Visserhuis		X						
Steurgat 26	Werkendam					X				X
Verdoornstraat 3-7	Werkendam						?			
Vervoornestraat 1	Werkendam					X				
Vervoornestraat 2-2a-2b-10	Werkendam						X			X
Vissersdijk 1a	Werkendam						X			

Vissersdijk 12	Werkendam					?	
Vissersdijk 14	Werkendam			X			
Vissersdijk 16	Werkendam					?	
Vissersdijk 18	Werkendam				X		
Vissersdijk 26	Werkendam				X		
Vissersdijk 32	Werkendam					X	
Vissersdijk 46	Werkendam				X		
Vissersdijk 52	Werkendam					?	
Vissersdijk 66	Werkendam				X		
Vissersdijk 68	Werkendam					?	
Vissersdijk 70	Werkendam					?	
Vissersdijk 76	Werkendam				X		
Vissersdijk 138	Werkendam				X		
Vissersdijk 140	Werkendam					X	
Vissersdijk 152	Werkendam	interieur				?	
Werkensedijk 31	Werkendam				X		
Werkensedijk 45	Werkendam				X		
Werkensedijk 47	Werkendam				?	?	
Werkensedijk 48	Werkendam					?	
Werkensedijk 49	Werkendam					?	
Wilsesteeg 3	Werkendam				X		
Zevenhuizen	Werkendam						X
Zevenhuizen 2	Werkendam					X	
Zevenhuizen 12	Werkendam				X		
Zevenhuizen 17	Werkendam				X		
Zagerij 12	Werkendam					?	
Zagerij 14	Werkendam					?	
Hoekeinde 8	Sleeuwijk				X		
Hoekeinde 14	Sleeuwijk				X		
Hoekeinde 17	Sleeuwijk					?	
Hoekeinde 18	Sleeuwijk					?	

Hoekeinde 18a	Sleeuwijk							?		
Hoekeinde 20	Sleeuwijk							?		
Hoekeinde 21	Sleeuwijk							?		
Hoekeinde 22	Sleeuwijk							?		
Hoekeinde 23	Sleeuwijk					?	X			
Hoekeinde 29	Sleeuwijk						X			
Hoekeinde 31	Sleeuwijk							X		
Hoekeinde 37	Sleeuwijk	Boerderij / Smidse	X							
Hoekeinde 45	Sleeuwijk							X		
Hoekeinde 46	Sleeuwijk							?		
Hoekeinde 51	Sleeuwijk						?	X		
Kastanjelaan 31	Sleeuwijk						X			X
Kerkeinde 1	Sleeuwijk							?		
Kerkeinde 3	Sleeuwijk							?		
Kerkeinde 4	Sleeuwijk							?		
Kerkeinde 6	Sleeuwijk							?		
Kerkeinde 9	Sleeuwijk					X				
Kerkeinde 20	Sleeuwijk	slechte staat					X			
Kerkeinde 22	Sleeuwijk							X		
Kerkeinde 24	Sleeuwijk						X			
Kerkeinde 25	Sleeuwijk							X		
Kerkeinde 26	Sleeuwijk							X		
Kerkeinde 28	Sleeuwijk							X		
Kerkeinde 30	Sleeuwijk	dijkhuis/woning		X						
Kerkeinde 31	Sleeuwijk	Kerk	X							
Kerkeinde 41	Sleeuwijk	woning		X						
Kerkeinde 49	Sleeuwijk							X		
Kerkeinde 50	Sleeuwijk							X		
Kerkeinde 52	Sleeuwijk							?		
Kerkeinde 53	Sleeuwijk						X			
Kerkeinde 56	Sleeuwijk							X		

Kerkeinde 59	Sleeuwijk					?
Kerkeinde 60	Sleeuwijk					?
Kerkeinde 61	Sleeuwijk					?
Kerkeinde 62	Sleeuwijk					?
Kerkeinde 65	Sleeuwijk				X	
Kerkeinde 66	Sleeuwijk					X
Kerkeinde 67	Sleeuwijk				X	
Kerkeinde 80	Sleeuwijk				X	
Rijksstraatweg 1a	Sleeuwijk					X
Rijksstraatweg 2	Sleeuwijk					?
Rijksstraatweg 3	Sleeuwijk					?
Rijksstraatweg 4	Sleeuwijk					?
Rijksstraatweg 20	Sleeuwijk					?
Rijksstraatweg 24	Sleeuwijk					?
Rijksstraatweg 27	Sleeuwijk			?	X	
Rijksstraatweg 35	Sleeuwijk				X	
Rijksstraatweg 40	Sleeuwijk					?
Rijksstraatweg 42	Sleeuwijk					
Rijksstraatweg 41,43	Sleeuwijk				X	
Rijksstraatweg 45	Sleeuwijk					?
Rijksstraatweg 44/46	Sleeuwijk	woning	X			
Rijksstraatweg 49	Sleeuwijk	voormalig gemeentehuis			X	
Rijksstraatweg 53	Sleeuwijk					X
Rijksstraatweg 54	Sleeuwijk					X
Rijksstraatweg 56	Sleeuwijk					X
Rijksstraatweg 59	Sleeuwijk				X	
Rijksstraatweg 60	Sleeuwijk					X
Rijksstraatweg 61	Sleeuwijk					?
Rijksstraatweg 62	Sleeuwijk				X	
Rijksstraatweg 70-72	Sleeuwijk					?
Rijksstraatweg 75	Sleeuwijk					X

Rijksstraatweg 85	Sleeuwijk					X					
Rijksstraatweg 86	Sleeuwijk						X				
Rijksstraatweg 92	Sleeuwijk						X				
Rijksstraatweg 99	Sleeuwijk					X					
Rijksstraatweg 116	Sleeuwijk						X				
Rijksstraatweg 126	Sleeuwijk							X			
Rijksstraatweg 128/130	Sleeuwijk						X				
Rijksstraatweg 138-140	Sleeuwijk						?				
Rijksstraatweg 158	Sleeuwijk					X					
Tienhont 3	Sleeuwijk						?				
Woudrichemsedijk 4	Sleeuwijk						X				
Woudrichemsedijk 5	Sleeuwijk					X					
Woudrichemsedijk 6	Sleeuwijk					X					
‘t Zand 25	Sleeuwijk	Bollenschuur	X							X	
‘t Zand 26	Sleeuwijk						X			X	
‘t Zand 28	Sleeuwijk					X				X	
Buitenkade 8	Nieuwendijk					X					
Buitenkade 8a	Nieuwendijk					X					
Buitenkade 10	Nieuwendijk					X					
Buitenkade 12	Nieuwendijk					X					
Buitenkade 14	Nieuwendijk					X					
Dijkje 3 + 3a	Nieuwendijk					X					
Doornseweg	Nieuwendijk	waterwerken					?			X	
Kildijk 9-9a	Nieuwendijk					X					
Kildijk 16	Nieuwendijk						?				
Kildijk 68	Nieuwendijk					X					
Kildijk 77	Nieuwendijk					X					
Kildijk 98	Nieuwendijk	woonhuis		X							
Kildijk 102	Nieuwendijk	langsgevelboerderij		X							
Kildijk 132-133	Nieuwendijk						X				
Kildijk 130/131	Nieuwendijk						X				

Pr. Julianaweg 1	Nieuwendijk						X		
Rijksweg 1	Nieuwendijk					?	X		
Rijksweg 4	Nieuwendijk						X		
Rijksweg 5	Nieuwendijk						X		
Rijksweg 15	Nieuwendijk							?	
Rijksweg 18	Nieuwendijk							X	
Rijksweg 26	Nieuwendijk					?	X		
Rijksweg 29	Nieuwendijk							X	
Rijksweg 31	Nieuwendijk						X		
Rijksweg 33	Nieuwendijk						X		
Rijksweg 38	Nieuwendijk							X	
Rijksweg 52	Nieuwendijk						X		
Rijksweg 69	Nieuwendijk	Voormalige onderwijzerswoning	X						
Rijksweg 71	Nieuwendijk							X	
Rijksweg 73	Nieuwendijk	villa		X					
Rijksweg 75	Nieuwendijk						X		
Rijksweg 77	Nieuwendijk	winkel/woonhuis		X					
Rijksweg 83	Nieuwendijk						X		
Rijksweg 84	Nieuwendijk						X		
Rijksweg 88	Nieuwendijk							?	
Rijksweg 90	Nieuwendijk							?	
Rijksweg 98	Nieuwendijk						X		
Rijksweg 105	Nieuwendijk					X			
Rijksweg 106-108	Nieuwendijk	gemaal+woning		X					
Rijksweg 110	Nieuwendijk	woning		X					
Rijksweg 112	Nieuwendijk	woning		X					
Scenkeldijk	Nieuwendijk	waterverdeelkunstwerk						?	X
Buitendijk 5	Hank		X						
Buitendijk 54	Hank	Brandspuithuisje		X					
Buitendijk 71/71a	Hank	schoolhuis/woning		X					
Buitendijk 73	Hank						X		

Buitendijk 61	Hank	schuurtje nabij nr. 61				?			
Buitendijk 63	Hank					?			
Buitendijk 83/85	Hank					X			
Buitendijk 86	Hank					X			
Buitendijk 117	Hank					X			
Buitendijk 125	Hank						X		
Buitendijk 133	Hank					X			
Buitendijk 136	Hank						X		
Buitendijk 137	Hank	kortgevelboerderij		X					
Buitendijk bij 140	Hank	voormalig pompstation	X	X					
Jachtlaan 5	Hank					X			X
Jachtlaan 15	Hank	Noorse woning		X					X
Julianastraat	Hank	Reeks 2-onder-1-kap woningen			X				X
Kerkstraat 11a	Hank	pastorie/kantoor		X					
Kerkstraat 13 en 15	Hank	Kerk			X				
Kerkstraat 52	Hank	Boerderij	X						
Kloosterhof 8a-8h	Hank			X					
Visserskade 16/18	Hank					X			
Visserskade 22/24	Hank						X		
Visserskade 32	Hank						X		
Visserskade 44	Hank	Boerderij	X						
Binnen 1	Dussen	Kasteel	X						
Binnen 3	Dussen	Boerderij	X						
Binnen 5	Dussen	Herenhuis Villa Anna Maria	X						
Binnen 6	Dussen						?		
Binnen 14	Dussen	Boerderij			X				
Binnen 15	Dussen	Boerderij				X			
Binnen 18	Dussen						X		
Binnen 20	Dussen	Boerderij				X			
Binnen 26	Dussen	Boerderij				X			

Binnen 31	Dussen	Boerderij	X						
Binnen nabij 36	Dussen	brug					?		
Binnen 34	Dussen	notaris/Doktershuis		X					
Dorpsstraat 1	Dussen	Voormalig herberg,		X					
Dorpsstraat 3	Dussen						X		
Dorpsstraat 10	Dussen	Smidse		X					
Dorpsstraat 13	Dussen					X			
Dorpsstraat 19	Dussen					X			
Dorpsstraat 23	Dussen						X		
Dorpsstraat 27	Dussen						X		
Dorpsstraat 29	Dussen						?		
Dorpsstraat 30	Dussen						X		
Dorpsstraat 36	Dussen						X		
Dorpsstraat 44	Dussen						?		
Dorpsstraat 50	Dussen					X			
Dorpsstraat 53	Dussen						?		
Dorpsstraat 54	Dussen								X (a)
Dorpsstraat 56	Dussen					X			X (a)
Dorpsstraat 57	Dussen						?		
Dorpsstraat 58	Dussen								X (a)
Dorpsstraat 60	Dussen								X (a)
Dorpsstraat 73	Dussen				X				
Dussendijk 7	Dussen	langsgevelboerderij		X					
Dussendijk 9	Dussen				X				
Dussendijk 14	Dussen						X		
Dussendijk 16	Dussen								X (b)
Dussendijk 16a	Dussen								X (b)
Dussendijk 18	Dussen	boerderij		X					X (b)
Dussendijk 19	Dussen						?		
Dussendijk 25	Dussen						?		
Dussendijk 29	Dussen	Boerderij	X						

Hoek 10	Dussen	appelschuur		X						
Hoek 12	Dussen	woning met boomgaard		X						
Hoek 44	Dussen					X				
Hoek 47	Dussen	Boerderij	X							
Korn 8	Dussen						X			
Korn 9	Dussen							?		
Korn 10	Dussen							?		
Korn 11	Dussen							?		
Korn 12	Dussen	Kortgevelboerderij	X							
Korn 13	Dussen							?		
Molenkade 1	Dussen					X				
Molenkade 3	Dussen						X			
Molenkade 6	Dussen							?		
Molenkade 7	Dussen							?		
Muilkerk 2	Dussen						X			
Muilkerk 10	Dussen							?		
Muilkerk 24	Dussen	Boerderij	X							
Muilkerk 28	Dussen	Boerderij	X							
Muilkerk 30	Dussen							?		
Muilkerk 34	Dussen							?		
Muilkerk 36	Dussen	boerderij		X						
Muilkerk 38	Dussen							X		
Nieuwesteeg 4	Dussen						X			
Oude Kerkstraat 3	Dussen					?	X			
Vrijheidsplein 1	Dussen	kerk		X						X
Baan	Buuitengebied	TBS schuif (prov.weg)						?		
Baan 2	Buitengebied							?		
Baan 7 + 8	Buitengebied	Boerderij					X			
Baan 11	Buitengebied							?		
Bakkerskilweg keet	Buitengebied	inlaatduiker								X
Bandijk 25	Buitengebied	Fort Steurgat				X				

Bandijk 46	Buitengebied						X			X
Beverstaart 1	Buitengebied						X			X
Boerenverdrietweg 1	Buitengebied	boerderij		X						X
Boerenverdrietweg 3	Buitengebied	Boerderij		X						X
Boerenverdrietweg 4	Buitengebied	koetshuis/woonhuis		X						X
Buitenkade 1	Buitengebied	directiekantoor/woonhuis		X						
Buitenkade 3	Buitengebied	directiekantoor/woonhuis		X						
Buitenkade 5	Buitengebied	hoofdstation bemaling		X						
Buitenkade 7/9	Buitengebied	voormalige dienstwoning		X						
Buitenkade nabij 1-7	Buitengebied	Duiker			X					
Buitenkade 33	Buitengebied	langsgevelboerderij		X						
Buitenkade 35	Buitengebied						X			
Buurtje 1	Buitengebied					X				
Buurtje 2	Buitengebied						?			
Galeiweg 4	Buitengebied					X				X
Heuvelweg 1	Buitengebied						X			X
Heuvelweg 2	Buitengebied					X				X
Hellegatsweg 4	Buitengebied	Molen	X							X
Hooge polderweg 3	Buitengebied	Schuur	X	X						X
Honswijksevliet 0	Buitengebied						?			X
Jachtlaan 44	Buitengebied	Boerderij	X							X
Jachtlaan 52	Buitengebied						X			X
Jannezandweg	Buitengebied	naampalen		X						X
Jeppegatweg	Buitengebied	Gemaal				X				X
Kalversteeg 4/6	Buitengebied					X				X
Kamersteeg 7	Buitengebied					X				X
Kerkeinde 83-85-87/Vijcie	Buitengebied							X		
Steen van Kloosteroord 1/15/17	Buitengebied					X				X
Korn 21	Buitengebied	boerderij		X						

Korn 24	Buitengebied				X					
Korn 26	Buitengebied	Boerderij / klompenmakerij	X							
Korn 27	Buitengebied					X		X (g)		
Korn bij 31a	Buitengebied				X					
Korn 32	Buitengebied							X (g)		
Korn 34	Buitengebied					X				
Korn 36	Buitengebied						?			
Korn 38	Buitengebied							X (g)		
Korn (vlak voor 37)	Buitengebied					X				
Korn 39/41	Buitengebied	Boerderij	X							
Korn 40	Buitengebied							X (g)		
Korn 42	Buitengebied	Boerderij	X							
Korn 45	Buitengebied				X					
Korn 50	Buitengebied	Voormalige herberg	X							
Korn 55	Buitengebied				X					
Korn 60/62	Buitengebied	Boerderij	X							
Korn 66	Buitengebied		X							
Korn Boezemweg 4	Buitengebied	Molen “Het Noorderveld”	X							X
Muggenwaard 1	Buitengebied					X				X
Nathalsweg	Buitengebied	ophaalbrug		X						X
Napoleonweg 1	Buitengebied	(afvallen?)					X			
Napoleonweg 1a	Buitengebied						X			
Nerzienweg 2	Buitengebied					X				X
Nerzienweg 14	Buitengebied	aardappelschuur					?			X
Nerzienweg 15	Buitengebied					X				X
Noorderveld	Buitengebied	Molen			X					X
Oostkilweg	Buitengebied	Ophaalbrug		X						X
Oranjepolderweg 2	Buitengebied					X				X
Peerenboom 2-2a	Buitengebied	(vermoedelijk afvoeren)				X				
Peerenboom 20	Buitengebied						X			
Peerenboom 22a							?			

Peerenboom (schuurtjes t.o. nr. 28)							?			
Pleunesteeg 8	Buitengebied						X			X
Pleunesteeg 10	Buitengebied						X			X
Reugtweg 0	Buitengebied	keet					?			X
Schans	Buitengebied	Dubbele kazemat			X					
Schans 14c	Buitengebied	molen Het Landeke					?			
Schenkeldijk	Buitengebied	Fort bakkerskil en papsluis	X							
Sleeuwijksedijk 16 + 16a	Buitengebied					X				
Sleeuwijksedijk 21	Buitengebied					X				
Sleeuwijksedijk 27	Buitengebied						?			
Tol 8	Buitengebied	Fort	X							
Uitwijkse molen	Buitengebied				X					
Uppelsesteeg 3 (of 13?)	Buitengebied	Uitwijkse watermolen	?							
Vijcie 1a-1b,3/Kerkeinde	Buitengebied							X		
Vissershang	Buitengebied	Noorse woning (scouting)					?			X
Voogdwerfschesteeg 2	Buitengebied	Boerderij	X							X
Boomgatweg 1	Buitengebied	Keet			X					X
Boomgatweg 1	Buitengebied	schuur					?			
Bruine Kilweg ?	Buitengebied	Keet Pauluszand		X						X
Deeneplaat	Buitengebied	Keet			X					X
Deeneplaat	Buitengebied	Klepduiker			X					X
Den Reugt	Buitengebied	Keet Zesmorgen					?			X
Draepkilweg ?	Buitengebied	Klepduiker / keet		X						X
Galeiweg 2	Buitengebied	keet Donderzande				X				X
Japesloot 1	Buitengebied					X				X
Jeppegatweg (polder Het Jannezand)	Buitengebied	Griendwerkerskeet	X							X
Kroonweg	Buitengebied	brug					?			X
Kroonweg	Vbuitengebied	landbouwkeet					?			X
Lijnoorden	Buitengebied	Keet van Lijnoorden					?			X

Oude Man	Buitengebied	Keet van den Oude Man			?	X
Zandplaat Biesbosch (westelijke punt)	Buitengebied	Landarbeiderswoning type griendwerkerskeet	X			X
Bakkerskilweg keet	Buitengebied	keet			?	X
	Buitengebied	keet De brabander			?	X
Bevertweg 2	Buitengebied	keet Vogelenzang			?	X
	Buitengebied	Zwarte keet			?	X
	Buitengebied	keet vd Middelste Jannezand			?	X
Draepkilweg ?	Buitengebied	keet Derienmorgen			?	X
Nerzienweg 2	Buitengebied	keet van de oude dooie man			?	X
nabij Reugt	Buitengebied	keet op de Ruwen Hennip		X		X
Zevenbanse boezem	Buitengebied	Botenoverzet Uppel			?	(Werkendam?)
Bruine Kilweg 1	Buitengebied	keet bij Pauluszand		X		X
	Buitengebied	klepduiker Ruwen Hennip		X		X
Draepkilweg ?	Buitengebied	keet Zesmorgen		X		X

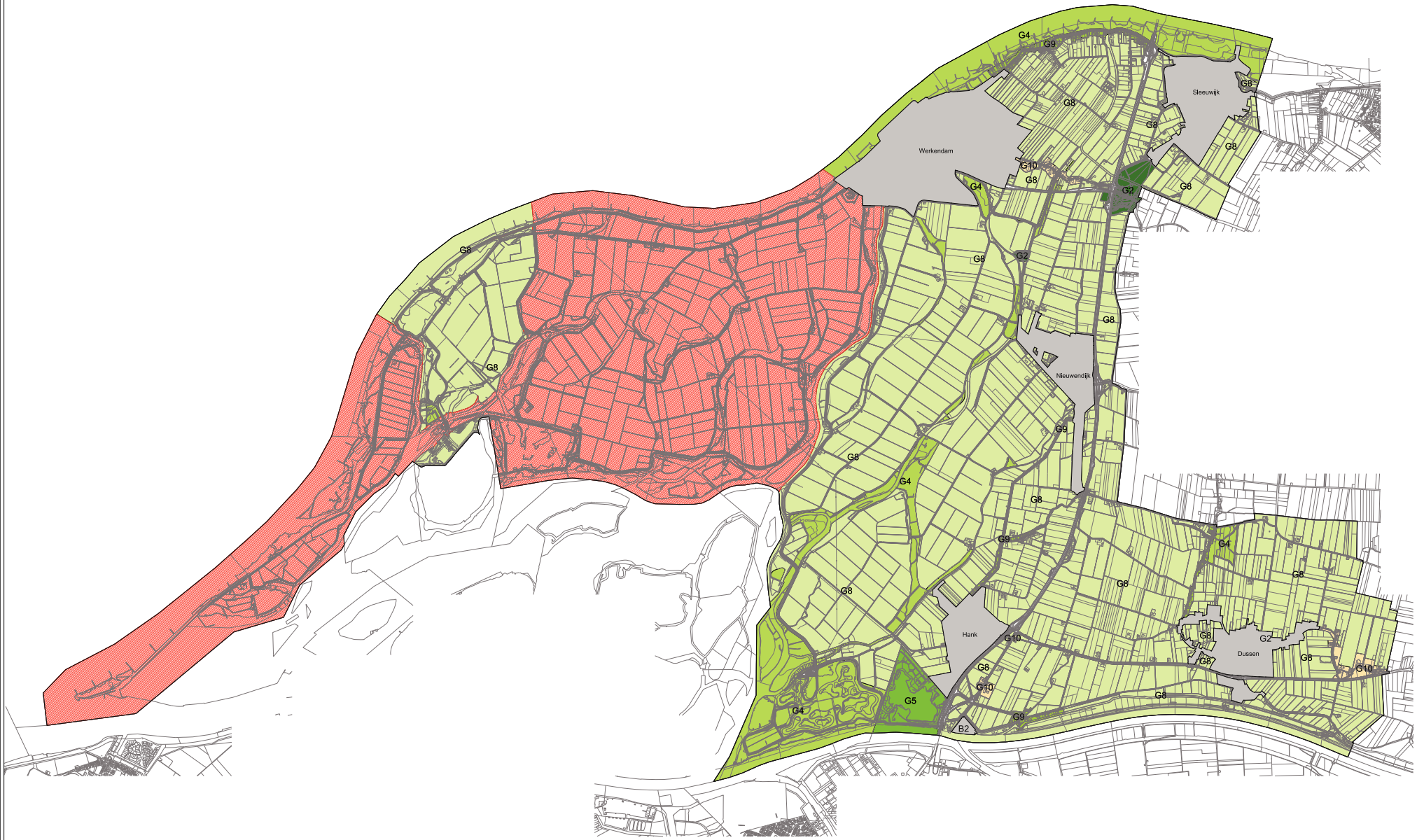

Bebouwingstypen

Beeldkwaliteitplannen:

- 1 De Burcht
- 2 Werkense Polder
- 3 Nieuwe Banne
- 4 Westerhei
- 5 Roode Camer
- 6 Zandwaide
- 7 Noordwaard

Historisch gegroeide woongebieden:

- H2 Historische dorpse bebouwingslinten
- H3 Historische stedelijke bebouwing
- H4 Centrumgebied Werkendam
- H5 Dijkbebouwing

Planmatig ontworpen woongebieden:

- W3 Tuindorpen en tuinwijken
- W4 Woonwijken in traditionele blokverkaveling
- W5 Het Nieuwe Bouwen
- W6 Forumbeweging
- W7 Thematische bebouwing
- W9 Individuele woningbouw
- W11 Gemengd woongebied

Bedrijfsbebouwing:

- B2 Bedrijventerrein

Groene gebieden:

- G1 Parken en groengebieden
- G2 Buitenplaatsen en landgoederen
- G3 Boerenerven
- G4 Natuurgebieden
- G5 Recreatieparken en vakantiewoningen
- G6 Agrarisch buitengebied: oude en jonge ontginningen
- G9 Agrarisch buitengebied: dijkbebouwing
- G10 Agrarisch buitengebied: lintbebouwing en bebouwingsclusters

Bijzondere bebouwingstypen

- T4 Op zichzelf staande bebouwing
- T5 Jachthaven

Gemeente Werkendam
Welstandsnota 2010
Bebouwingstypen Buitengebied

Gemeente Werkendam
Welstandsnota 2010
Bebouwingstypen Buitengebied

CROONEN ADVISEURS
ARCHITECTEN EN STEDEBOUWKUNDIGE ADVISEURS

Gemeente Werkendam
Welstandsnota 2010
Bebouwingstypen Buitengebied

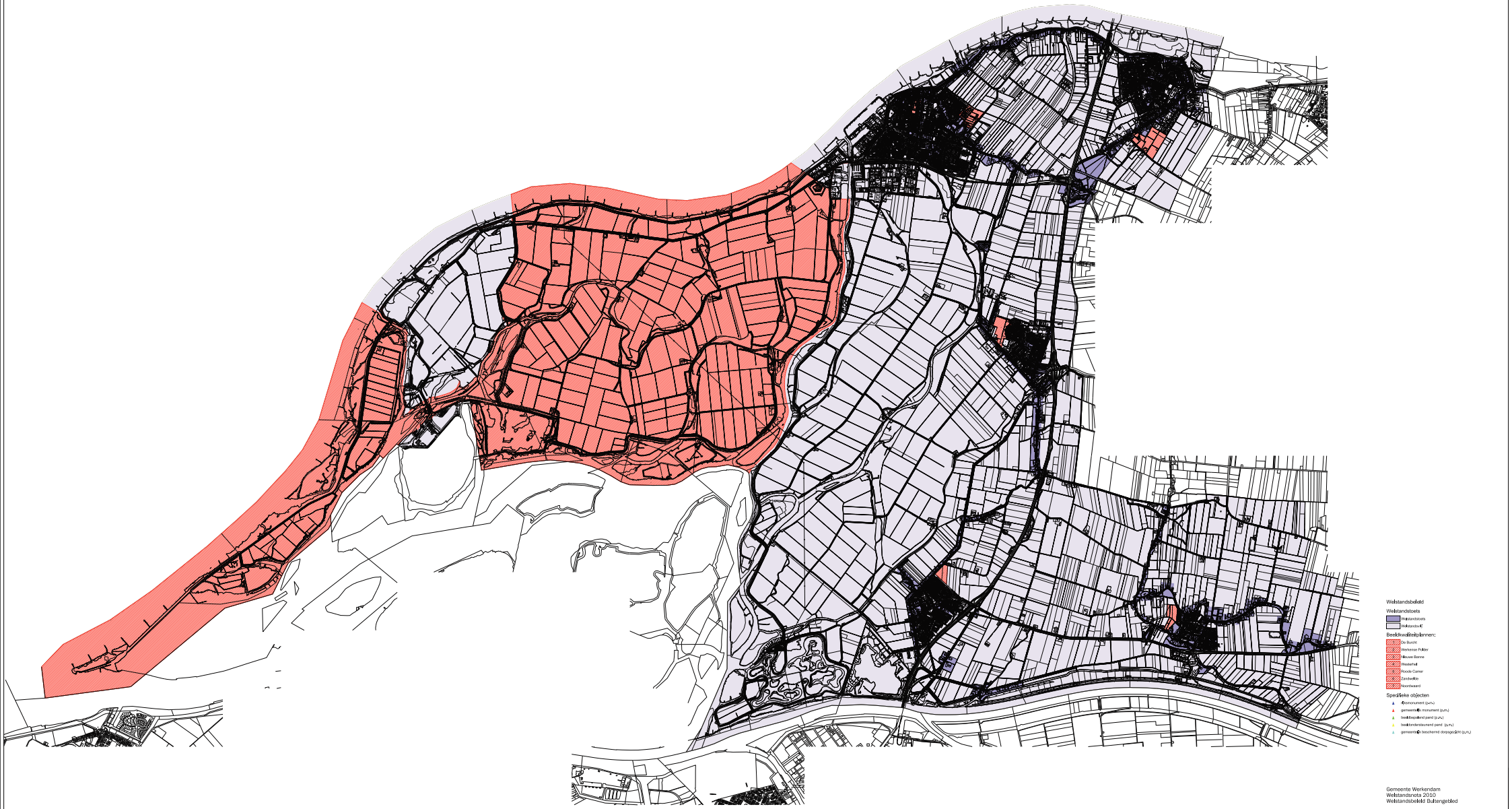

Gemeente Werkendam
Welstandsnota 2010
Welstandsbeleid Buitengebied

CROONEN ADVISEURS

Bebouwingstypen

Beeldkwaliteitplannen:

- 1 De Burcht
- 2 Werkense Polder
- 3 Nieuwe Banne
- 4 Westerhei
- 5 Roode Camer
- 6 Zandweide
- 7 Noordwaard

Historisch gegroeide woongebieden:

- H2 Historische dorpse bebouwingslinten
- H3 Historische stedelijke bebouwing
- H3a Centrumgebied Werkendam
- H5 Dijkbebouwing

Planmatig ontworpen woongebieden:

- W3 Tuindorpen en tuinwijken
- W4 Woonwijken in traditionele blokverkaveling
- W5 Het Nieuwe Bouwen
- W6 Forumbeweging
- W7 Thematische bebouwing
- W9 Individuele woningbouw
- W11 Gemengd woongebied

Bedrijfsbebouwing:

- B2 Bedrijventerrein

Groene gebieden:

- G1 Parken en groengebieden
- G2 Buitenplaatsen en landgoederen
- G3 Boerenerven
- G4 Natuurgebieden
- G5 Recreatieparken en vakantiewoningen
- G8 Agrarisch buitengebied: oude en jonge ontginningen
- G9 Agrarisch buitengebied: dijkbebouwing
- G10 Agrarisch buitengebied: lintbebouwing en bebouwingsclusters

Bijzondere bebouwingstypen

- T4 Op zichzelf staande bebouwing
- T6 Jachthaven

Gemeente Werkendam
Welstandsnota 2010
Bebouwingstypen Dussen

Getekend door: Crotec
Vaststelling: -
Datum: februari 2011
Tekeningnummer: TEK07-WER00020-018

CROONEN ADVISEURS
ruimtelijke vormgeving & ordening

Hoff van Hollandlaan 7
T (073) 523 39 00
KvK 17205532

5243 SR Rosmalen
F (073) 523 39 99

Postbus 435
E info@croonen.nl

5240 AK Rosmalen
www.croonenadviseurs.nl

0 50 100 150m
A3 1:10.000

Welstandsbeleid

Welstandstoets

- Welstandstoets
- Welstandsvrij

Beeldkwaliteitplannen:

1. De Burcht
2. Werkense Polder
3. Nieuwe Banne
4. Westerhel
5. Roode Camer
6. Zandwelde
7. Noordwaard

Specifieke objecten

- rijksmonument (p.m.)
- gemeentelijk monument (p.m.)
- beeldbepalend pand (p.m.)
- beeldondersteunend pand (p.m.)
- gemeentelijk beschermd dorpsgezicht (p.m.)

Gemeente Werkendam
Welstandsnota 2010
Welstandsbeleid Dussen

Getekend door: Grotec
Vaststelling: -
Datum: februari 2011
Tekeningnummer: TEKO-WER00020-018

CROONEN ADVISEURS
ruimtelijke vormgeving & ordening
Hoff van Hollandlaan 7 5243 SR Rosmalen Postbus 435 5240 AK Rosmalen
T (073) 523 39 00 F (073) 523 39 99 E info@croonen.nl www.croonenadviseurs.nl
Kvk 17100532

0 50 100 150m
A3 1:10.000

Bebouwingstypen

Beeldkwaliteitplannen:

- 1 De Burcht
- 2 Werkense Polder
- 3 Nieuwe Banne
- 4 Westerhei
- 5 Roode Camer
- 6 Zandweide
- 7 Noordwaard

Historisch gegroeide woongebieden:

- H2 Historische dorpse bebouwingslinten
- H3 Historische stedelijke bebouwing
- H3a Centrumgebied Werkendam
- H5 Dijkbebouwing

Planmatig ontworpen woongebieden:

- W3 Tuindorpen en tuinwijken
- W4 Woonwijken in traditionele blokverkaveling
- W5 Het Nieuwe Bouwen
- W6 Forumbeweging
- W7 Thematische bebouwing
- W9 Individuele woningbouw
- W11 Gemengd woongebied

Bedrijfsbebouwing:

- B2 Bedrijventerrein

Groene gebieden:

- G1 Parken en groengebieden
- G2 Buitenplaatsen en landgoederen
- G3 Boerenerven
- G4 Natuurgebieden
- G5 Recreatieparken en vakantiewoningen
- G8 Agrarisch buitengebied: oude en jonge ontginningen
- G9 Agrarisch buitengebied: dijkbebouwing
- G10 Agrarisch buitengebied: lintbebouwing en bebouwingsclusters

Bijzondere bebouwingstypen

- T4 Op zichzelf staande bebouwing
- T6 Jachthaven

Gemeente Werkendam
Welstandsnota 2010
Bebouwingstypen Hank

Getekend door: Crotec
Vastgesteld: -
Datum: februari 2011
Tekeningnummer: TEK07-WER00020-018

CROONEN ADVISEURS
ruimtelijke vormgeving & ordening

Hoff van Hollandlaan 7
T (073) 523 39 00
Kvk 17205532

5243 SR Rosmalen
F (073) 523 39 99

Postbus 435
E info@croonen.nl

5240 AK Rosmalen
www.croonenadviseurs.nl

0 50 100 150m
A3 1:10.000

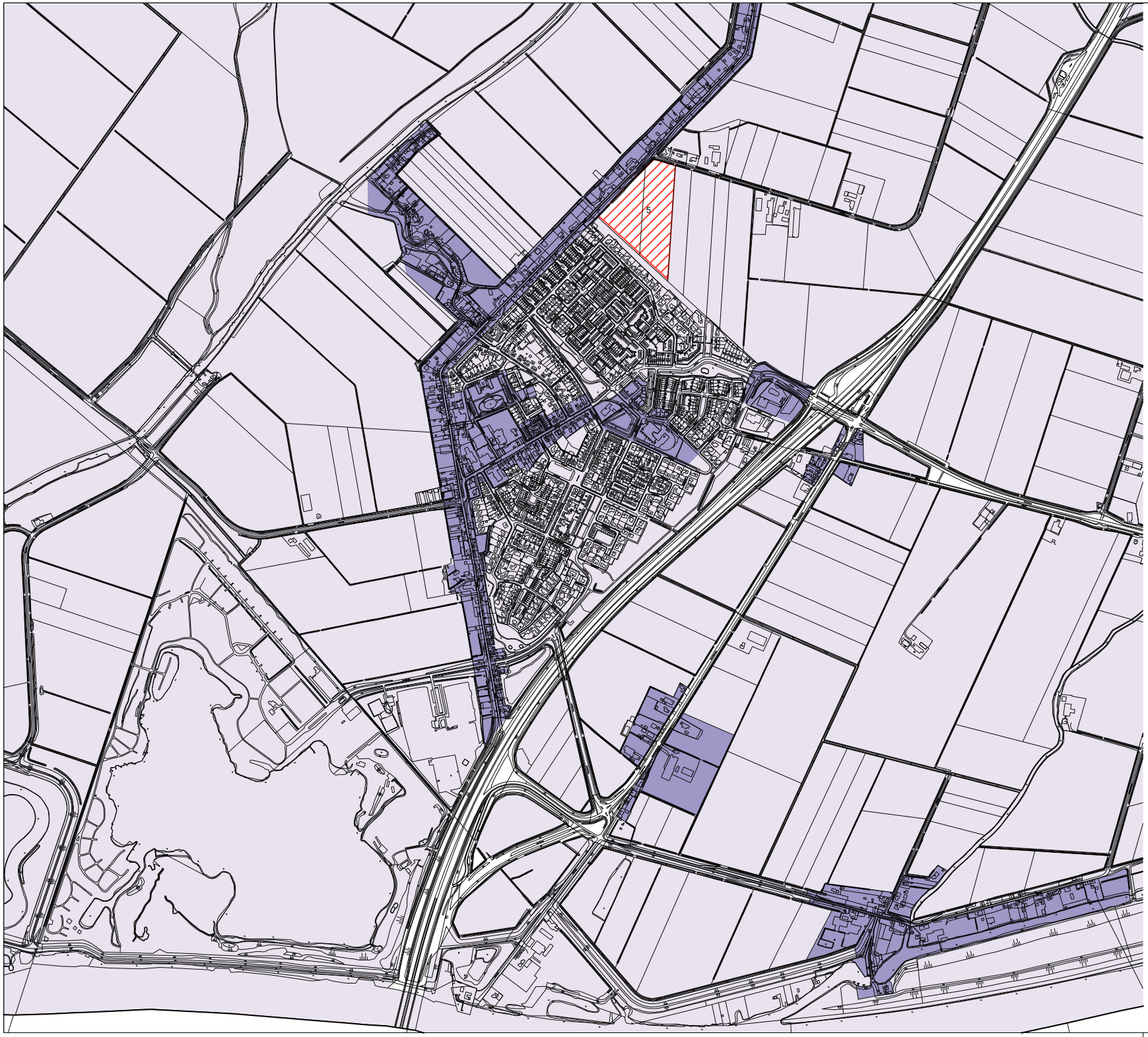

Welstandsbeleid

Welstandstoets

- Welstandstoets
- Welstandsvrij

Beeldkwaliteitplannen:

1. De Burcht
2. Werkense Polder
3. Nieuwe Banne
4. Westerhel
5. Roode Camer
6. Zandwelde
7. Noordwaard

Specifieke objecten

- rijksmonument (p.m.)
- gemeentelijk monument (p.m.)
- beeldbepalend pand (p.m.)
- beeldondersteunend pand (p.m.)
- gemeentelijk beschermd dorpsgezicht (p.m.)

Gemeente Werkendam
Welstandsnota 2010
Welstandsbeleid Hank

Getekend door: Crotec
Vastgesteld op: -
Datum: februari 2011
Tekeningnummer: TEKO-WER00020-018

CROONEN ADVISEURS
ruimtelijke vormgeving & ordening
Hoff van Hollandlaan 7 5243 SR Rosmalen Postbus 435 5240 AK Rosmalen
T (073) 523 39 00 F (073) 523 39 99 E info@croonen.nl www.croonenadviseurs.nl
Kvk 17100532

0 50 100 150m
A3 1:10,000

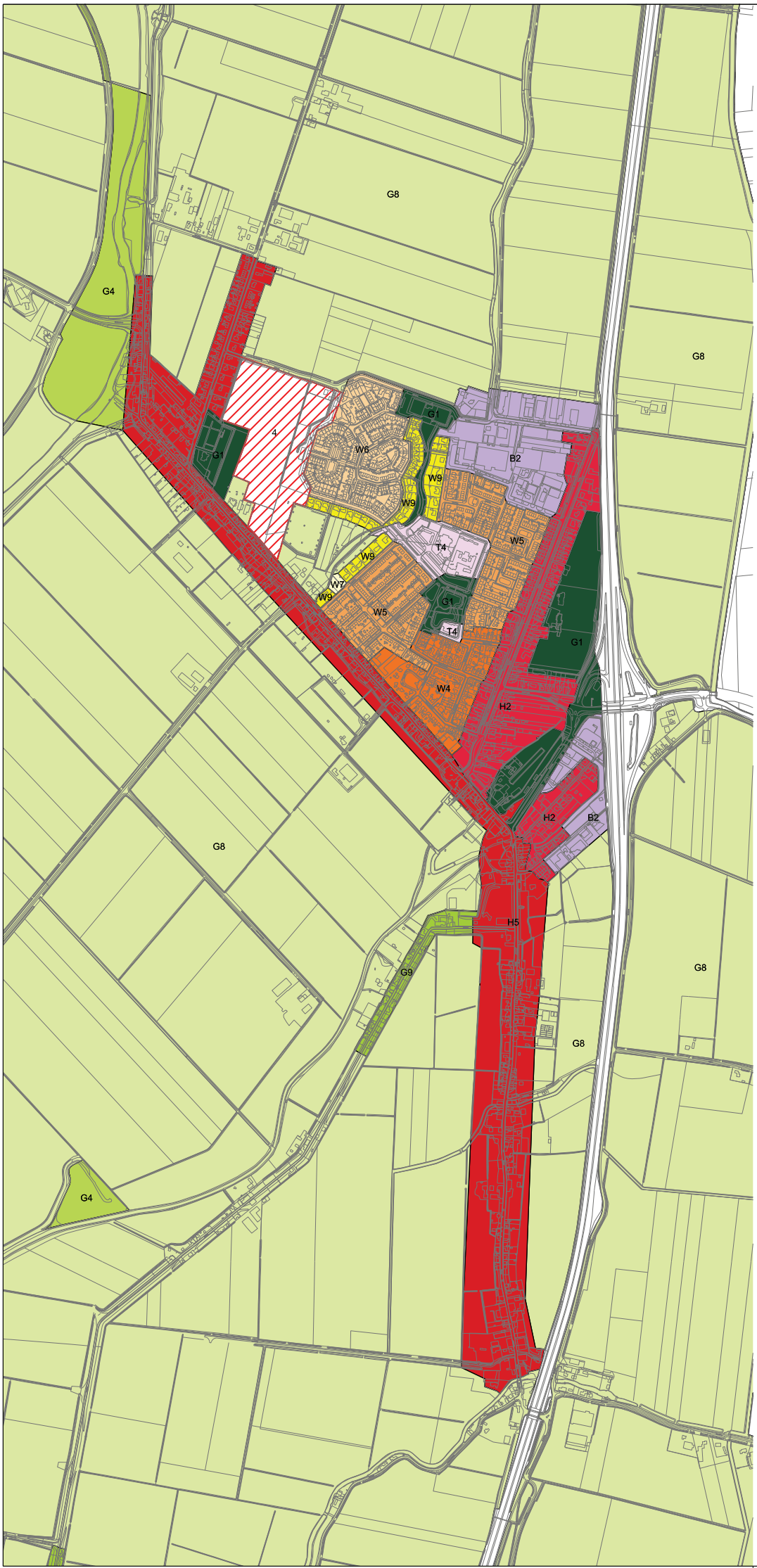

Bebouwingstypen

Beeldkwaliteitplannen:

- 1 De Burcht
- 2 Werkense Polder
- 3 Nieuwe Banne
- 4 Westerhei
- 5 Roode Camer
- 6 Zandweide
- 7 Noordwaard

Historisch gegroeide woongebieden:

- H2 Historische dorpse bebouwingslinten
- H3 Historische stedelijke bebouwing
- H3a Centrumgebied Werkendam
- H5 Dijkbebouwing

Planmatig ontworpen woongebieden:

- W3 Tuindorpen en tuinwijken
- W4 Woonwijken in traditionele blokverkaveling
- W5 Het Nieuwe Bouwen
- W6 Forumbeweging
- W7 Thematische bebouwing
- W9 Individuele woningbouw
- W11 Gemengd woongebied

Bedrijfsbebouwing:

- B2 Bedrijventerrein

Groene gebieden:

- G1 Parken en groengebieden
- G2 Buitenplaatsen en landgoederen
- G3 Boerenerven
- G4 Natuurgebieden
- G5 Recreatieparken en vakantiewoningen
- G8 Agrarisch buitengebied: oude en jonge ontginningen
- G9 Agrarisch buitengebied: dijkbebouwing
- G10 Agrarisch buitengebied: lintbebouwing en bebouwingsclusters

Bijzondere bebouwingstypen

- T4 Op zichzelf staande bebouwing
- T6 Jachthaven

Gemeente Werkendam
Welstandsnota 2010
Bebouwingstypen Nieuwendijk

Getekend door: Crotec
Vastgesteld: -
Datum: februari 2011
Tekeningnummer: TEK01-WER000004018

CROONEN ADVISEURS
ruimtelijke vormgeving & ordening

Hoff van Hollandlaan 7
T (073) 523 39 00
KvK 17106532
5243 SR Rosmalen
F (073) 523 39 99
Postbus 435
E info@croonen.nl
5240 AK Rosmalen
www.croonenadviseurs.nl

0 50 100 150 m
A3 1:10.000

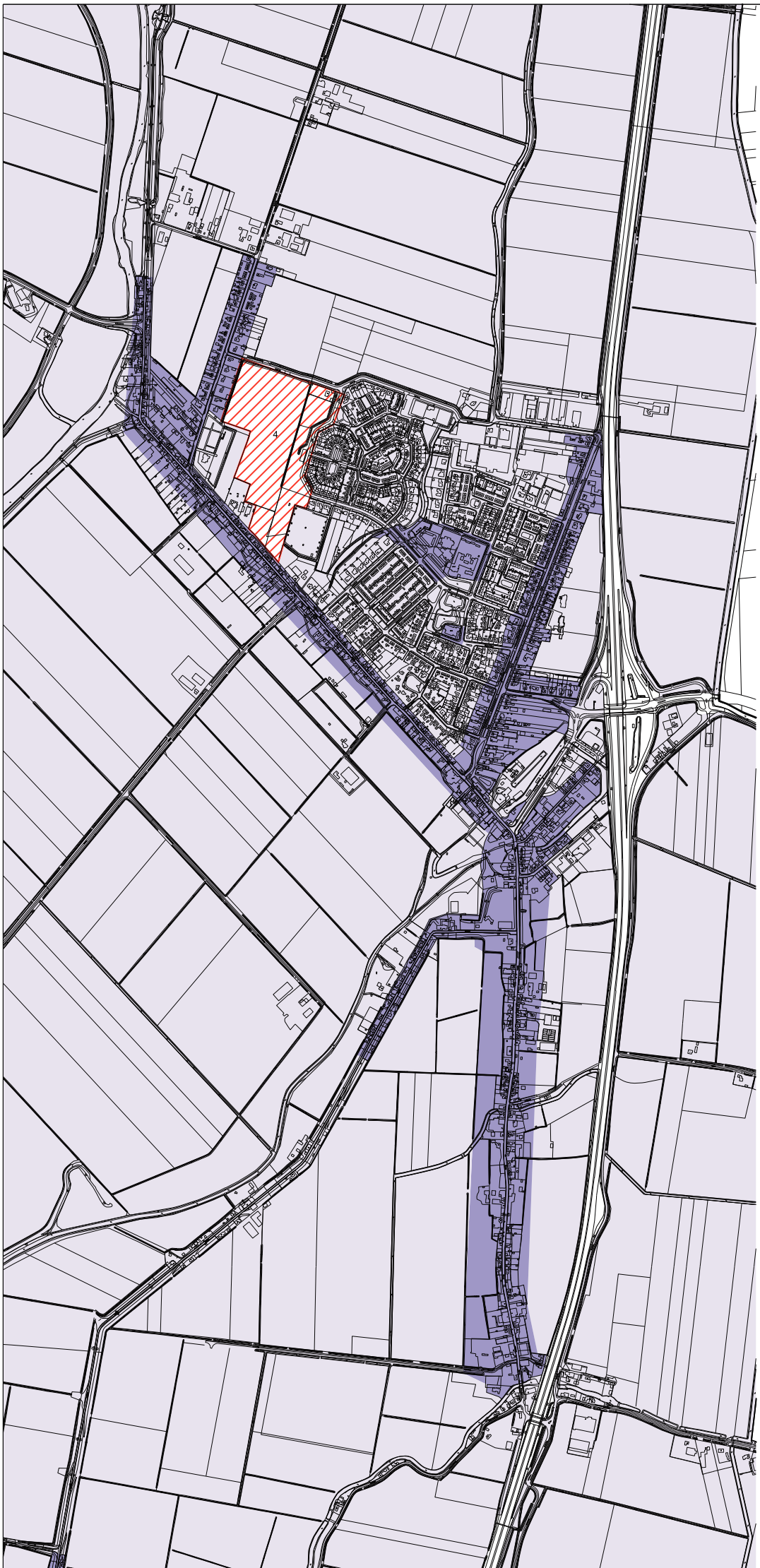

Welstandsbeleid

Welstandstoets

- Welstandstoets
- Welstandsvrij

Beeldkwaliteitplannen:

- 1 De Burcht
- 2 Werkense Polder
- 3 Nieuwe Banne
- 4 Westerhei
- 5 Roode Camer
- 6 Zandweide
- 7 Noordwaard

Specifieke objecten

- rijksmonument (p.m.)
- gemeentelijk monument (p.m.)
- beeldbepalend pand (p.m.)
- beeldondersteunend pand (p.m.)
- gemeentelijk beschermd dorpsgezicht (p.m.)

Gemeente Werkendam
Welstandsnota 2010
Welstandsbeleid Nieuwendijk

Getekend door: Crotec
Vastgesteld: -
Datum: februari 2011
Tekeningnummer: TEK01-WER00020401B

CROONEN ADVISEURS
ruimtelijke vormgeving & ordening

Hoff van Hollandlaan 7
T (073) 523 39 00
KvK 17106532

5243 SR Rosmalen
F (073) 523 39 99

Postbus 435
E info@croonen.nl

5240 AK Rosmalen
www.croonenadviseurs.nl

0 50 100 150 m
A3 1:10.000

Bebouwingstypen

Beeldkwaliteitplannen:

- 1 De Burcht
- 2 Werkense Polder
- 3 Nieuwe Banne
- 4 Westerhei
- 5 Roode Camer
- 6 Zandweide
- 7 Noordwaard

Historisch gegroeide woongebieden:

- H2 Historische dorpse bebouwingslinten
- H3 Historische stedelijke bebouwing
- H3a Centrumgebied Werkendam
- H5 Dijkbebouwing

Planmatig ontworpen woongebieden:

- W3 Tuindorpen en tuinwijken
- W4 Woonwijken in traditionele blokverkaveling
- W5 Het Nieuwe Bouwen
- W6 Forumbeweging
- W7 Thematische bebouwing
- W9 Individuele woningbouw
- W11 Gemengd woongebied

Bedrijfsbebouwing:

- B2 Bedrijventerrein

Groene gebieden:

- G1 Parken en groengebieden
- G2 Buitenplaatsen en landgoederen
- G3 Boerenerven
- G4 Natuurgebieden
- G5 Recreatieparken en vakantiewoningen
- G8 Agrarisch buitengebied: oude en jonge ontginningen
- G9 Agrarisch buitengebied: dijkbebouwing
- G10 Agrarisch buitengebied: Intbebouwing en bebouwingsclusters

Bijzondere bebouwingstypen

- T4 Op zichzelf staande bebouwing
- T6 Jachthaven

Gemeente Werkendam
Welstandsnota 2010
Bebouwingstypen Sleeuwijk

Getekend door: Crotec
Vastgesteld: -
Datum: februari 2011
Tekeningnummer: TEKO-WER00020-018

CROONEN ADVISEURS
ruimtelijke vormgeving & ordening

Hoff van Hollandlaan 7
T (073) 523 39 00
Kvk 17205532

5243 SR Rosmalen
F (073) 523 39 99

Postbus 435
E info@croonen.nl

5240 AK Rosmalen
www.croonenadviseurs.nl

0 50 100 150m
A3 1:10,000

Welstandsbeleid

Welstandstoets

- Welstandstoets
- Welstandsvrij

Beeldkwaliteitplannen:

1. De Burcht
2. Werkense Polder
3. Nieuwe Banne
4. Westerhel
5. Roode Camer
6. Zandwelde
7. Noordwaard

Specifieke objecten

- rijksmonument (p.m.)
- gemeentelijk monument (p.m.)
- beeldbepalend pand (p.m.)
- beeldondersteunend pand (p.m.)
- gemeentelijk beschermd dorpsgezicht (p.m.)

Gemeente Werkendam
Welstandsnota 2010
Welstandsbeleid Sleeuwijk

Getekend door: Crotec
Vaststelling: -
Datum: februari 2011
Tekeningnummer: TEKO-WER00020-018

CROONEN ADVISEURS
ruimtelijke vormgeving & ordening
Hoff van Hollandlaan 7 5243 SR Rosmalen Postbus 435 5240 AK Rosmalen
T (073) 523 39 00 F (073) 523 39 99 E info@croonen.nl www.croonenadviseurs.nl
Kvk 17.005532

0 50 100 150m
A3 1:10.000

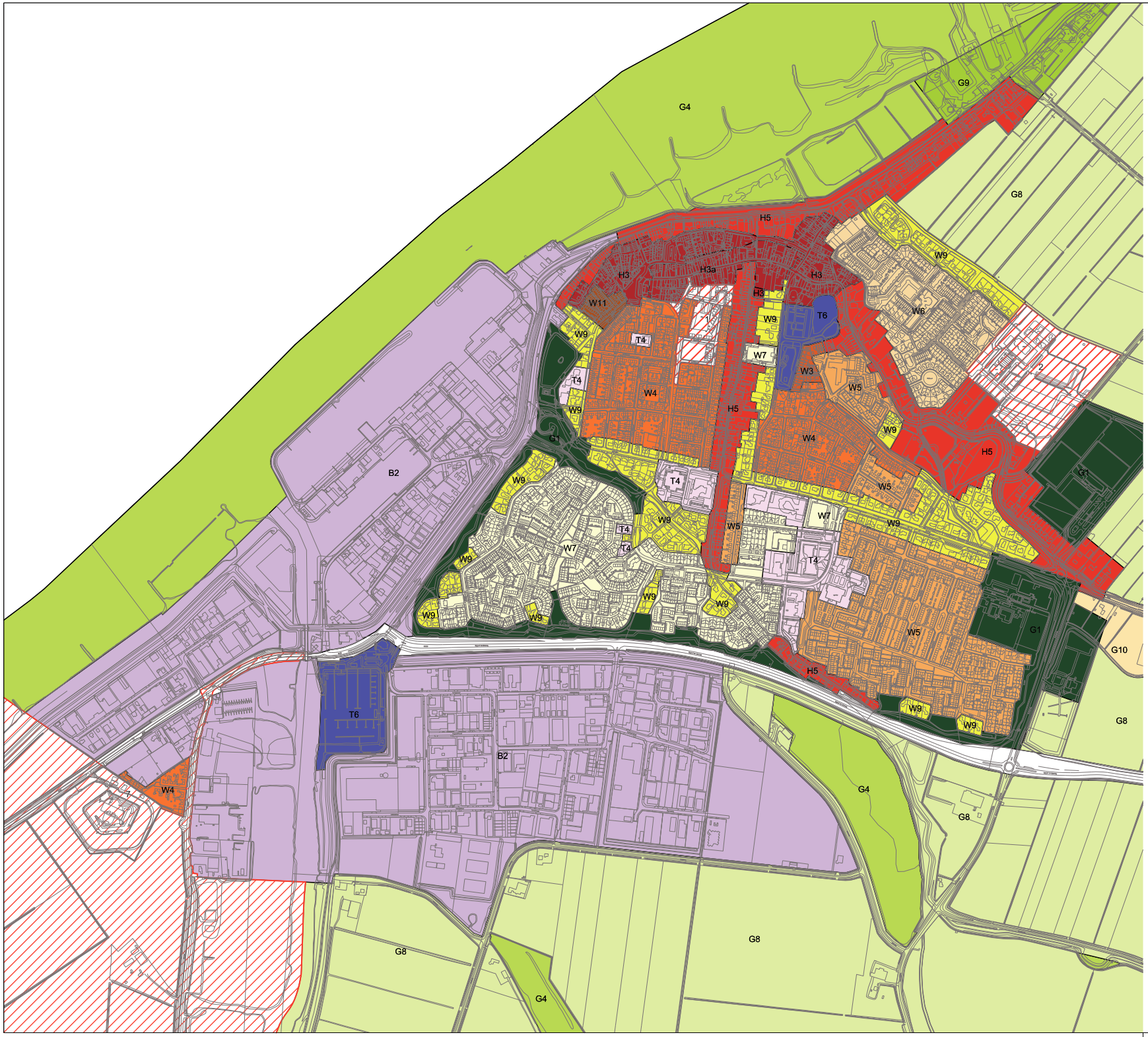

Bebouwingstypen

Beeldkwaliteitplannen:

1. De Burcht
2. Werkense Polder
3. Nieuwe Banne
4. Westerhei
5. Roode Camer
6. Zandweide
7. Noordwaard

Historisch gegroeide woongebieden:

- H2 Historische dorpse bebouwingslinten
- H3 Historische stedelijke bebouwing
- H3a Centrumgebied Werkendam
- H5 Dijkbebouwing

Planmatig ontworpen woongebieden:

- W3 Tuindorpen en tuinwijken
- W4 Woonwijken in traditionele blokverkaveling
- W5 Het Nieuwe Bouwen
- W6 Forumbeweging
- W7 Thematische bebouwing
- W9 Individuele woningbouw
- W11 Gemengd woongebied

Bedrijfsbebouwing:

- B2 Bedrijventerrein

Groene gebieden:

- G1 Parken en groengebieden
- G2 Buitenplaatsen en landgoederen
- G3 Boerenerven
- G4 Natuurgebieden
- G5 Recreatieparken en vakantiewoningen
- G8 Agrarisch buitengebied: oude en jonge ontginningen
- G9 Agrarisch buitengebied: dijkbebouwing
- G10 Agrarisch buitengebied: lintbebouwing en bebouwingsclusters

Bijzondere bebouwingstypen

- T4 Op zichzelf staande bebouwing
- T6 Jachthaven

Gemeente Werkendam
Welstandsnota 2010
Bebouwingstypen Werkendam

Getekend door: Crotec
Vastgesteld: -
Datum: februari 2011
Tekeningnummer: TEK01-WER00020-018

CROONEN ADVISEURS
ruimtelijke vormgeving & ordening

Hoff van Hollandlaan 7
T (073) 523 39 00
KvK 17205532

5243 SR Rosmalen
F (073) 523 39 99

Postbus 435
E info@croonen.nl

5240 AK Rosmalen
www.croonenadviseurs.nl

0 50 100 150m
A3 1:25,000

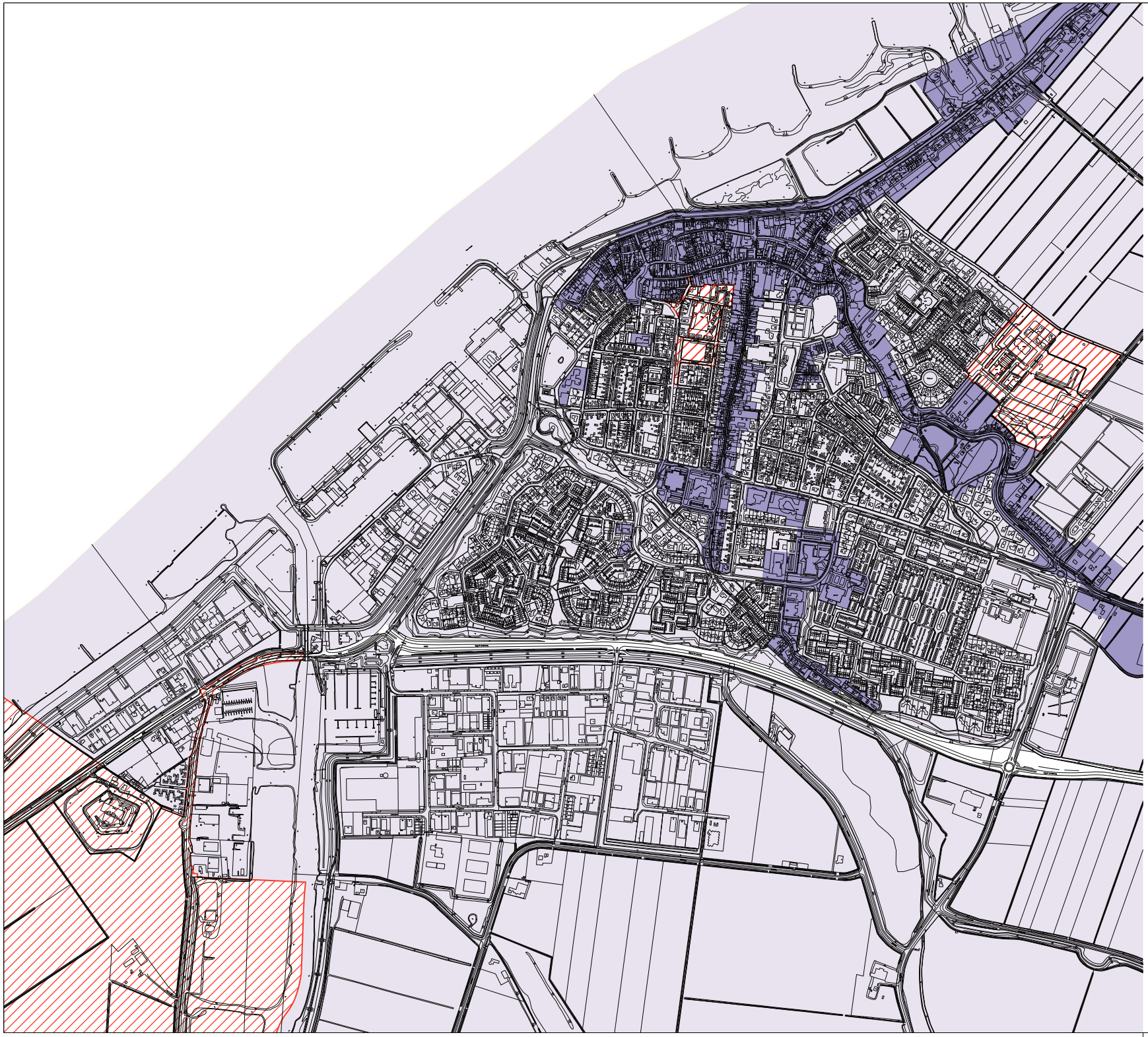

Welstandsbeleid

Welstandstoets

- Welstandstoets
- Welstandsvrij

Beeldkwaliteitplannen:

1. De Burcht
2. Werkense Polder
3. Nieuwe Banne
4. Westerhel
5. Roode Camer
6. Zandwelde
7. Noordwaard

Specifieke objecten

- rijksmonument (p.m.)
- gemeentelijk monument (p.m.)
- beeldbepalend pand (p.m.)
- beeldondersteunend pand (p.m.)
- gemeentelijk beschermd dorpsgezicht (p.m.)

Gemeente Werkendam
Welstandsnota 2010
Welstandsbeleid Werkendam

Getekend door: Crotec
Vastgesteld: -
Datum: februari 2011
Tekeningnummer: TEK07-WER00020401B

CROONEN ADVISEURS
ruimtelijke vormgeving & ordening
Hoff van Hollandlaan 7 5243 SR Rosmalen Postbus 435 5240 AK Rosmalen
T (073) 523 39 00 F (073) 523 39 99 E info@croonen.nl www.croonenadviseurs.nl
Kvk 17.005532

0 50 100 150m
A3 1:10,000

Adres	Kern	Omschrijving	Monument		Voorstel			welstand
			Rijks.	gemeente	Gem.	BP	BO	ensemble	vrij gebied
Bandijk 5	Werkendam						X		X
Bandijk 7	Werkendam						?		X
Bandijk 8	Werkendam						?		X
Bandijk 16	Werkendam						X		X
Bandijk 17	Werkendam						?		X
Bandijk 19	Werkendam						X		X
Bandijk 22-23-24	Werkendam						?		X
Beukenkampstraat 1-3	Werkendam						?		X
Boterstraat/Slikstraat	Werkendam							X	
v. Brakelsteeg 1-7	Werkendam							X	
Bruigomstraat 1-12	Werkendam							X	
De Kooi	Werkendam	Joods begraafplaats	X						
Gedempte haven 1	Werkendam					X			
Heuveltje 1-7	Werkendam						?		
Hoef 4-8	Werkendam						?		
Hoogstraat 3	Werkendam					X			
Hoogstraat 5	Werkendam				X				
Hoogstraat 18	Werkendam						?		
Hoogstraat 22	Werkendam						?		
Hoogstraat 24	Werkendam					X			
Hoogstraat 25	Werkendam	notariswoning/postkantoor		X					
Hoogstraat 27	Werkendam	woning		X					
Hoogstraat 28	Werkendam						X		
Hoogstraat 29	Werkendam					X			
Hoogstraat 31	Werkendam	slagerij/winkel-woonhuis		X					
Hoogstraat 32	Werkendam	nutsdepartement		X					
Hoogstraat 33	Werkendam					X			
Hoogstraat 34	Werkendam						?		

Hoogstraat 35	Werkendam	Voormalig gemeentehuis		X						
Hoogstraat 37	Werkendam	woning/koetshuis		X						
Hoogstraat 38	Werkendam						X			
Hoogstraat 39	Werkendam					X				
Hoogstraat 40	Werkendam					X				
Hoogstraat 41	Werkendam						X			
Hoogstraat 43	Werkendam					X				
Hoogstraat 45	Werkendam						X			
Hoogstraat 46	Werkendam					X				
Hoogstraat 48	Werkendam					X				
Hoogstraat 49	Werkendam	Woonhuis / artsenpraktijk	X							
Hoogstraat 51	Werkendam					X				
Hoogstraat 53	Werkendam	burgemeesterswoning/dokterswoning		X						
Hoogstraat 57	Werkendam					?	X			
Hoogstraat 61-63	Werkendam						X			
Hoogstraat 89	Werkendam	woning/winkel		X						
Hoogsraat 102	Werkendam						X			
Hoogstraat 106	Werkendam				X					
Hoogstraat 111	Werkendam						X			
Kerkstraat 5	Werkendam	Begraafplaats met twee grafmonumenten	X							X
Koppenhof	Werkendijk						?			
Kruisstraat 4	Werkendam				x					
Kruisstraat 8	Werkendam					X				
Kruisstraat 10,10a,12,14	Werkendam	Woonhuis met twee dienstwoningen	X							
Kruisstraat 11/13/15	Werkendam				?	x				
Kruisstraat 29	Werkendam						X			
Kruisstraat 34	Werkendam							X (c)		
Kruisstraat 36	Werkendam							X (c)		
Kruisstraat 38	Werkendam							X (c)		
Kruisstraat 39	Werkendam					x				

Kruisstraat 46	Werkendam			X					
Kruisstraat 52	Werkendam						X (d)		
Kruisstraat 54	Werkendam						X (d)		
Kruisstraat 56	Werkendam						X (d)		
Kruisstraat 55	Werkendam				X				
Kruisstraat 57	Werkendam				X				
Langesteeg 1	Werkendam						X (e)		
Langesteeg 2	Werkendam					x	X (e)		
Langesteeg 4	Werkendam					x	X (e)		
Langesteeg 7	Werkendam						X (e)		
Lantaarnstraat 1-3-5-7	Werkendam					x			
Lijnbaan 42	Werkendam			?	x				
Lozestoep 1-3-5	Werkendam					?			
Lozestoep 13-21	Werkendam				X				
Oudsas 2	Werkendam					x			X
Oudsas 4	Werkendam					x			X
Oudsas 9	Werkendam				x				X
Plein 9	Werkendam					x			
Plein 10	Werkendam					X			
Plein 11	Werkendam				X				
Plein 12	Werkendam				?				
Plein 13	Werkendam	groene kruis gebouw	X						
Prins Clausplein 4	Werkendam				X				
Sasdijk 2	Werkendam					?			
Sasdijk 9	Werkendam	dijkhuis	X						
Sasdijk 30	Werkendam				X				
Sasdijk 45/46	Werkendam					X			
Sasdijk 47	Werkendam					X			
Sasdijk 48	Werkendam					X			
Sasdijk 49	Werkendam					X			
Sasdijk 52-55	Werkendam					X			

Sasdijk 56	Werkendam						X			
Sasdijk 66	Werkendam						X			
Sasdijk 67	Werkendam					X				
Sasdijk 83	Werkendam						?			
Sasdijk 84	Werkendam						?			
Sasdijk 85	Werkendam						?			
Schans 6	Werkendam						?			
Schans 20	Werkendam	woonboerderij		X						
Schans 22	Werkendam	Molen Vervoornepolder	X							
Schans 24	Werkendam	langsgevelboerderij/woning		X						
Schans 34	Werkendam						?			
Schans 36	Werkendam						?			
Schans 37	Werkendam						?			
Sleeuwijksedijk 18-19-20	Werkendam						?			
Sleeuwijksedijk 21	Werkendam						?			
Sleeuwijksedijk 22-23-24	Werkendam						?			
Sleeuwijksedijk 27	Werkendam						?			
Sleeuwijksedijk 42 t/m 48	Werkendam					X				
Sleeuwijksedijk 61	Werkendam									
Slikstraat/Boterstraat	Werkendam							X		
Slikstraat 3	Werkendam	woning		X						
Slikstraat 7	Werkendam					X				
Slikstraat 8	Werkendam						X			
Slikstraat 9	Werkendam					X				
Slikstraat 11-13	Werkendam						X			
Slikstraat 15	Werkendam	Andries Visserhuis		X						
Steurgat 26	Werkendam					X				X
Verdoornstraat 3-7	Werkendam						?			
Vervoornestraat 1	Werkendam					X				
Vervoornestraat 2-2a-2b-10	Werkendam						X			X
Vissersdijk 1a	Werkendam						X			

Vissersdijk 12	Werkendam					?	
Vissersdijk 14	Werkendam			X			
Vissersdijk 16	Werkendam					?	
Vissersdijk 18	Werkendam				X		
Vissersdijk 26	Werkendam				X		
Vissersdijk 32	Werkendam					X	
Vissersdijk 46	Werkendam				X		
Vissersdijk 52	Werkendam					?	
Vissersdijk 66	Werkendam				X		
Vissersdijk 68	Werkendam					?	
Vissersdijk 70	Werkendam					?	
Vissersdijk 76	Werkendam				X		
Vissersdijk 138	Werkendam				X		
Vissersdijk 140	Werkendam					X	
Vissersdijk 152	Werkendam	interieur				?	
Werkensedijk 31	Werkendam				X		
Werkensedijk 45	Werkendam				X		
Werkensedijk 47	Werkendam				?	?	
Werkensedijk 48	Werkendam					?	
Werkensedijk 49	Werkendam					?	
Wilsesteeg 3	Werkendam				X		
Zevenhuizen	Werkendam						X
Zevenhuizen 2	Werkendam					X	
Zevenhuizen 12	Werkendam				X		
Zevenhuizen 17	Werkendam				X		
Zagerij 12	Werkendam					?	
Zagerij 14	Werkendam					?	
Hoekeinde 8	Sleeuwijk				X		
Hoekeinde 14	Sleeuwijk				X		
Hoekeinde 17	Sleeuwijk					?	
Hoekeinde 18	Sleeuwijk					?	

Hoekeinde 18a	Sleeuwijk							?		
Hoekeinde 20	Sleeuwijk							?		
Hoekeinde 21	Sleeuwijk							?		
Hoekeinde 22	Sleeuwijk							?		
Hoekeinde 23	Sleeuwijk					?	X			
Hoekeinde 29	Sleeuwijk						X			
Hoekeinde 31	Sleeuwijk							X		
Hoekeinde 37	Sleeuwijk	Boerderij / Smidse	X							
Hoekeinde 45	Sleeuwijk							X		
Hoekeinde 46	Sleeuwijk							?		
Hoekeinde 51	Sleeuwijk						?	X		
Kastanjelaan 31	Sleeuwijk						X			X
Kerkeinde 1	Sleeuwijk							?		
Kerkeinde 3	Sleeuwijk							?		
Kerkeinde 4	Sleeuwijk							?		
Kerkeinde 6	Sleeuwijk							?		
Kerkeinde 9	Sleeuwijk					X				
Kerkeinde 20	Sleeuwijk	slechte staat					X			
Kerkeinde 22	Sleeuwijk							X		
Kerkeinde 24	Sleeuwijk						X			
Kerkeinde 25	Sleeuwijk							X		
Kerkeinde 26	Sleeuwijk							X		
Kerkeinde 28	Sleeuwijk							X		
Kerkeinde 30	Sleeuwijk	dijkhuis/woning		X						
Kerkeinde 31	Sleeuwijk	Kerk	X							
Kerkeinde 41	Sleeuwijk	woning		X						
Kerkeinde 49	Sleeuwijk							X		
Kerkeinde 50	Sleeuwijk							X		
Kerkeinde 52	Sleeuwijk							?		
Kerkeinde 53	Sleeuwijk						X			
Kerkeinde 56	Sleeuwijk							X		

Kerkeinde 59	Sleeuwijk					?
Kerkeinde 60	Sleeuwijk					?
Kerkeinde 61	Sleeuwijk					?
Kerkeinde 62	Sleeuwijk					?
Kerkeinde 65	Sleeuwijk				X	
Kerkeinde 66	Sleeuwijk					X
Kerkeinde 67	Sleeuwijk				X	
Kerkeinde 80	Sleeuwijk				X	
Rijksstraatweg 1a	Sleeuwijk					X
Rijksstraatweg 2	Sleeuwijk					?
Rijksstraatweg 3	Sleeuwijk					?
Rijksstraatweg 4	Sleeuwijk					?
Rijksstraatweg 20	Sleeuwijk					?
Rijksstraatweg 24	Sleeuwijk					?
Rijksstraatweg 27	Sleeuwijk			?	X	
Rijksstraatweg 35	Sleeuwijk				X	
Rijksstraatweg 40	Sleeuwijk					?
Rijksstraatweg 42	Sleeuwijk					
Rijksstraatweg 41,43	Sleeuwijk				X	
Rijksstraatweg 45	Sleeuwijk					?
Rijksstraatweg 44/46	Sleeuwijk	woning	X			
Rijksstraatweg 49	Sleeuwijk	voormalig gemeentehuis			X	
Rijksstraatweg 53	Sleeuwijk					X
Rijksstraatweg 54	Sleeuwijk					X
Rijksstraatweg 56	Sleeuwijk					X
Rijksstraatweg 59	Sleeuwijk				X	
Rijksstraatweg 60	Sleeuwijk					X
Rijksstraatweg 61	Sleeuwijk					?
Rijksstraatweg 62	Sleeuwijk				X	
Rijksstraatweg 70-72	Sleeuwijk					?
Rijksstraatweg 75	Sleeuwijk					X

Rijksstraatweg 85	Sleeuwijk					X					
Rijksstraatweg 86	Sleeuwijk						X				
Rijksstraatweg 92	Sleeuwijk						X				
Rijksstraatweg 99	Sleeuwijk					X					
Rijksstraatweg 116	Sleeuwijk						X				
Rijksstraatweg 126	Sleeuwijk							X			
Rijksstraatweg 128/130	Sleeuwijk						X				
Rijksstraatweg 138-140	Sleeuwijk						?				
Rijksstraatweg 158	Sleeuwijk					X					
Tienhont 3	Sleeuwijk						?				
Woudrichemsedijk 4	Sleeuwijk						X				
Woudrichemsedijk 5	Sleeuwijk					X					
Woudrichemsedijk 6	Sleeuwijk					X					
‘t Zand 25	Sleeuwijk	Bollenschuur	X							X	
‘t Zand 26	Sleeuwijk						X			X	
‘t Zand 28	Sleeuwijk					X				X	
Buitenkade 8	Nieuwendijk					X					
Buitenkade 8a	Nieuwendijk					X					
Buitenkade 10	Nieuwendijk					X					
Buitenkade 12	Nieuwendijk					X					
Buitenkade 14	Nieuwendijk					X					
Dijkje 3 + 3a	Nieuwendijk					X					
Doornseweg	Nieuwendijk	waterwerken					?			X	
Kildijk 9-9a	Nieuwendijk					X					
Kildijk 16	Nieuwendijk						?				
Kildijk 68	Nieuwendijk					X					
Kildijk 77	Nieuwendijk					X					
Kildijk 98	Nieuwendijk	woonhuis		X							
Kildijk 102	Nieuwendijk	langsgevelboerderij		X							
Kildijk 132-133	Nieuwendijk						X				
Kildijk 130/131	Nieuwendijk						X				

Pr. Julianaweg 1	Nieuwendijk						X		
Rijksweg 1	Nieuwendijk					?	X		
Rijksweg 4	Nieuwendijk						X		
Rijksweg 5	Nieuwendijk						X		
Rijksweg 15	Nieuwendijk							?	
Rijksweg 18	Nieuwendijk							X	
Rijksweg 26	Nieuwendijk					?	X		
Rijksweg 29	Nieuwendijk							X	
Rijksweg 31	Nieuwendijk						X		
Rijksweg 33	Nieuwendijk						X		
Rijksweg 38	Nieuwendijk							X	
Rijksweg 52	Nieuwendijk						X		
Rijksweg 69	Nieuwendijk	Voormalige onderwijzerswoning	X						
Rijksweg 71	Nieuwendijk							X	
Rijksweg 73	Nieuwendijk	villa		X					
Rijksweg 75	Nieuwendijk						X		
Rijksweg 77	Nieuwendijk	winkel/woonhuis		X					
Rijksweg 83	Nieuwendijk						X		
Rijksweg 84	Nieuwendijk						X		
Rijksweg 88	Nieuwendijk							?	
Rijksweg 90	Nieuwendijk							?	
Rijksweg 98	Nieuwendijk						X		
Rijksweg 105	Nieuwendijk					X			
Rijksweg 106-108	Nieuwendijk	gemaal+woning		X					
Rijksweg 110	Nieuwendijk	woning		X					
Rijksweg 112	Nieuwendijk	woning		X					
Scenkeldijk	Nieuwendijk	waterverdeelkunstwerk						?	X
Buitendijk 5	Hank		X						
Buitendijk 54	Hank	Brandspuithuisje		X					
Buitendijk 71/71a	Hank	schoolhuis/woning		X					
Buitendijk 73	Hank						X		

Buitendijk 61	Hank	schuurtje nabij nr. 61				?			
Buitendijk 63	Hank					?			
Buitendijk 83/85	Hank					X			
Buitendijk 86	Hank					X			
Buitendijk 117	Hank					X			
Buitendijk 125	Hank						X		
Buitendijk 133	Hank					X			
Buitendijk 136	Hank						X		
Buitendijk 137	Hank	kortgevelboerderij		X					
Buitendijk bij 140	Hank	voormalig pompstation	X	X					
Jachtlaan 5	Hank					X			X
Jachtlaan 15	Hank	Noorse woning		X					X
Julianastraat	Hank	Reeks 2-onder-1-kap woningen			X				X
Kerkstraat 11a	Hank	pastorie/kantoor		X					
Kerkstraat 13 en 15	Hank	Kerk			X				
Kerkstraat 52	Hank	Boerderij	X						
Kloosterhof 8a-8h	Hank			X					
Visserskade 16/18	Hank					X			
Visserskade 22/24	Hank						X		
Visserskade 32	Hank						X		
Visserskade 44	Hank	Boerderij	X						
Binnen 1	Dussen	Kasteel	X						
Binnen 3	Dussen	Boerderij	X						
Binnen 5	Dussen	Herenhuis Villa Anna Maria	X						
Binnen 6	Dussen						?		
Binnen 14	Dussen	Boerderij			X				
Binnen 15	Dussen	Boerderij				X			
Binnen 18	Dussen						X		
Binnen 20	Dussen	Boerderij				X			
Binnen 26	Dussen	Boerderij				X			

Binnen 31	Dussen	Boerderij	X						
Binnen nabij 36	Dussen	brug					?		
Binnen 34	Dussen	notaris/Doktershuis		X					
Dorpsstraat 1	Dussen	Voormalig herberg,		X					
Dorpsstraat 3	Dussen						X		
Dorpsstraat 10	Dussen	Smidse		X					
Dorpsstraat 13	Dussen					X			
Dorpsstraat 19	Dussen					X			
Dorpsstraat 23	Dussen						X		
Dorpsstraat 27	Dussen						X		
Dorpsstraat 29	Dussen						?		
Dorpsstraat 30	Dussen						X		
Dorpsstraat 36	Dussen						X		
Dorpsstraat 44	Dussen						?		
Dorpsstraat 50	Dussen					X			
Dorpsstraat 53	Dussen						?		
Dorpsstraat 54	Dussen								X (a)
Dorpsstraat 56	Dussen					X			X (a)
Dorpsstraat 57	Dussen						?		
Dorpsstraat 58	Dussen								X (a)
Dorpsstraat 60	Dussen								X (a)
Dorpsstraat 73	Dussen				X				
Dussendijk 7	Dussen	langsgevelboerderij		X					
Dussendijk 9	Dussen				X				
Dussendijk 14	Dussen						X		
Dussendijk 16	Dussen								X (b)
Dussendijk 16a	Dussen								X (b)
Dussendijk 18	Dussen	boerderij		X					X (b)
Dussendijk 19	Dussen						?		
Dussendijk 25	Dussen						?		
Dussendijk 29	Dussen	Boerderij	X						

Hoek 10	Dussen	appelschuur		X						
Hoek 12	Dussen	woning met boomgaard		X						
Hoek 44	Dussen					X				
Hoek 47	Dussen	Boerderij	X							
Korn 8	Dussen						X			
Korn 9	Dussen							?		
Korn 10	Dussen							?		
Korn 11	Dussen							?		
Korn 12	Dussen	Kortgevelboerderij	X							
Korn 13	Dussen							?		
Molenkade 1	Dussen					X				
Molenkade 3	Dussen						X			
Molenkade 6	Dussen							?		
Molenkade 7	Dussen							?		
Muilkerk 2	Dussen						X			
Muilkerk 10	Dussen							?		
Muilkerk 24	Dussen	Boerderij	X							
Muilkerk 28	Dussen	Boerderij	X							
Muilkerk 30	Dussen							?		
Muilkerk 34	Dussen							?		
Muilkerk 36	Dussen	boerderij		X						
Muilkerk 38	Dussen							X		
Nieuwesteeg 4	Dussen						X			
Oude Kerkstraat 3	Dussen					?	X			
Vrijheidsplein 1	Dussen	kerk		X						X
Baan	Buuitengebied	TBS schuif (prov.weg)						?		
Baan 2	Buitengebied							?		
Baan 7 + 8	Buitengebied	Boerderij					X			
Baan 11	Buitengebied							?		
Bakkerskilweg keet	Buitengebied	inlaatduiker								X
Bandijk 25	Buitengebied	Fort Steurgat				X				

Bandijk 46	Buitengebied						X			X
Beverstaart 1	Buitengebied						X			X
Boerenverdrietweg 1	Buitengebied	boerderij		X						X
Boerenverdrietweg 3	Buitengebied	Boerderij		X						X
Boerenverdrietweg 4	Buitengebied	koetshuis/woonhuis		X						X
Buitenkade 1	Buitengebied	directiekantoor/woonhuis		X						
Buitenkade 3	Buitengebied	directiekantoor/woonhuis		X						
Buitenkade 5	Buitengebied	hoofdstation bemaling		X						
Buitenkade 7/9	Buitengebied	voormalige dienstwoning		X						
Buitenkade nabij 1-7	Buitengebied	Duiker			X					
Buitenkade 33	Buitengebied	langsgevelboerderij		X						
Buitenkade 35	Buitengebied						X			
Buurtje 1	Buitengebied					X				
Buurtje 2	Buitengebied						?			
Galeiweg 4	Buitengebied					X				X
Heuvelweg 1	Buitengebied						X			X
Heuvelweg 2	Buitengebied					X				X
Hellegatsweg 4	Buitengebied	Molen	X							X
Hooge polderweg 3	Buitengebied	Schuur	X	X						X
Honswijksevliet 0	Buitengebied						?			X
Jachtlaan 44	Buitengebied	Boerderij	X							X
Jachtlaan 52	Buitengebied						X			X
Jannezandweg	Buitengebied	naampalen		X						X
Jeppegatweg	Buitengebied	Gemaal				X				X
Kalversteeg 4/6	Buitengebied					X				X
Kamersteeg 7	Buitengebied					X				X
Kerkeinde 83-85-87/Vijcie	Buitengebied							X		
Steen van Kloosteroord 1/15/17	Buitengebied					X				X
Korn 21	Buitengebied	boerderij		X						

Korn 24	Buitengebied				X					
Korn 26	Buitengebied	Boerderij / klompenmakerij	X							
Korn 27	Buitengebied					X		X (g)		
Korn bij 31a	Buitengebied				X					
Korn 32	Buitengebied							X (g)		
Korn 34	Buitengebied					X				
Korn 36	Buitengebied						?			
Korn 38	Buitengebied							X (g)		
Korn (vlak voor 37)	Buitengebied					X				
Korn 39/41	Buitengebied	Boerderij	X							
Korn 40	Buitengebied							X (g)		
Korn 42	Buitengebied	Boerderij	X							
Korn 45	Buitengebied				X					
Korn 50	Buitengebied	Voormalige herberg	X							
Korn 55	Buitengebied				X					
Korn 60/62	Buitengebied	Boerderij	X							
Korn 66	Buitengebied		X							
Korn Boezemweg 4	Buitengebied	Molen “Het Noorderveld”	X							X
Muggenwaard 1	Buitengebied					X				X
Nathalsweg	Buitengebied	ophaalbrug		X						X
Napoleonweg 1	Buitengebied	(afvallen?)					X			
Napoleonweg 1a	Buitengebied						X			
Nerzienweg 2	Buitengebied					X				X
Nerzienweg 14	Buitengebied	aardappelschuur					?			X
Nerzienweg 15	Buitengebied					X				X
Noorderveld	Buitengebied	Molen			X					X
Oostkilweg	Buitengebied	Ophaalbrug		X						X
Oranjepolderweg 2	Buitengebied					X				X
Peerenboom 2-2a	Buitengebied	(vermoedelijk afvoeren)				X				
Peerenboom 20	Buitengebied						X			
Peerenboom 22a							?			

Peerenboom (schuurtjes t.o. nr. 28)							?			
Pleunesteeg 8	Buitengebied						X			X
Pleunesteeg 10	Buitengebied						X			X
Reugtweg 0	Buitengebied	keet					?			X
Schans	Buitengebied	Dubbele kazemat			X					
Schans 14c	Buitengebied	molen Het Landeke					?			
Schenkeldijk	Buitengebied	Fort bakkerskil en papsluis	X							
Sleeuwijksedijk 16 + 16a	Buitengebied					X				
Sleeuwijksedijk 21	Buitengebied					X				
Sleeuwijksedijk 27	Buitengebied						?			
Tol 8	Buitengebied	Fort	X							
Uitwijkse molen	Buitengebied				X					
Uppelsesteeg 3 (of 13?)	Buitengebied	Uitwijkse watermolen	?							
Vijcie 1a-1b,3/Kerkeinde	Buitengebied							X		
Vissershang	Buitengebied	Noorse woning (scouting)					?			X
Voogdwerfschesteeg 2	Buitengebied	Boerderij	X							X
Boomgatweg 1	Buitengebied	Keet			X					X
Boomgatweg 1	Buitengebied	schuur					?			
Bruine Kilweg ?	Buitengebied	Keet Pauluszand		X						X
Deeneplaat	Buitengebied	Keet			X					X
Deeneplaat	Buitengebied	Klepduiker			X					X
Den Reugt	Buitengebied	Keet Zesmorgen					?			X
Draepkilweg ?	Buitengebied	Klepduiker / keet		X						X
Galeiweg 2	Buitengebied	keet Donderzande				X				X
Japesloot 1	Buitengebied					X				X
Jeppegatweg (polder Het Jannezand)	Buitengebied	Griendwerkerskeet	X							X
Kroonweg	Buitengebied	brug					?			X
Kroonweg	Vbuitengebied	landbouwkeet					?			X
Lijnoorden	Buitengebied	Keet van Lijnoorden					?			X

Oude Man	Buitengebied	Keet van den Oude Man			?	X
Zandplaat Biesbosch (westelijke punt)	Buitengebied	Landarbeiderswoning type griendwerkerskeet	X			X
Bakkerskilweg keet	Buitengebied	keet			?	X
	Buitengebied	keet De brabander			?	X
Bevertweg 2	Buitengebied	keet Vogelenzang			?	X
	Buitengebied	Zwarte keet			?	X
	Buitengebied	keet vd Middelste Jannezand			?	X
Draepkilweg ?	Buitengebied	keet Derienmorgen			?	X
Nerzienweg 2	Buitengebied	keet van de oude dooie man			?	X
nabij Reugt	Buitengebied	keet op de Ruwen Hennip		X		X
Zevenbanse boezem	Buitengebied	Botenoverzet Uppel			?	(Werkendam?)
Bruine Kilweg 1	Buitengebied	keet bij Pauluszand		X		X
	Buitengebied	klepduiker Ruwen Hennip		X		X
Draepkilweg ?	Buitengebied	keet Zesmorgen		X		X

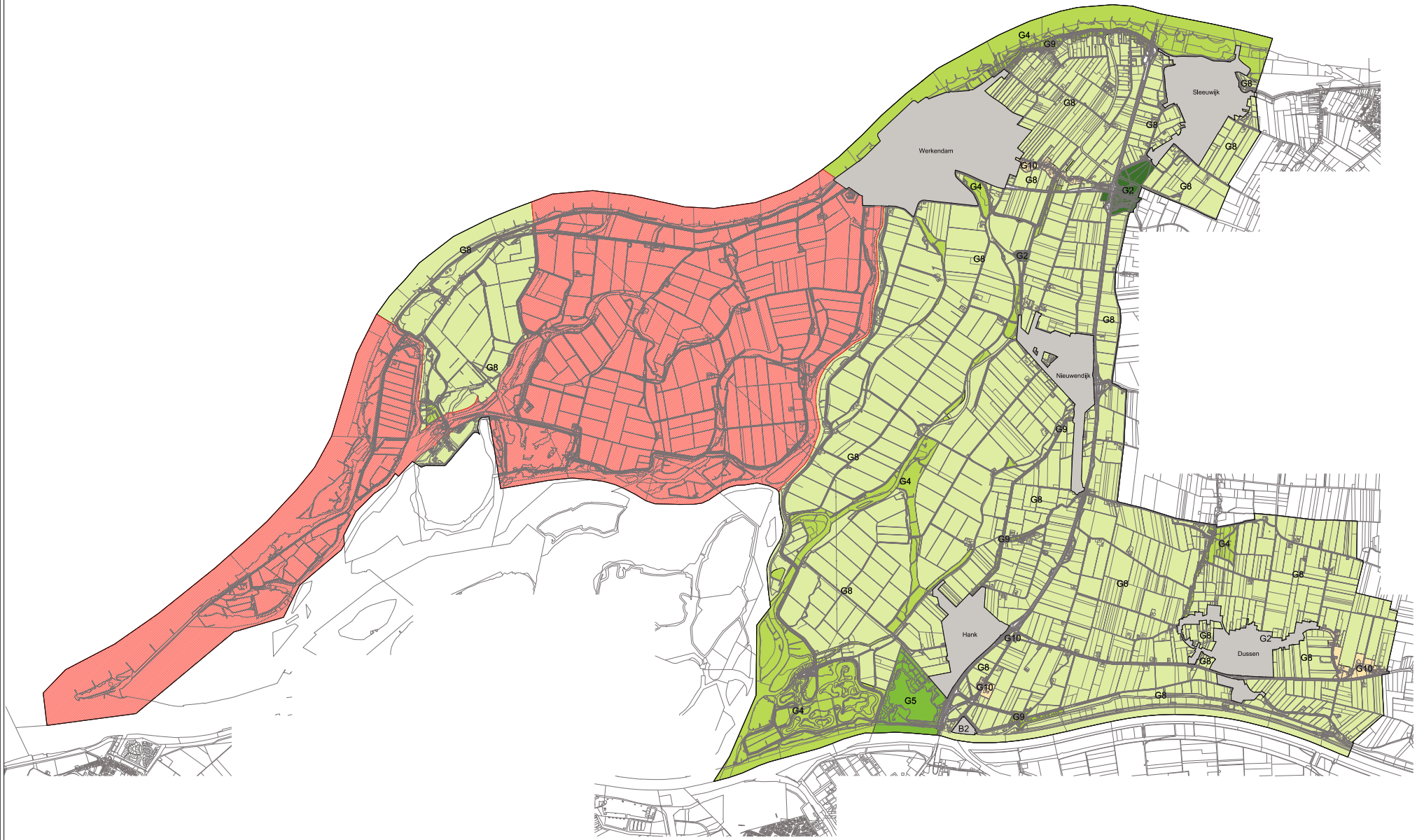

Bebouwingstypen

Beeldkwaliteitplannen:

- 1 De Burcht
- 2 Werkense Polder
- 3 Nieuwe Banne
- 4 Westerhei
- 5 Roode Camer
- 6 Zandwaide
- 7 Noordwaard

Historisch gegroeide woongebieden:

- H2 Historische dorpse bebouwingslinten
- H3 Historische stedelijke bebouwing
- H4 Centrumgebied Werkendam
- H5 Dijkbebouwing

Planmatig ontworpen woongebieden:

- W3 Tuindorpen en tuinwijken
- W4 Woonwijken in traditionele blokverkaveling
- W5 Het Nieuwe Bouwen
- W6 Forumbeweging
- W7 Thematische bebouwing
- W9 Individuele woningbouw
- W11 Gemengd woongebied

Bedrijfsbebouwing:

- B2 Bedrijventerrein

Groene gebieden:

- G1 Parken en groengebieden
- G2 Buitenplaatsen en landgoederen
- G3 Boerenerven
- G4 Natuurgebieden
- G5 Recreatieparken en vakantiewoningen
- G6 Agrarisch buitengebied: oude en jonge ontginningen
- G9 Agrarisch buitengebied: dijkbebouwing
- G10 Agrarisch buitengebied: lintbebouwing en bebouwingsclusters

Bijzondere bebouwingstypen

- T4 Op zichzelf staande bebouwing
- T5 Jachthaven

Gemeente Werkendam
Welstandsnota 2010
Bebouwingstypen Buitengebied

Gemeente Werkendam
Welstandsnota 2010
Bebouwingstypen Buitengebied

CROONEN ADVISEURS
ARCHITECTEN EN STEDEBOUWKUNDIGE ADVISEURS

Gemeente Werkendam
Welstandsnota 2010
Bebouwingstypen Buitengebied

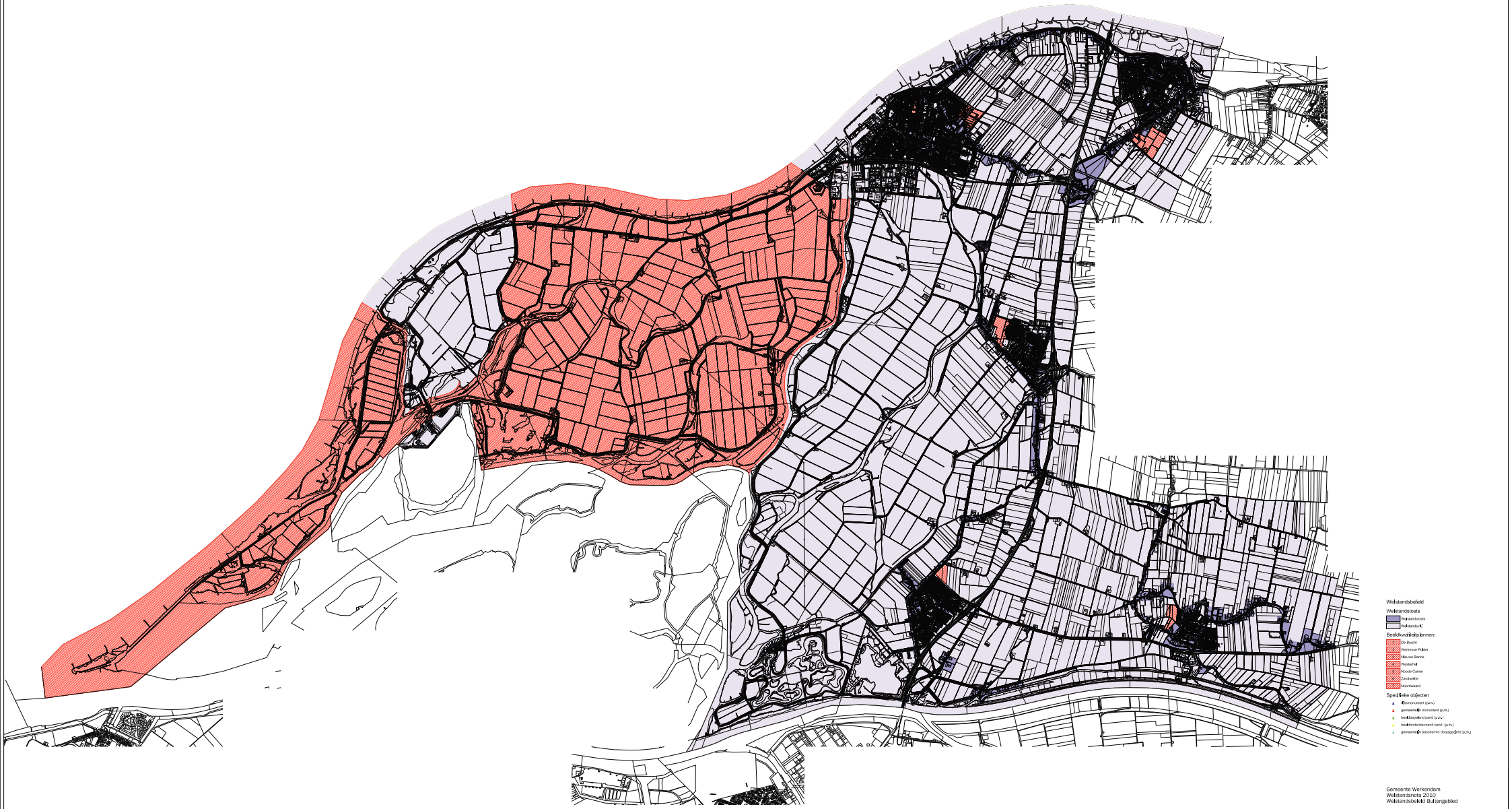

Gemeente Werkendam
Welstandsnota 2010
Welstandsbeleid Buitengebied

CROONEN ADVISEURS

Bebouwingstypen

Beeldkwaliteitplannen:

- 1 De Burcht
- 2 Werkense Polder
- 3 Nieuwe Banne
- 4 Westerhei
- 5 Roode Camer
- 6 Zandweide
- 7 Noordwaard

Historisch gegroeide woongebieden:

- H2 Historische dorpse bebouwingslinten
- H3 Historische stedelijke bebouwing
- H3a Centrumgebied Werkendam
- H5 Dijkbebouwing

Planmatig ontworpen woongebieden:

- W3 Tuindorpen en tuinwijken
- W4 Woonwijken in traditionele blokverkaveling
- W5 Het Nieuwe Bouwen
- W6 Forumbeweging
- W7 Thematische bebouwing
- W9 Individuele woningbouw
- W11 Gemengd woongebied

Bedrijfsbebouwing:

- B2 Bedrijventerrein

Groene gebieden:

- G1 Parken en groengebieden
- G2 Buitenplaatsen en landgoederen
- G3 Boerenerven
- G4 Natuurgebieden
- G5 Recreatieparken en vakantiewoningen
- G8 Agrarisch buitengebied: oude en jonge ontginningen
- G9 Agrarisch buitengebied: dijkbebouwing
- G10 Agrarisch buitengebied: lintbebouwing en bebouwingsclusters

Bijzondere bebouwingstypen

- T4 Op zichzelf staande bebouwing
- T6 Jachthaven

Gemeente Werkendam
Welstandsnota 2010
Bebouwingstypen Dussen

Getekend door: Crotec
Vaststelling: -
Datum: februari 2011
Tekeningnummer: TEK07-WER00020-018

CROONEN ADVISEURS
ruimtelijke vormgeving & ordening

Hoff van Hollandlaan 7
T (073) 523 39 00
KvK 17205532

5243 SR Rosmalen
F (073) 523 39 99

Postbus 435
E info@croonen.nl

5240 AK Rosmalen
www.croonenadviseurs.nl

0 50 100 150m
A3 1:10.000

Welstandsbeleid

Welstandstoets

- Welstandstoets
- Welstandsvrij

Beeldkwaliteitplannen:

1. De Burcht
2. Werkense Polder
3. Nieuwe Banne
4. Westerhel
5. Roode Camer
6. Zandwelde
7. Noordwaard

Specifieke objecten

- rijksmonument (p.m.)
- gemeentelijk monument (p.m.)
- beeldbepalend pand (p.m.)
- beeldondersteunend pand (p.m.)
- gemeentelijk beschermd dorpsgezicht (p.m.)

Gemeente Werkendam
Welstandsnota 2010
Welstandsbeleid Dussen

Getekend door: Grotec
Vaststelling: -
Datum: februari 2011
Tekeningnummer: TEKO-WER00020-018

CROONEN ADVISEURS
ruimtelijke vormgeving & ordening
Hoff van Hollandlaan 7 5243 SR Rosmalen Postbus 435 5240 AK Rosmalen
T (073) 523 39 00 F (073) 523 39 99 E info@croonen.nl www.croonenadviseurs.nl
Kvk 17100532

0 50 100 150m
A3 1:10.000

Bebouwingstypen

Beeldkwaliteitplannen:

- 1 De Burcht
- 2 Werkense Polder
- 3 Nieuwe Banne
- 4 Westerhei
- 5 Roode Camer
- 6 Zandweide
- 7 Noordwaard

Historisch gegroeide woongebieden:

- H2 Historische dorpse bebouwingslinten
- H3 Historische stedelijke bebouwing
- H3a Centrumgebied Werkendam
- H5 Dijkbebouwing

Planmatig ontworpen woongebieden:

- W3 Tuindorpen en tuinwijken
- W4 Woonwijken in traditionele blokverkaveling
- W5 Het Nieuwe Bouwen
- W6 Forumbeweging
- W7 Thematische bebouwing
- W9 Individuele woningbouw
- W11 Gemengd woongebied

Bedrijfsbebouwing:

- B2 Bedrijventerrein

Groene gebieden:

- G1 Parken en groengebieden
- G2 Buitenplaatsen en landgoederen
- G3 Boerenerven
- G4 Natuurgebieden
- G5 Recreatieparken en vakantiewoningen
- G8 Agrarisch buitengebied: oude en jonge ontginningen
- G9 Agrarisch buitengebied: dijkbebouwing
- G10 Agrarisch buitengebied: lintbebouwing en bebouwingsclusters

Bijzondere bebouwingstypen

- T4 Op zichzelf staande bebouwing
- T6 Jachthaven

Gemeente Werkendam
Welstandsnota 2010
Bebouwingstypen Hank

Getekend door: Crotec
Vastgesteld: -
Datum: februari 2011
Tekeningnummer: TEK07-WER00020-018

CROONEN ADVISEURS
ruimtelijke vormgeving & ordening

Hoff van Hollandlaan 7
T (073) 523 39 00
Kvk 17205532

5243 SR Rosmalen
F (073) 523 39 99

Postbus 435
E info@croonen.nl

5240 AK Rosmalen
www.croonenadviseurs.nl

0 50 100 150m
A3 1:10.000

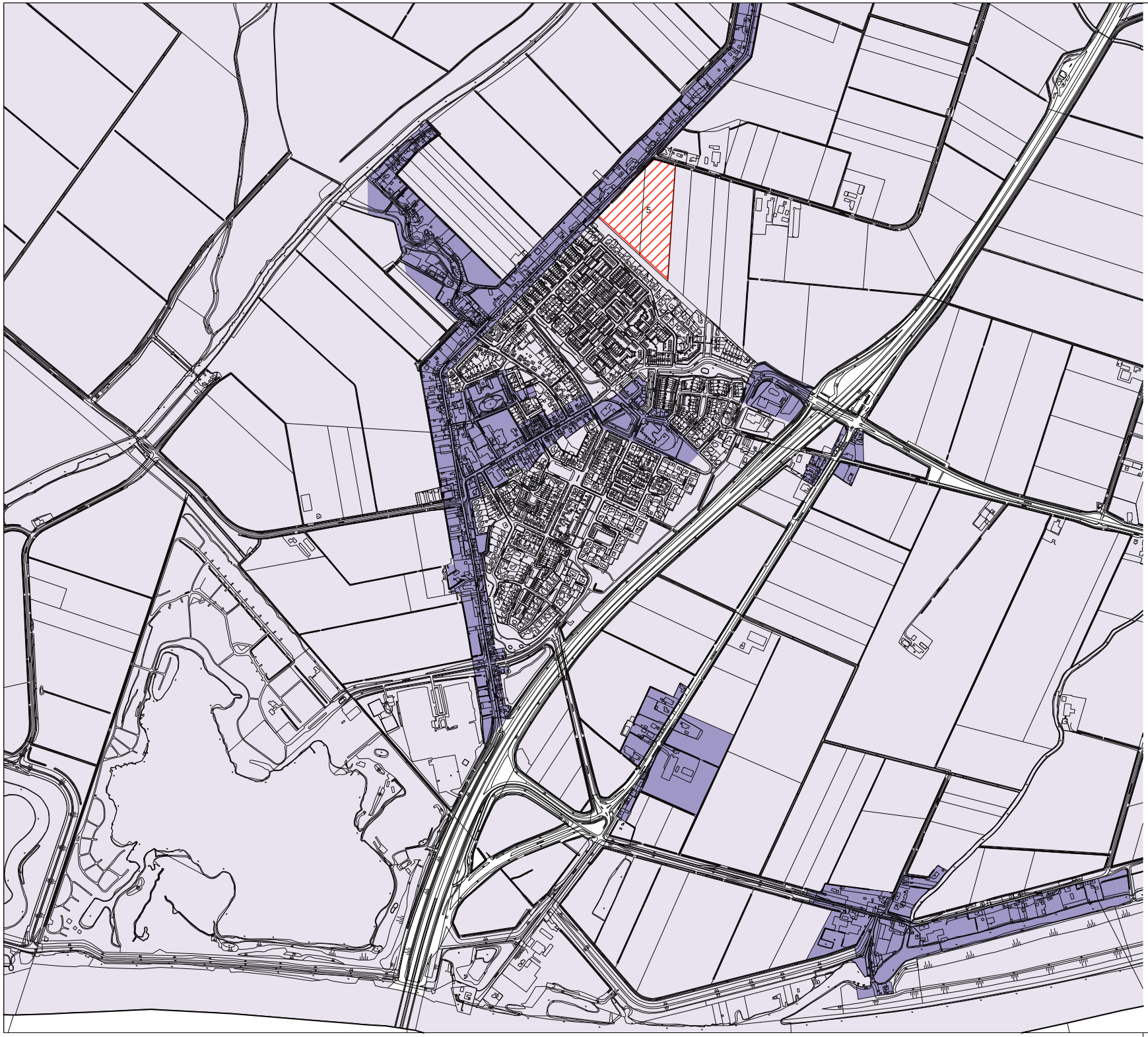

Welstandsbeleid

Welstandstoets

- Welstandstoets
- Welstandsvrij

Beeldkwaliteitplannen:

1. De Burcht
2. Werkense Polder
3. Nieuwe Banne
4. Westerhel
5. Roode Camer
6. Zandwelde
7. Noordwaard

Specifieke objecten

- rijksmonument (p.m.)
- gemeentelijk monument (p.m.)
- beeldbepalend pand (p.m.)
- beeldondersteunend pand (p.m.)
- gemeentelijk beschermd dorpsgezicht (p.m.)

Gemeente Werkendam
Welstandsnota 2010
Welstandsbeleid Hank

Getekend door: Crotec
Vastgesteld op: -
Datum: februari 2011
Tekeningnummer: TEKO-WER00020-018

CROONEN ADVISEURS
ruimtelijke vormgeving & ordening
Hoff van Hollandlaan 7 5243 SR Rosmalen Postbus 435 5240 AK Rosmalen
T (073) 523 39 00 F (073) 523 39 99 E info@croonen.nl www.croonenadviseurs.nl
Kvk 17100532

0 50 100 150m
A3 1:10,000

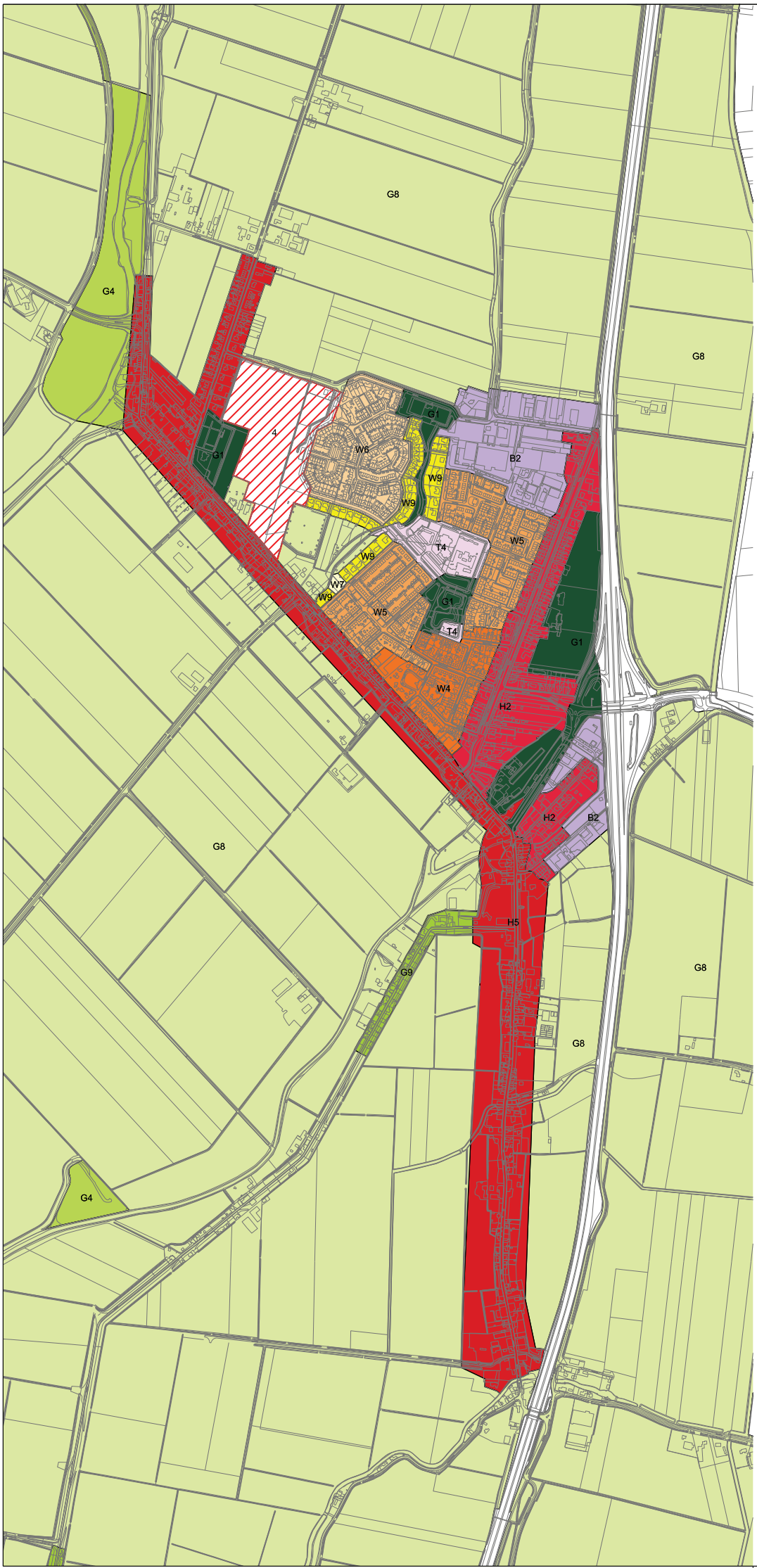

Bebouwingstypen

Beeldkwaliteitplannen:

- 1 De Burcht
- 2 Werkense Polder
- 3 Nieuwe Banne
- 4 Westerhei
- 5 Roode Camer
- 6 Zandweide
- 7 Noordwaard

Historisch gegroeide woongebieden:

- H2 Historische dorpse bebouwingslinten
- H3 Historische stedelijke bebouwing
- H3a Centrumgebied Werkendam
- H5 Dijkbebouwing

Planmatig ontworpen woongebieden:

- W3 Tuindorpen en tuinwijken
- W4 Woonwijken in traditionele blokverkaveling
- W5 Het Nieuwe Bouwen
- W6 Forumbeweging
- W7 Thematische bebouwing
- W9 Individuele woningbouw
- W11 Gemengd woongebied

Bedrijfsbebouwing:

- B2 Bedrijventerrein

Groene gebieden:

- G1 Parken en groengebieden
- G2 Buitenplaatsen en landgoederen
- G3 Boerenerven
- G4 Natuurgebieden
- G5 Recreatieparken en vakantiewoningen
- G8 Agrarisch buitengebied: oude en jonge ontginningen
- G9 Agrarisch buitengebied: dijkbebouwing
- G10 Agrarisch buitengebied: lintbebouwing en bebouwingsclusters

Bijzondere bebouwingstypen

- T4 Op zichzelf staande bebouwing
- T6 Jachthaven

Gemeente Werkendam
Welstandsnota 2010
Bebouwingstypen Nieuwendijk

Getekend door: Crotec
Vastgesteld: -
Datum: februari 2011
Tekeningnummer: TEK01-WER000004018

CROONEN ADVISEURS
ruimtelijke vormgeving & ordening

Hoff van Hollandlaan 7
T (073) 523 39 00
KvK 17106532
5243 SR Rosmalen
F (073) 523 39 99
Postbus 435
E info@croonen.nl
5240 AK Rosmalen
www.croonenadviseurs.nl

0 50 100 150 m
A3 1:10.000

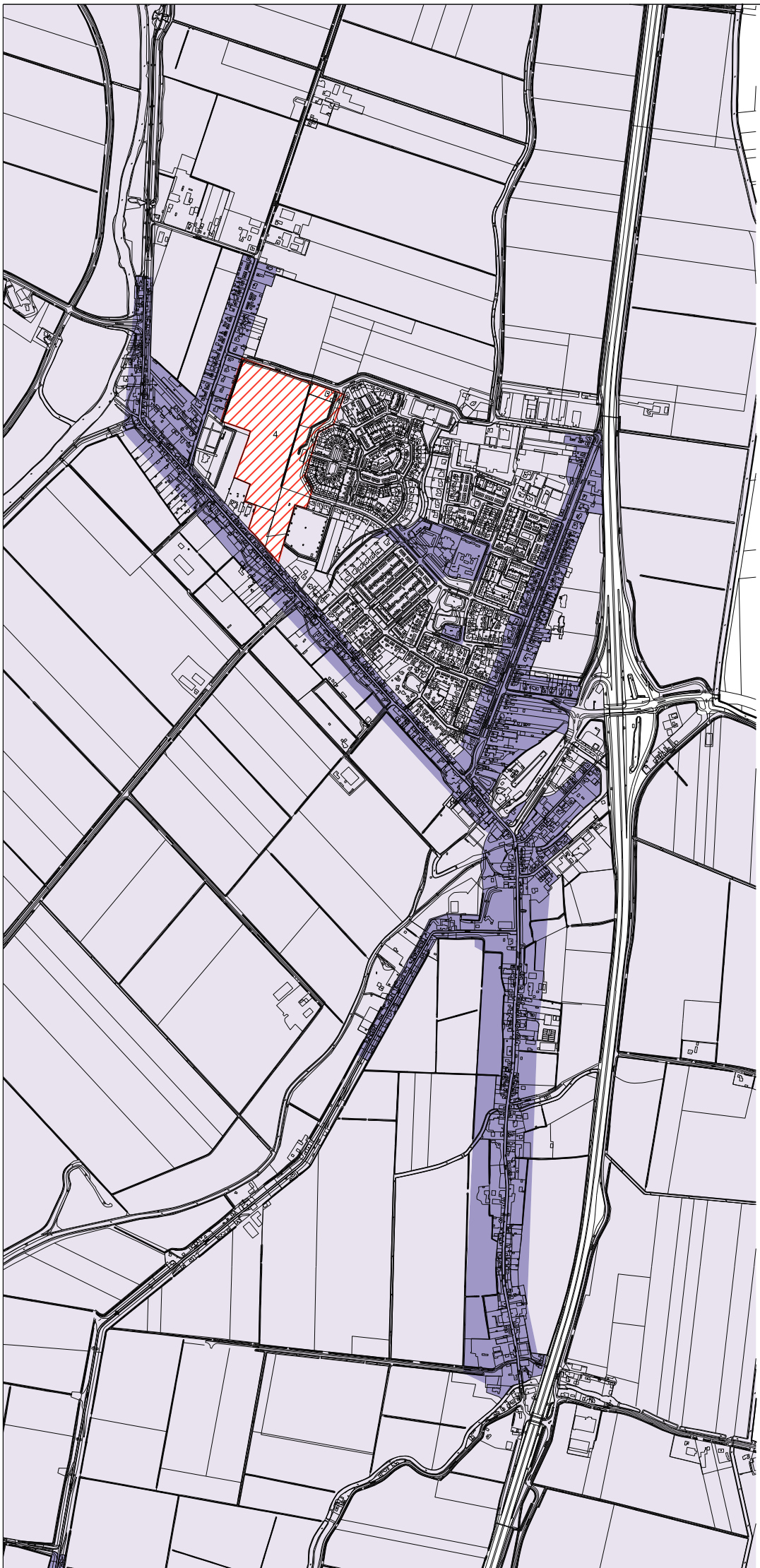

Welstandsbeleid

Welstandstoets

- Welstandstoets
- Welstandsvrij

Beeldkwaliteitplannen:

- 1 De Burcht
- 2 Werkense Polder
- 3 Nieuwe Banne
- 4 Westerhei
- 5 Roode Camer
- 6 Zandweide
- 7 Noordwaard

Specifieke objecten

- rijksmonument (p.m.)
- gemeentelijk monument (p.m.)
- beeldbepalend pand (p.m.)
- beeldondersteunend pand (p.m.)
- gemeentelijk beschermd dorpsgezicht (p.m.)

Gemeente Werkendam
Welstandsnota 2010
Welstandsbeleid Nieuwendijk

Getekend door: Crotec
Vastgesteld: -
Datum: februari 2011
Tekeningnummer: TEK01-WER00020401B

CROONEN ADVISEURS
ruimtelijke vormgeving & ordening

Hoff van Hollandlaan 7
T (073) 523 39 00
KvK 17106532

5243 SR Rosmalen
F (073) 523 39 99

Postbus 435
E info@croonen.nl

5240 AK Rosmalen
www.croonenadviseurs.nl

0 50 100 150 m
A3 1:10.000

Bebouwingstypen

Beeldkwaliteitplannen:

- 1 De Burcht
- 2 Werkense Polder
- 3 Nieuwe Banne
- 4 Westerhei
- 5 Roode Camer
- 6 Zandweide
- 7 Noordwaard

Historisch gegroeide woongebieden:

- H2 Historische dorpse bebouwingslinten
- H3 Historische stedelijke bebouwing
- H3a Centrumgebied Werkendam
- H5 Dijkbebouwing

Planmatig ontworpen woongebieden:

- W3 Tuindorpen en tuinwijken
- W4 Woonwijken in traditionele blokverkaveling
- W5 Het Nieuwe Bouwen
- W6 Forumbeweging
- W7 Thematische bebouwing
- W9 Individuele woningbouw
- W11 Gemengd woongebied

Bedrijfsbebouwing:

- B2 Bedrijventerrein

Groene gebieden:

- G1 Parken en groengebieden
- G2 Buitenplaatsen en landgoederen
- G3 Boerenerven
- G4 Natuurgebieden
- G5 Recreatieparken en vakantiewoningen
- G8 Agrarisch buitengebied: oude en jonge ontginningen
- G9 Agrarisch buitengebied: dijkbebouwing
- G10 Agrarisch buitengebied: Intbebouwing en bebouwingsclusters

Bijzondere bebouwingstypen

- T4 Op zichzelf staande bebouwing
- T6 Jachthaven

Gemeente Werkendam
Welstandsnota 2010
Bebouwingstypen Sleeuwijk

Getekend door: Crotec
Vastgesteld: -
Datum: februari 2011
Tekeningnummer: TEKO-WER00020-018

CROONEN ADVISEURS
ruimtelijke vormgeving & ordening

Hoff van Hollandlaan 7
T (073) 523 39 00
Kvk 17205532

5243 SR Rosmalen
F (073) 523 39 99

Postbus 435
E info@croonen.nl

5240 AK Rosmalen
www.croonenadviseurs.nl

0 50 100 150m
A3 1:10,000

Welstandsbeleid

Welstandstoets

- Welstandstoets
- Welstandsvrij

Beeldkwaliteitplannen:

1. De Burcht
2. Werkense Polder
3. Nieuwe Banne
4. Westerhel
5. Roode Camer
6. Zandwelde
7. Noordwaard

Specifieke objecten

- rijksmonument (p.m.)
- gemeentelijk monument (p.m.)
- beeldbepalend pand (p.m.)
- beeldondersteunend pand (p.m.)
- gemeentelijk beschermd dorpsgezicht (p.m.)

Gemeente Werkendam
Welstandsnota 2010
Welstandsbeleid Sleeuwijk

Getekend door: Crotec
Vaststelling: -
Datum: februari 2011
Tekeningnummer: TEKO-WER00020-018

CROONEN ADVISEURS
ruimtelijke vormgeving & ordening
Hoff van Hollandlaan 7 5243 SR Rosmalen Postbus 435 5240 AK Rosmalen
T (073) 523 39 00 F (073) 523 39 99 E info@croonen.nl www.croonenadviseurs.nl
Kvk 17.005532

0 50 100 150m
A3 1:10.000

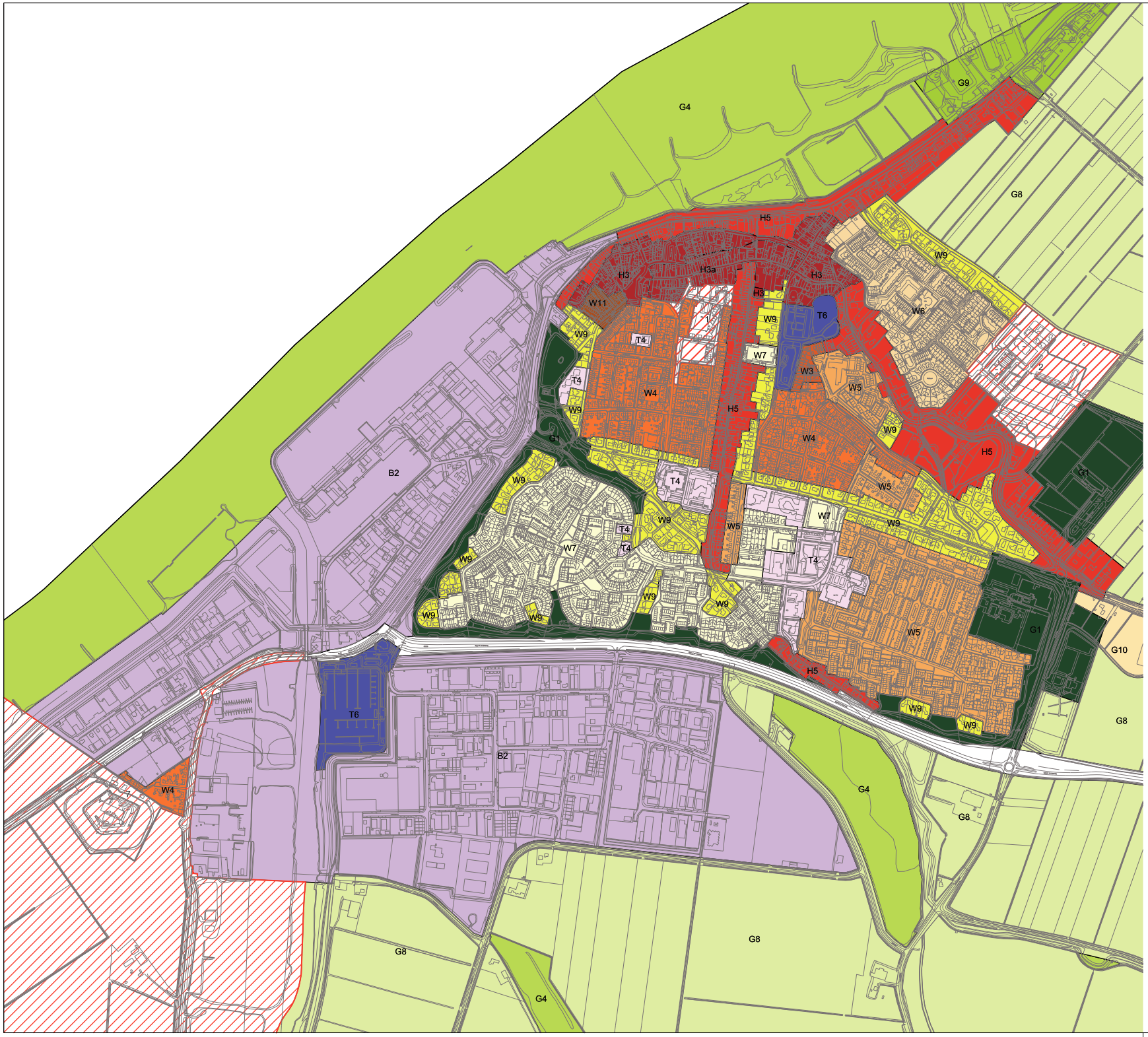

Bebouwingstypen

Beeldkwaliteitplannen:

1. De Burcht
2. Werkense Polder
3. Nieuwe Banne
4. Westerhei
5. Roode Camer
6. Zandweide
7. Noordwaard

Historisch gegroeide woongebieden:

- H2 Historische dorpse bebouwingslinten
- H3 Historische stedelijke bebouwing
- H3a Centrumgebied Werkendam
- H5 Dijkbebouwing

Planmatig ontworpen woongebieden:

- W3 Tuindorpen en tuinwijken
- W4 Woonwijken in traditionele blokverkaveling
- W5 Het Nieuwe Bouwen
- W6 Forumbeweging
- W7 Thematische bebouwing
- W9 Individuele woningbouw
- W11 Gemengd woongebied

Bedrijfsbebouwing:

- B2 Bedrijventerrein

Groene gebieden:

- G1 Parken en groengebieden
- G2 Buitenplaatsen en landgoederen
- G3 Boerenerven
- G4 Natuurgebieden
- G5 Recreatieparken en vakantiewoningen
- G8 Agrarisch buitengebied: oude en jonge ontginningen
- G9 Agrarisch buitengebied: dijkbebouwing
- G10 Agrarisch buitengebied: lintbebouwing en bebouwingsclusters

Bijzondere bebouwingstypen

- T4 Op zichzelf staande bebouwing
- T6 Jachthaven

Gemeente Werkendam
Welstandsnota 2010
Bebouwingstypen Werkendam

Getekend door: Crotec
Vastgesteld: -
Datum: februari 2011
Tekeningnummer: TEK01-WER00020-018

CROONEN ADVISEURS
ruimtelijke vormgeving & ordening

Hoff van Hollandlaan 7
T (073) 523 39 00
KvK 17205532

5243 SR Rosmalen
F (073) 523 39 99

Postbus 435
E info@croonen.nl

5240 AK Rosmalen
www.croonenadviseurs.nl

0 50 100 150m
A3 1:25,000

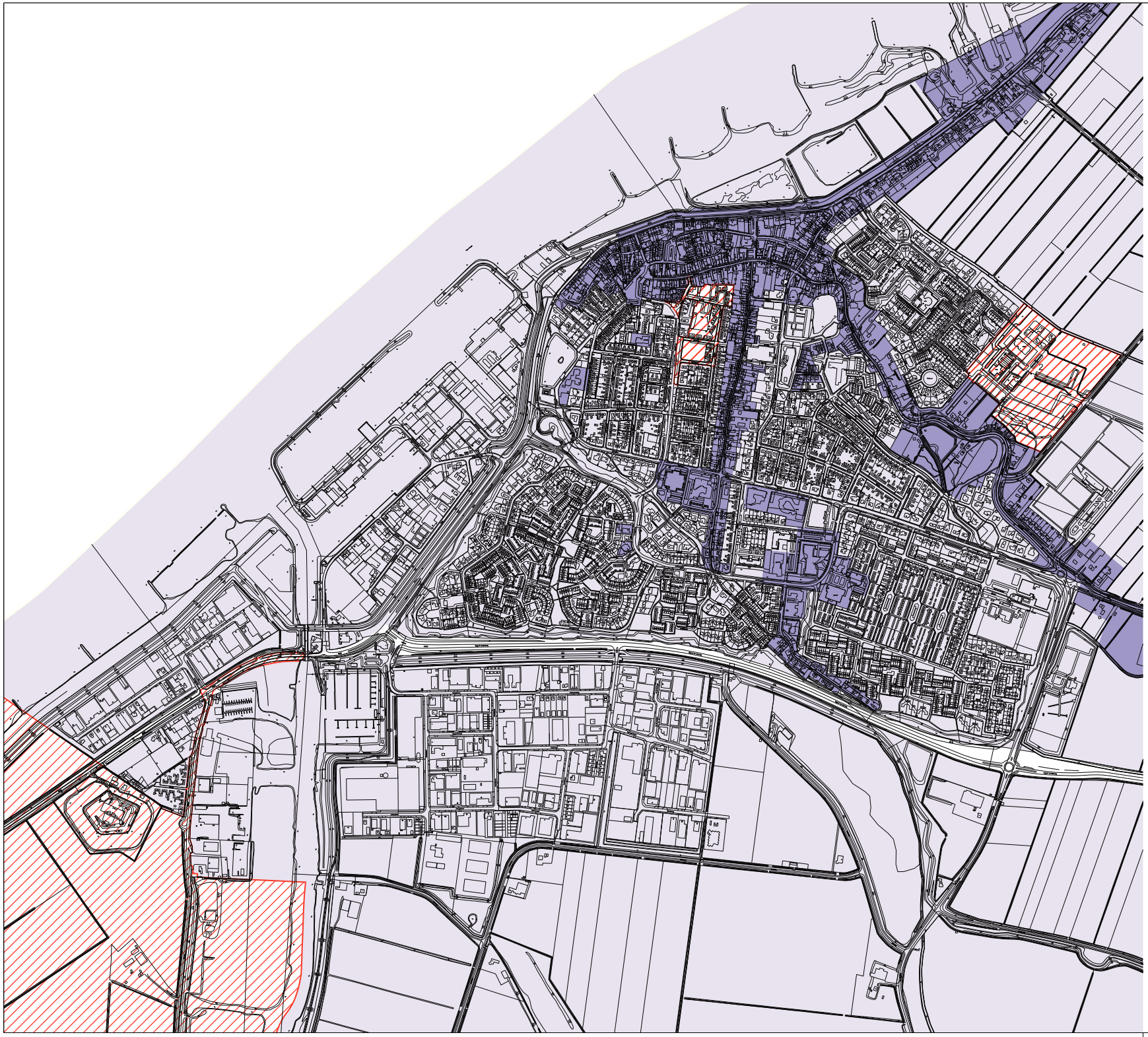

Welstandsbeleid

Welstandstoets

- Welstandstoets
- Welstandsvrij

Beeldkwaliteitplannen:

1. De Burcht
2. Werkense Polder
3. Nieuwe Banne
4. Westerhel
5. Roode Camer
6. Zandwelde
7. Noordwaard

Specifieke objecten

- rijksmonument (p.m.)
- gemeentelijk monument (p.m.)
- beeldbepalend pand (p.m.)
- beeldondersteunend pand (p.m.)
- gemeentelijk beschermd dorpsgezicht (p.m.)

Gemeente Werkendam
Welstandsnota 2010
Welstandsbeleid Werkendam

Getekend door: Crotec
Vastgesteld: -
Datum: februari 2011
Tekeningnummer: TEK07-WER00020401B

CROONEN ADVISEURS
ruimtelijke vormgeving & ordening
Hoff van Hollandlaan 7 5243 SR Rosmalen Postbus 435 5240 AK Rosmalen
T (073) 523 39 00 F (073) 523 39 99 E info@croonen.nl www.croonenadviseurs.nl
Kvk 17.005532

0 50 100 150m
A3 1:10,000